LIETUVOS ARCHEOLOGIJA. 2003. T. 24, p. 161–228. ISSN 0207-8694

KARMĖLAVOS SENKAPIS (1998–2000 M. TYRINĖJIMAI)

KRISTINA RICKEVIČIŪTĖ

ĮVADAS

Karmėlavos senkapis (Kauno r.) yra apie 130 m į PV nuo Karmėlavos gyvenvietės ir apie 500 m į ŠV nuo plento Kaunas–Jonava. Apie 200 m nuo senkapio į ŠV yra veikiančios kapinės. Apie 800 m į ŠR nuo kapinyno yra Karmėlavos piliakalnis (1 pav.).

1975–1977 metais kapinyną tyrinėjo VDKM. Iškastos 29 perkasos ir ištirtas 1450 m² plotas, aptikta 122 nesudegintų mirusiųjų kapai datuojami XIV a. pabaiga–XVI a. (2 pav.) (Rickevičiūtė, 1977; 1978; 1995). 1977 metais Kultūros ministerijos nutarimu tyrinėjimai Karmėlavos senkapyje buvo nutraukti, nes reikėjo tirti kitą objektą.

Per 20 metų kalvelė buvo ariama, stumdomos žemės, sodinamos dekoratyvinės eglutės. Kalvelės ŠR ir PR dalyse kastas žvyras. Dalis senkapio buvo nukasta. ŠV, PR ir centrinėje senkapio dalyse žemės paviršius buvo smarkiai nustumtas. ŠR dalyje suverstos įvairios statybinės liekanos ir paviršius išlygintas. Atrodė, kad senkapis visai sunaikintas.

1998 metais KVAD'as nutarė atlikti žvalgomuosius tyrinėjimus ir patikrinti ar dar liko kapų, ar viskas sunaikinta (vad. K. Rickevičiūtė). Buvo iškastos 5 perkasos (XXX–

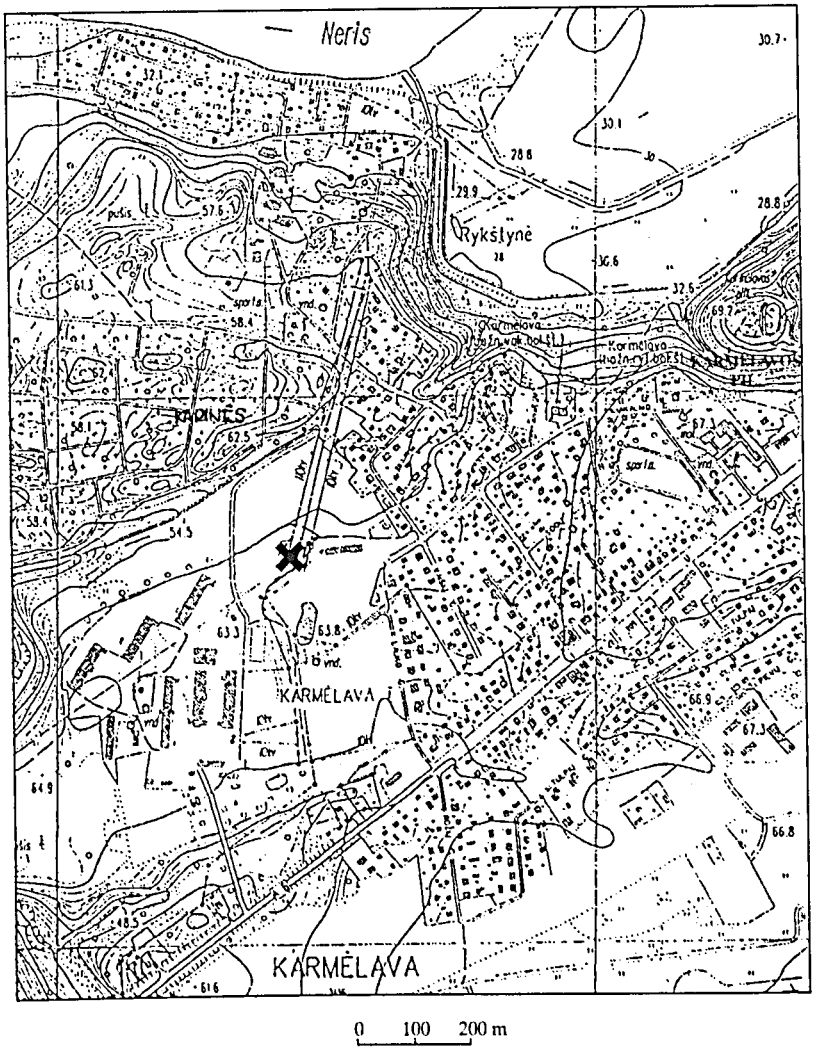

1 pav. Senkapio situacijos planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 1. Plan of the situation in the cemetery.

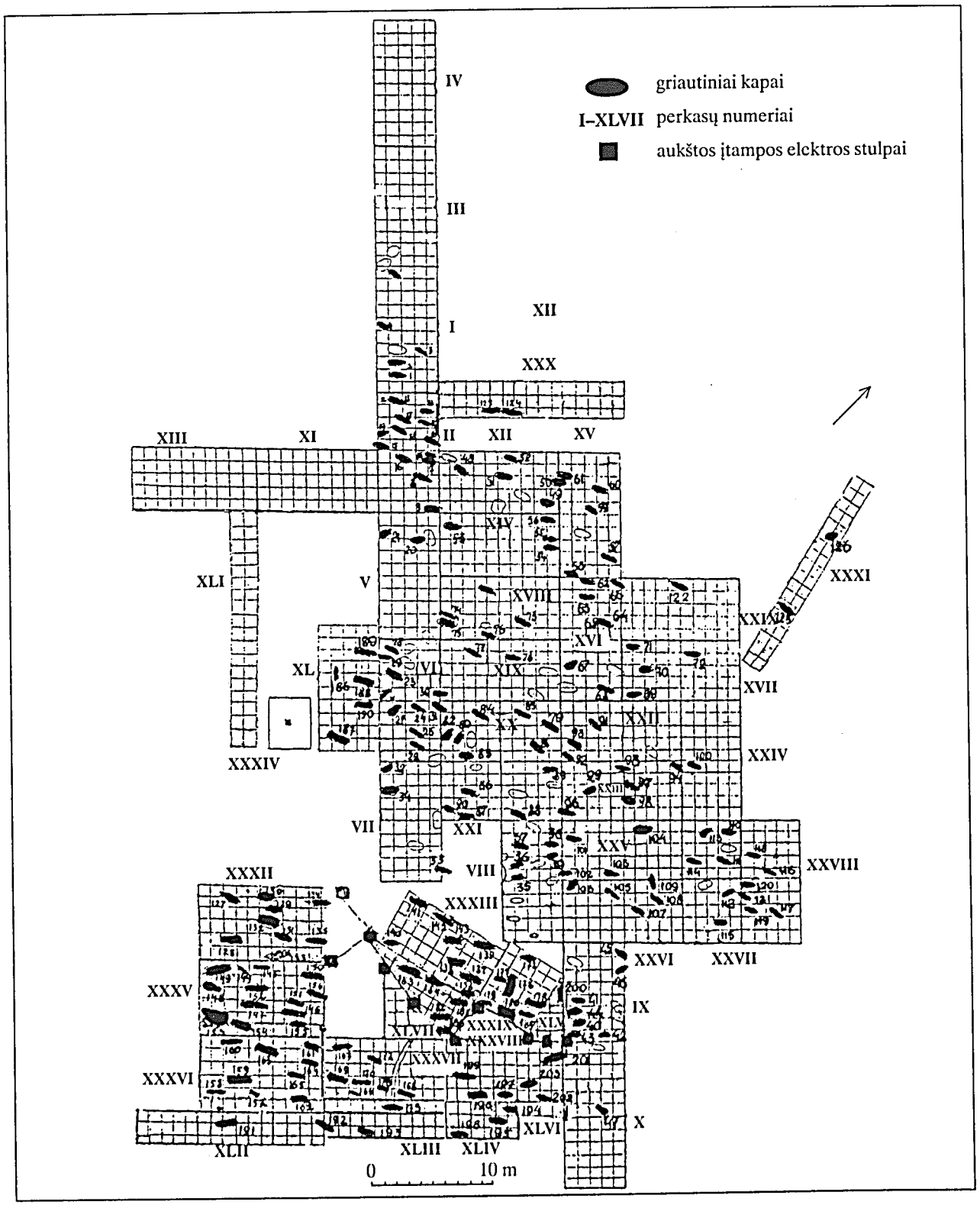

2 pav. Senkapio ištirtų perkasų ir kapų planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 2. Plan of investigated trenches and graves in the cemetery.

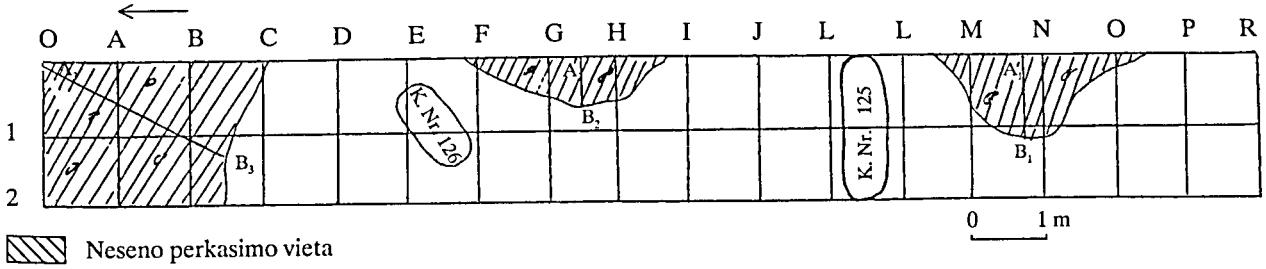

3 pav. Perkasa Nr. XXXIX. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 3. Trench No. XXXIX.

XXXIII) ištirtas 145 m² plotas ir aptiktas 21 kapas. Tyrinėjimai parodė, kad senkapis nebuvo sunaikintas, tik suardytas. Reikėjo skubiai gelbėti kapus PR senkapio dalyje prie griūvančio šlaito, centrinėje senkapio dalyje, kur žemės paviršius buvo nustumtas, ir kapai atsidūrė beveik paviršiuje arba buvo suardyti. 1998–2000 metais tyrinėjimus vykdė KVAD'as.

1998–2000 metais buvo iškasta 18 perkasų (Nr. XXX–XLII) (2–3 pav.). Perkasos – daugiausia 5x10 m dydžio (3 pav.). Tik nedaugelis iš jų ilgesnės ar trumpesnės. Ištirtas 674 m² plotas, aptikta 81 kapas (2–3 lent.), datuotinas XV a. pabaiga–XVI amžiumi.

Archeologinius tyrimus papildo osteologinės medžiagos tyrimai. Pridedami senkapyje gerai išlikusių

4 pav. Kapas Nr. 126. *Autorės nuotr.*
Fig. 4. Grave No. 126.

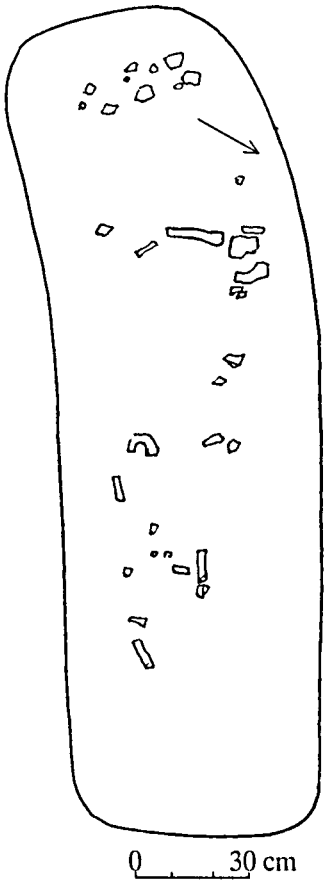

5 pav. Kapas Nr. 187. *A. Raižio pieš.*
Fig. 5. Grave No. 187.

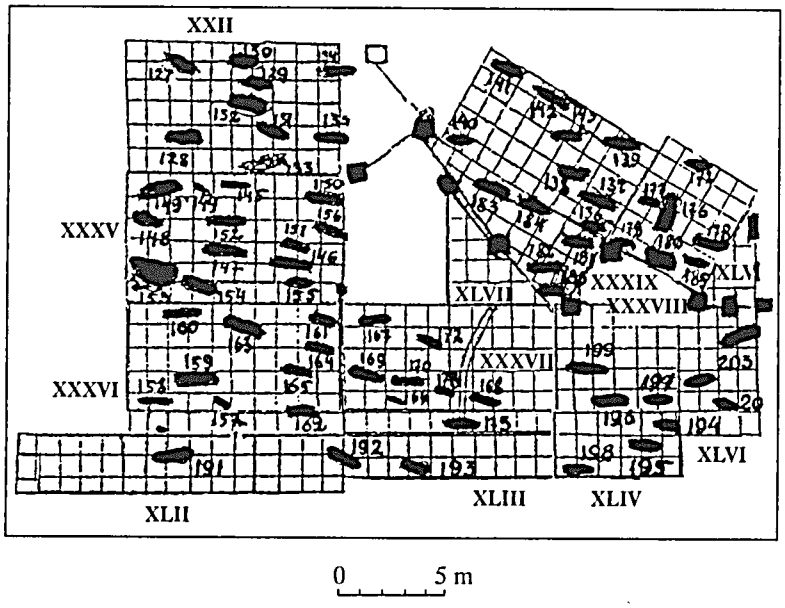

6 pav. PR senkapio dalyje ištirtos perkasos ir kapai. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 6. Trenches and graves investigated in the southeastern part of the cemetery.

griaučių lyties ir amžiaus diagnostikos rezultatai, kuriuos pateikė Vilniaus universiteto doc. R. Jankauskas (4 lent.).

Monetas nustatė Kultūros paveldo centro numizmatas E. Ivanauskas.

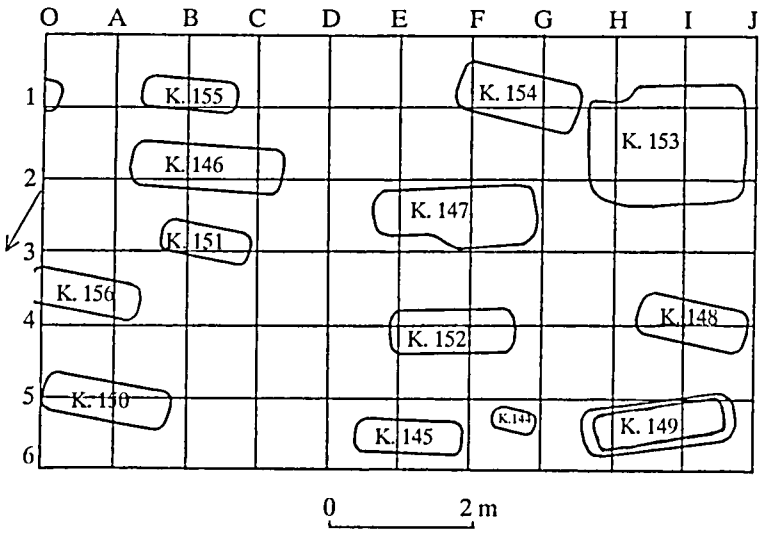

7 pav. Perkasa Nr. XXXV. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 7. Trench No. XXXV.

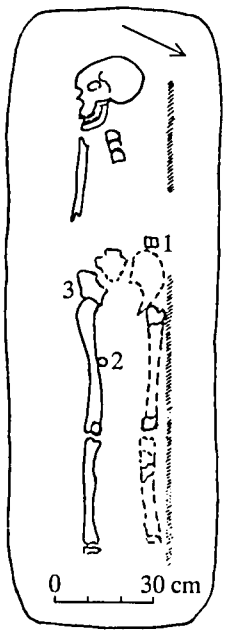

8 pav. Kapo Nr. 142 planas*.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 8. Plan of grave No. 142.

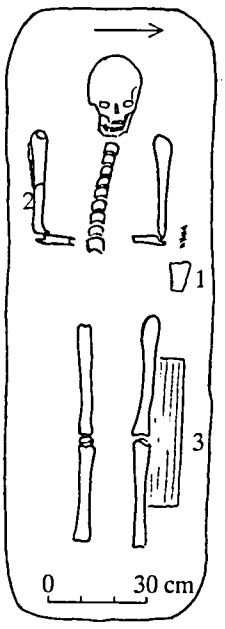

9 pav. Kapo Nr. 143 planas.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 9. Plan of grave No. 143.

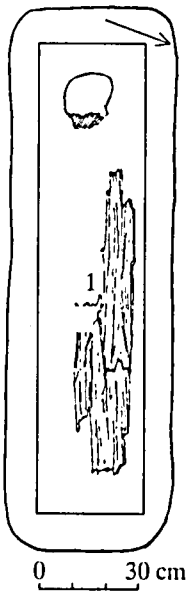

10 pav. Paauglio kapo Nr. 179 planas.
A. Raižio pieš.
Fig. 10. Plan of juvenile grave No. 179.

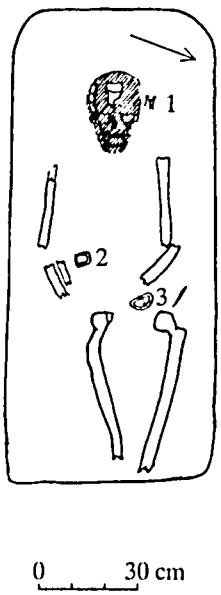

11 pav. Kapo Nr. 177 planas.
A. Raižio pieš.
Fig. 11. Plan of grave No. 177.

* Kapų planuose numeriais nurodytos įkapės atitinka įkapių piešinio numeraciją.

LAIDOSENA

Mirusieji laidoti nesudeginti stačiakampėse suapvalintais kampais 230x175 cm–32x38 cm dydžio duobėse. Sunku ką nors kalbėti apie bendrą palaidojimo gylį, nes senasis žemės paviršius yra nustumtas, nuartas. Kapo duobių kontūrai išryškėjo 15–90 cm gylyje. Jų gylis nuo žemės dabartinio paviršiaus siekė 25–175 cm. (2 lent.) Daugiausia kapų aptikta 60–100 cm gylyje. Keletas kapų (Nr. 123, 124, 186, 187, 189, 190) aptikti 25–36 cm gylyje. Šie kapai suardyti – perkasti arba mirusių griaučiai nuarti (4–5 pav.). Net 20 kapų (Nr. 126, 127, 129, 137, 140, 154–156, 164–167, 171, 175–177, 184, 194–196) sampiluose rasta angliukų.

Karmėlavos senkapyje laidota tankiai, ypač PR dalyje, bet nesilaikyta tvarkingų eilių. (6 pav.) Kapų skaičius perkasose – nevienodas. Perkasoje Nr. 35, 60 m² plote, aptikta net 13 kapų (7 pav.).

Karstų kontūrai ar liekanos – dugno, šono fragmentai išliko šešiolikoje kapų Nr. 124, 142 (8 pav.), 143 (9 pav.), 152, 153, 158, 160, 163, 169, 173, 179 (10 pav.), 185, 192, 193, 198, 202. Dėl smėlingo grunto mediniai karstai sunyksta labai greitai. Matyt, juose buvo laidojami beveik visi mirusieji. Pasitaikė atvejis, kai kasant duobę kape Nr. 176 palaidotam mirusiajam, nukasti blauzdikauliai mirusiajam iš kapo Nr. 177 (11 pav.). Trys kapai buvo dvigubi. Kape Nr. 153 vienoje 230x175 cm dydžio duobėje palaidotos dvi jaunos moterys galvomis į PV. Pirmoji (A) jaunesnė 15–20 metų, kaulai visai sunykę. Antroji vyresnė 20–25 metų. (12 pav.) Kape Nr. 189 moteris palaidota kartu su naujagimiu, o kape Nr. 186 aptikti vaikas ir kūdikis. Karmėlavos senkapyje mirusiųjų griaučiai labai sunykę, daugiausia išlikę tik fragmentai (13–14 pav.). Todėl dalies mirusiųjų lytis nenustatyta.

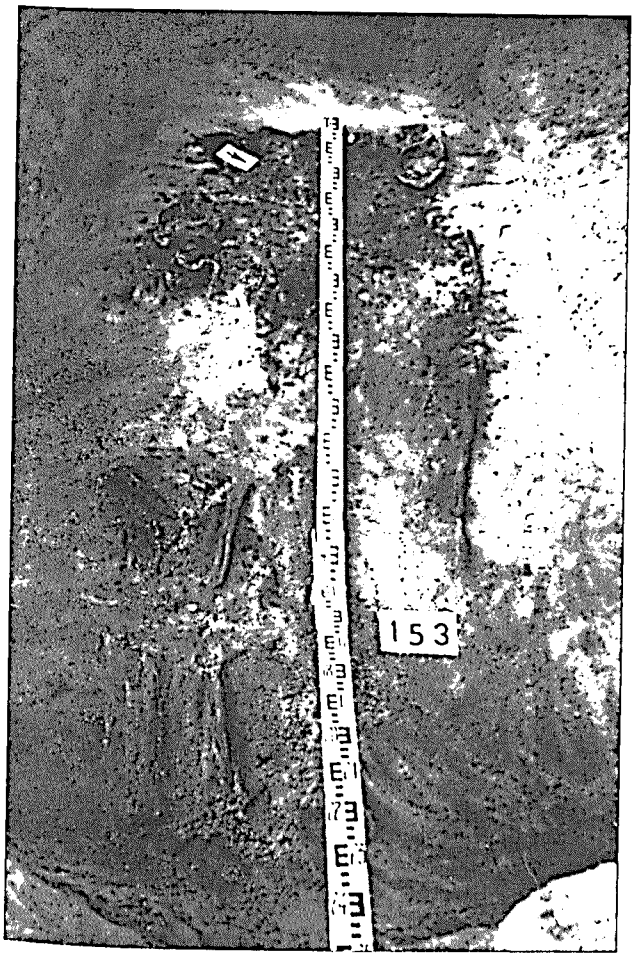

12 pav. Dvigubas kapas Nr. 153. *Autorės nuotr.*
Fig. 12. Double grave No. 153.

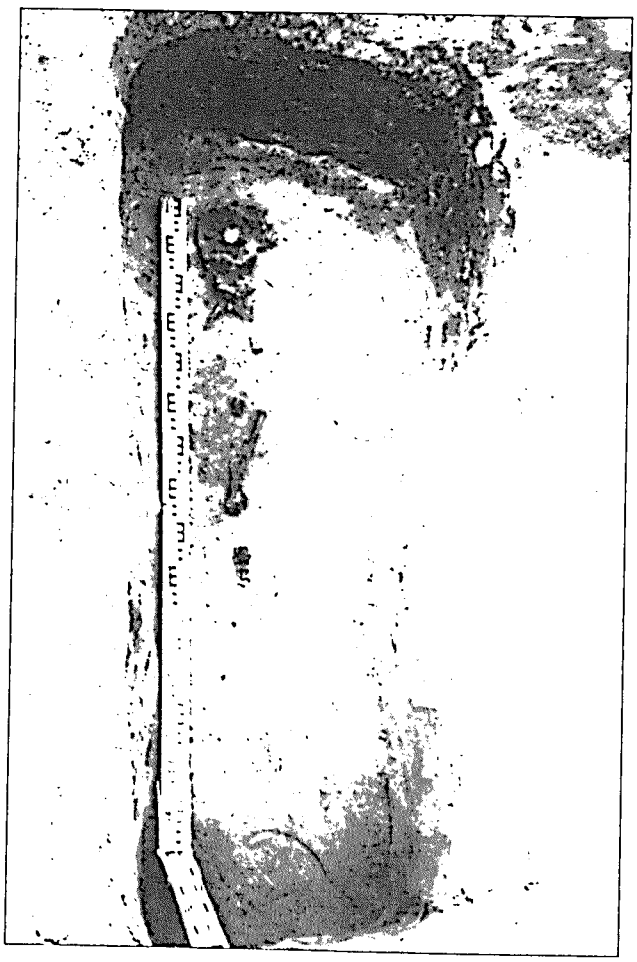

13 pav. Kapas Nr. 163. *Autorės nuotr.*
Fig. 13. Grave No. 163.

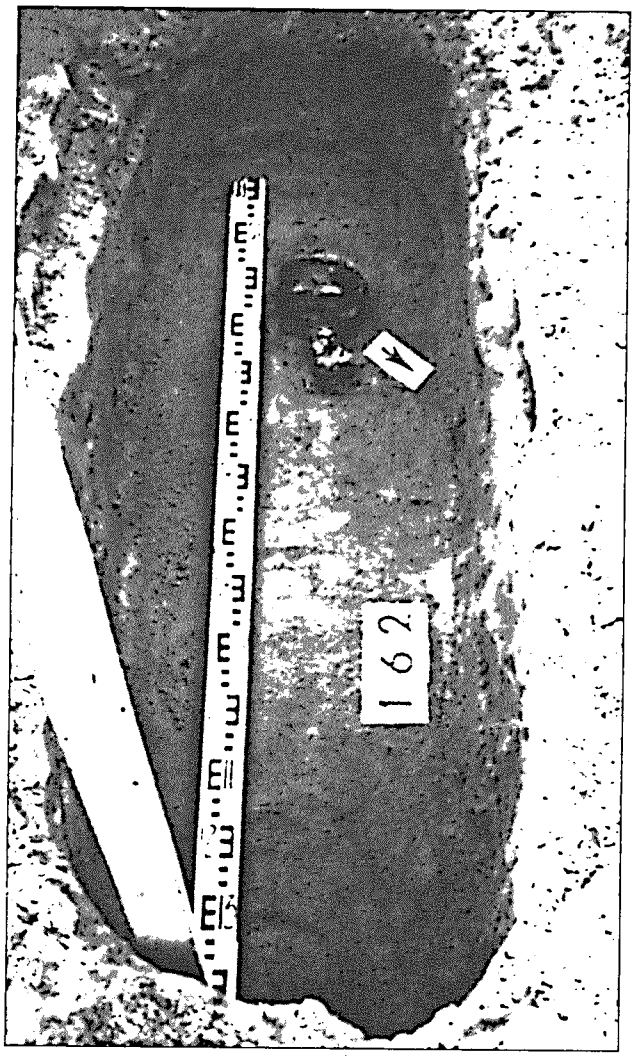

14 pav. Kapas Nr. 162. *Autorės nuotr.*
Fig. 14. Grave No. 162.

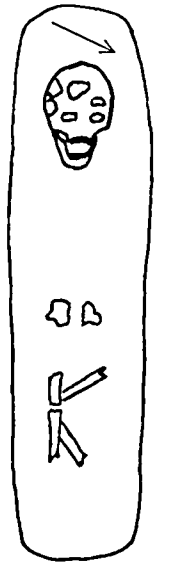

15 pav. Kapo Nr. 136 planas.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 15. Plan of grave No. 136.

16 pav. Vyro kapas Nr. 146.
Autorės nuotr.
Fig. 16. Male grave No. 146.

Laidota PV kryptimi. Tik nedaugelis mirusiųjų palaidoti kitomis kryptimis. Kape Nr. 143 vyras palaidotas V kryptimi. Dvigubame kape Nr. 186 vaikas ir kūdikis orientuoti galvomis į ŠR, 120° kryptimi. Kape Nr. 200 vaikas palaidotas ŠV kryptimi. Mirusieji laidoti aukštielninki, ištiestomis praskėstomis kojomis. Tik keliuose kapuose jų padėtis kitokia. Kape Nr. 136 mirusio vaiko dešinioji koja buvo ištiesta, kairioji – sulenkta per kelį ir uždėta ant dešiniosios (15 pav.). Kape Nr. 146 vyro kairioji koja ištiesta, dešinioji sulenkta per kelį (16 pav.). Kapų Nr. 132 ir 139 mirusių vyrų kojos per kelius suglaustos, per čiurnas praskėstos (17 pav.). Kape Nr. 151 vaiko kojos per kelius vos sulenktos ir pasvirusios į dešinę pusę, praskėstos, o vyro kape Nr. 131 kojos per kelius vos sulenktos, bet pasvirusios į kairę pusę (18 pav.). Kapuose Nr. 125, 134, 135,149, 152, 156, 188 vyrų kojos ištiestos ir suglaustos (19 pav.). Kape Nr. 167 moters kojos per kelius praskėstos, per čiurnas suglaustos. Rankų padėtis įvairi. Kadangi kaulai labai blogai išlikę, abiejų rankų padėtį labai sunku nustatyti. Kapuose Nr. 125, 158 mirusiųjų viena ranka ištiesta palei šoną, o kita – padėta ant dubens (20 pav.). Kape viena moters ranka padėta prie šono, antra – juosmens srityje (21 pav.). Abi rankos ant dubens sudėtos kapuose Nr. 132, 149, 156, 177 (17 pav.). Sukryžiuotos ant krūtinės rankos sudėtos vyrui kape Nr. 131 (18 pav.). Vyrų kapuose Nr. 139 ir 185 rankos buvo ištiestos palei šonus. Mergaitės kape Nr. 123 ir vyro kape Nr. 146 mirusiųjų abi rankos sudėtos juosmens srityje (22 pav.). Kapuose Nr. 133, 134, 135, 152 mirusiųjų viena ranka buvo padėta ant dubens, o kita juosmens srityje. Įdomiausios rankų padėtys kapuose Nr. 164 ir 146. Kape Nr. 164 40–45 m. mirusiojo rankos sulenktos per alkūnes smailiu kampu. Dešinioji – padėta ant krūtinės, kairioji – atmesta išorės pusėn (23 pav.). Kape Nr. 146 mirusiojo kairioji ranka sulenkta per alkūnę ir

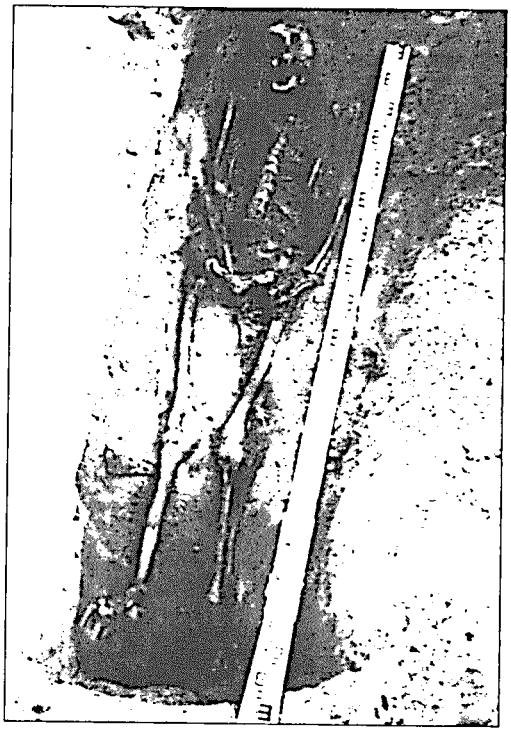

17 pav. Vyro kapas Nr. 132. *Autorės nuotr.*
Fig. 17. Male grave No. 132.

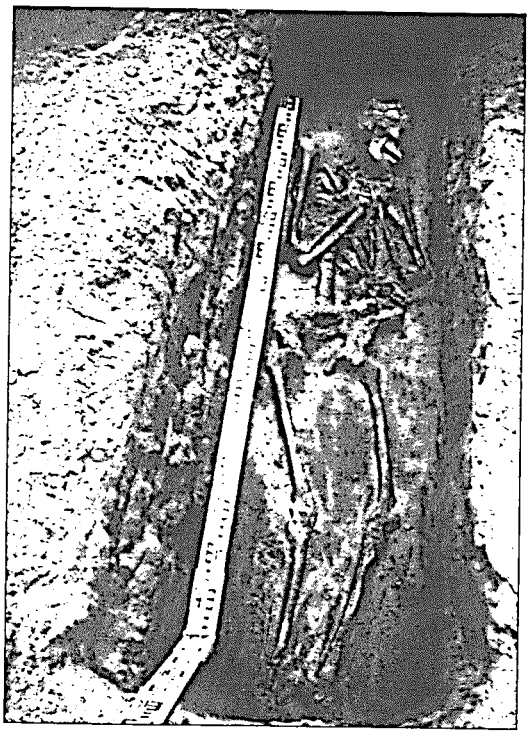

18 pav. Vyro kapas Nr. 131. *Autorės nuotr.*
Fig. 18. Male grave No. 131.

19 pav. Vaiko kapas Nr. 156. *Autorės nuotr.*
Fig. 19. Child's grave No. 156.

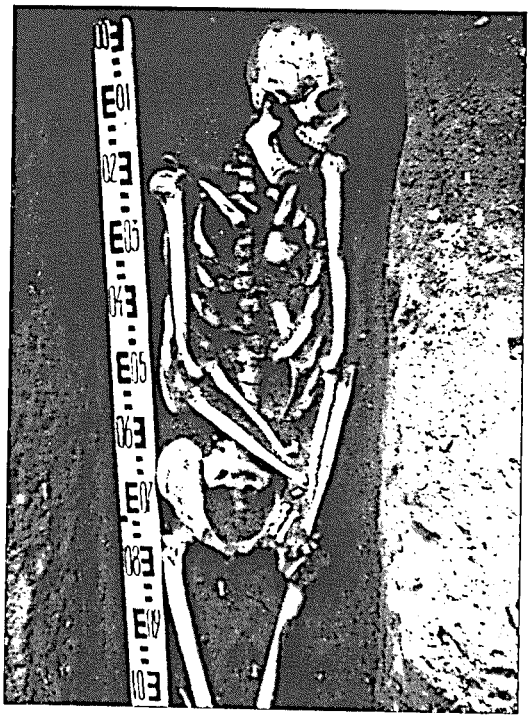

20 pav. Vyro kapas Nr. 125. *Autorės nuotr.*
Fig. 20. Male grave No. 125.

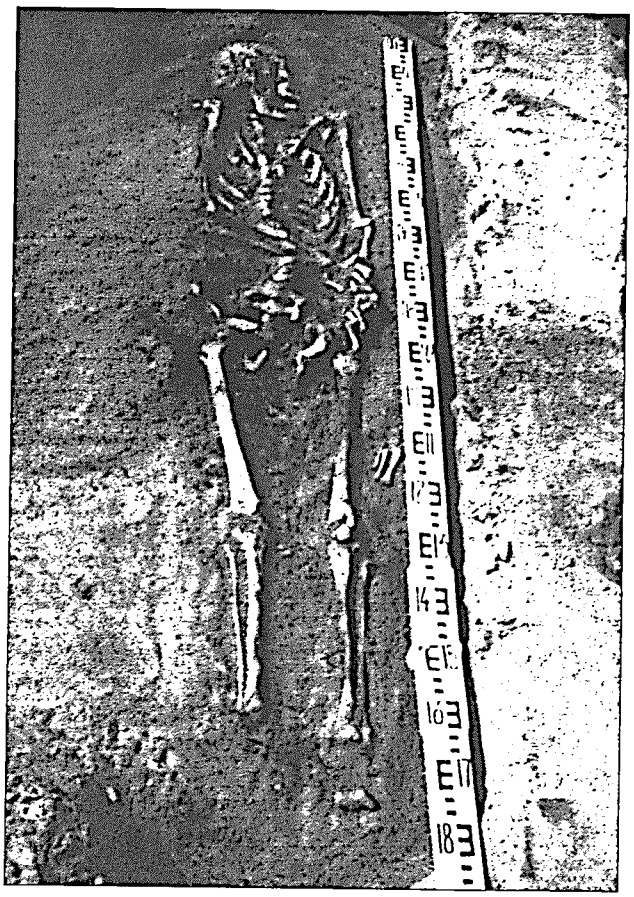

21 pav. Moters kapas Nr. 129. *Autorės nuotr.*
Fig. 21. Female grave No. 129.

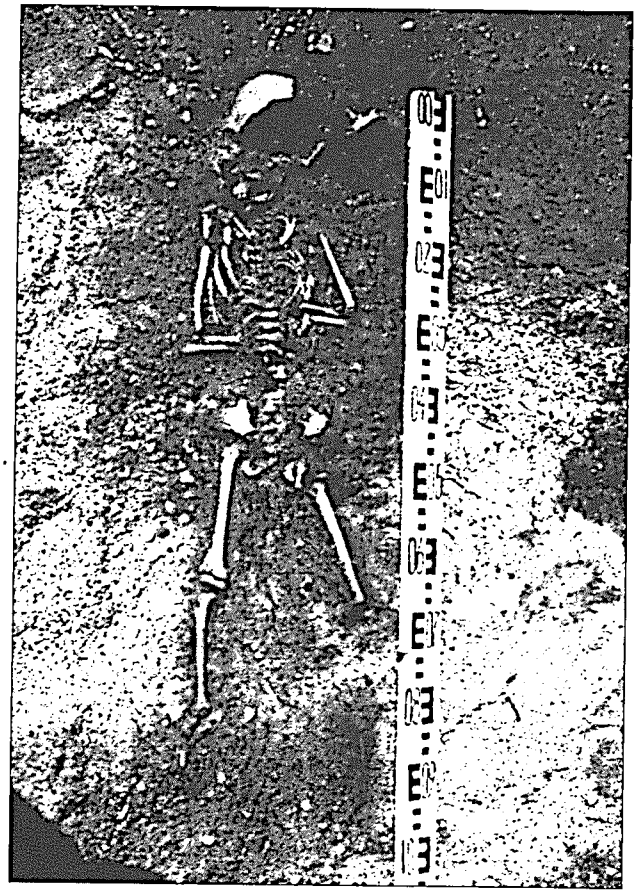

22 pav. Mergaitės kapas Nr. 123. *Autorės nuotr.*
Fig. 22. Girl's grave No. 123.

guli juosmens srityje, o dešinioji – sulenkta smailu kampu ir atmesta išorės pusėn (24 pav.).

Ištirtame 81 kape rasta 84 mirusiųjų griaučių liekanos. Trijuose kapuose buvo palaidota po 2 mirusiuosius. Mirusiųjų lytis nustatyta remiantis antropologiniais duomenimis. Tačiau griaučiai labai sunykę ir pagal jų fragmentus sunku nustatyti lytį. Kape Nr. 147 pagal tyrimą nustatyta, kad kape palaidota moteris (žr. 4 lent.). Tačiau pagal įkapes matosi, kad kape buvo palaidotas vyras. Mirusiajam į kapą įdėta odinė rankinė. Jos viduje rasta titnago gabalėlis, akmeninio galąstuvėlio pusė, geležinė sagtelė, peilio fragmentas ir Aleksandro Jogailaičio denaras. Ant rankinės – geležinės grandinėlės fragmentas. Kape Nr. 160 išlikę tik sunykusi kaukolė, dešiniojo raktikaulio ir dešiniojo blauzdikaulio fragmentai leido tik spėti, kad kape palaidota 30–40 metų moteris (žr. 4 lent.). Kapo inventorius – rodo, kad šiame kape palaidotas vyras.

Iš 84 mirusiųjų – 26 vyrų, 21 moterų kapai. Osteologinės medžiagos tyrimai nustatė 77 mirusiųjų amžių (žr. 4 lent.). Ištirtame plote palaidotas 31 vaikas. 28 vaikams nustatytas amžius. Tačiau lytis nustatyta tik 7 iš jų. Nustatyti lytį padėjo įkapės. Jos priklausė moteriškos lyties atstovėms – mergaitėms. Vaikų amžius įvairus – nuo kelių mėnesių kūdikių iki 15–20 metų paauglių (žr. 4 lent.). Keturių kapų duobės labai nedidelės, ir taip aiškinama, kad juose buvo palaidoti vaikai. Nustatytas 26 vyrų ir 21 moters amžius. Mirusių vyrų amžius svyruoja nuo 18–20 metų iki 55 metų. Moterų daugiausia mirė jaunos – 20–30 metų.

ĮKAPĖS

Karmėlavos senkapyje kaip ir kituose viduramžių senkapiuose įkapės negausios ir labai blogai išlikusios, ypač geležiniai dirbiniai. Su įkapėmis laidojo vaikus, vyrus ir moteris. Iš 84 mirusiųjų be įkapių palaidota 30. Laidojimas su įkapėmis – tai ilgai išlikęs pagoniškas paprotys. Įkapių gausa priklausė nuo turto, padėties bendruomenėje, artimųjų meilės. Vaikų kapuose

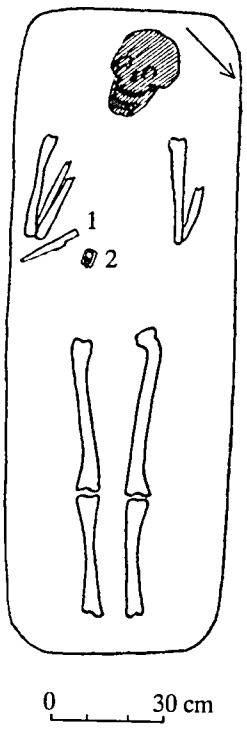

23 pav. Vyro kapo Nr. 164 planas.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 23. Plan of male grave No. 164.

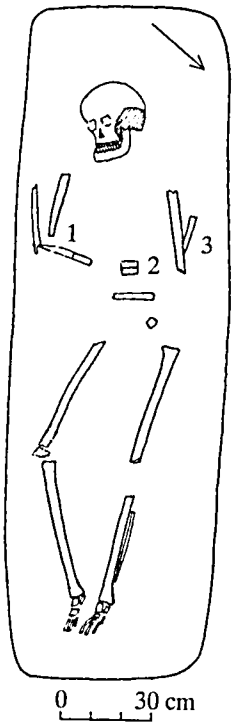

24 pav. Vyro kapo Nr. 146 planas.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 24. Plan of male grave No. 146.

4 kapuose aptikta paukščio kaulų. Vyro kape Nr. 124 jų rasta kairiojo blauzdikaulio išorinėje pusėje. Kape Nr. 129 jie gulėjo prie kairiojo šlaunikaulio išorinėje pusėje. Kape Nr. 133 jų rasta tarp blauzdikaulių netoli puodo. Suardytame dvigubame moters ir naujagimio kape Nr. 189 taip pat aptikta paukščio kaulų.

Turtingiausias įkapėm vyro kapas Nr. 160. 30–40 metų mirusysis palaidotas karste, galva orientuota į PV. Griaučiai sunykę. Kairėje galvos pusėje rasta odinė rankinė puošta žalvariniais apkaliukais. Ant rankinės gulėjo geležinės grandinėlės fragmentas, sudarytas 2 narelių.

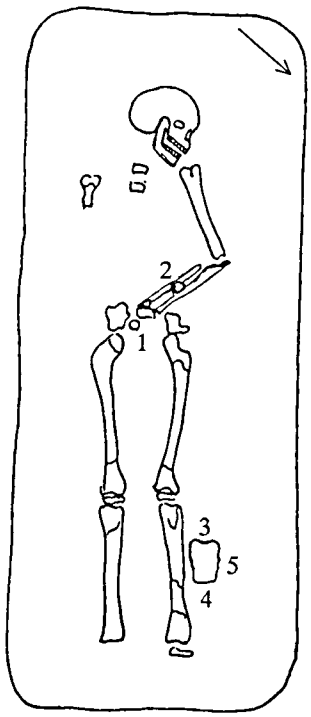

25 pav. Vyro kapas Nr. 130.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 25. Male grave No. 130.

jų ypač nedaug, vos vienas kitas radinys. Iš 32 kapų jų visai nerasta 15. Likusiuose terasta po vieną peiliuką ar žalvarinį juostinį žiedelį. Suaugusiųjų kapuose įkapių taip pat negausu, išskyrus keletą turtingųjų kapų. Dauguma dirbinių rasta tose vietose, kur jie buvo nešiojami. Tai geležinės ir žalvarinės sagtys, grandelės, kurios liko nuo sunykusių diržų. Peiliai rasti juosmens srityje, nes buvo pririšti prie diržo. Žalvariniai žiedeliai buvo ant rankų pirštų.

Tačiau pasitaiko atvejų, kai daiktai papildomai įdedami į kapą. Kapuose Nr. 130, 147, 159, 170 odinės rankinės rastos kojų gale ar prie blauzdikaulio, išorinėje pusėje (25 pav.), o kape Nr. 160 – prie mirusio galvos (26 pav.). Jų viduje rasta galąstuvų, titnago gabalėlių, šukos, monetos. Monetos kapo duobėse aptiktos įvairiose vietose – ant karsto dugno (k. Nr. 193), prie galvos (k. Nr. 154, 202), po galva (k. Nr. 193), ant krūtinės (k. Nr. 183), prie alkūnės (k. Nr. 132). Kape Nr. 169 žiedas pinta priekine dalimi buvo įdėtas į odinės rankinės vidų.

Vyrams kapuose Nr. 132, 133 tarp pėdų įdėta po pusę molinio puodo.

26 pav. Vyro kapas Nr. 160. *Autorės nuotr.*
Fig. 26. Male grave No. 160.

Rankinės viduje įdėti 7 Aleksandro denarai, siūlų tolkutė, sunykęs smeigtuko fragmentas, medinės šukos, yla. Po rankine rastas kriauninis peilis, akmeninis galąstuvas, geležinė sagtelė ir dirželio fragmentas. Šalia rankinės rasta austa juostelė (27 pav.). Turtingas inventoriumi ir moters kapas Nr. 169. Jame palaidota

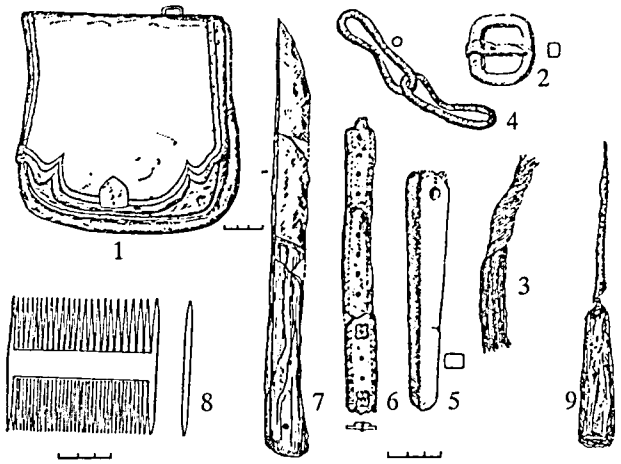

27 pav. Dirbiniai iš vyro kapo Nr. 160: 1 – rankinė, 2 – sagtis, 3 – juostelė, 4 – grandinėlė, 5 – galąstuvas, 6 – dirželio fragmentas, 7 – peilis, 8 – šukos, 9 – yla. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 27. Artefacts from male grave No. 160: 1 – handbag, 2 – buckle, 3 – strip, 4 – small chain, 5 – whetstone, 6 – strap fragment, 7 – knife, 8 – comb, 9 – awl.

20–25 metų moteris. Ji gulėjo aukštielninka galva į PV, ištiestomis rankomis ir kojomis (28 pav.). Ant jos viršugalvio rastas plonos austos lininės juostelės, matyt, apgalvio, fragmentas puošė galvą. Dešinėje kaklo pusėje aptiktos 4 žalvarinės ažūrinės rutulio formos sagos – kabučiai, tikriausiai buvo kaklo apvaros dalis. Prie dešiniojo peties rasta balto metalo saga rutulio formos, puošta 5 iškiliais spurgeliais. Juosmens srityje, ties viduriu, rastas žalvarinis smeigtukas su rutulio formos ažūrine galvute ir paauksuotu kiauraraščiu kabučiu viršuje. Ant dešinės rankos piršto užmautas žalvarinis juostinis žiedas. Kairėje juosmens pusėje, prie šono būta odinės rankinės, kurios beliko tik fragmentas. Jo viduje buvo žalvarinis žiedas pinta priekine dalimi ir žalvarinis žvangutis. Šalia rankinės aptiktas žalvarinis skardinis pailgas dvigubas apkalas su audiniu viduje. Ant rankinės uždėtas geležinis kriauninis peilis (29 pav.).

Reikėtų paminėti ir turtingą mergaitės kapą Nr. 159. Jame palaidota 8–10 metų mergaitė. Griaučiai sunykę (30 pav.). Mirusiosios krūtinę puošė dailus žalvarinis smeigtukas su rutulio formos galvute ir viršuje bei apačioje penkialapiais apkalėliais. Dešinėje juosmens pusėje rastas dirželio fragmentas ir geležinė sagtelė. Kairėje pusėje – odinės rankinės fragmentai. Jos viduje stiklinių karoliukų apvarėlė. Ant rankos gulėjo kriauninis peilis 20,7 cm ilgio. Dar vienos odinės rankinės fragmentai rasti kojų gale. Po jais – žalvarinė dviguba sagtelė (31 pav.).

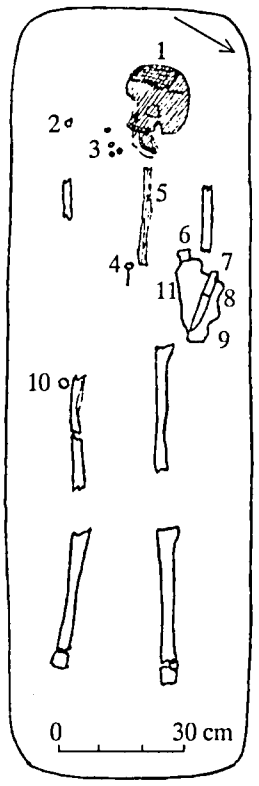

28 pav. Kapo Nr. 169 planas. *A. Raižio pieš.*
Fig. 28. Plan of grave No. 169.

RADINIAI

Peiliai – universali įkapė (32 pav.). Jų aptikta vyrų, moterų ir vaikų kapuose. Su peiliais palaidoti 36 mirusieji. Peiliai daugumoje rasti juosmens srityje, prie šono. Sprendžiant pagal peilių padėtį kapuose, jie rasti kaip buvo nešiojami, matyt, buvo pritvirtinti prie diržo. Tik kape Nr. 196 peilis rastas prie krūtinės kairėje pusėje, smaigalys pakreiptas galvos link. Kape Nr. 125 peilis buvo padėtas prie kairiojo šlaunikaulio, išorinėje pusėje (20 pav.). Kape Nr. 128 peilis gulėjo tarp kojų prie dešiniojo šlaunikaulio. Kapuose Nr. 127, 128, 173, 196 peiliukai buvo įdėti į odines makštis. Kape Nr. 127 šalia peilio mirusiajam buvo įdėtos ir odinės makštys 16 cm ilgio ir 3 cm pločio. Kapuose Nr. 128 ir 173 iš odinių makštų teliko tik fragmentai. Kape Nr. 196, ant peilio smaigalio, rastas odinių makštų 5,3 cm ilgio ir 3 cm pločio galas (32:2 pav.). Makštys dviejų sluoksnių, šonas ir galas persiūtos dygsniuku. Trim atvejais (k. Nr. 133, 146, 149) į kapą įdėta po du peilius. Kape Nr. 133 vienas 20,4 cm ilgio peilis rastas kairėje juosmens pusėje, antras – po dešiniuoju dubens kaulu. Kape Nr. 146 vienas peilis mirusiajam gulėjo dešinėje krūtinės pusėje, smaigaliu prie dešiniosios rankos alkūnės, kitas – prie kairiosios rankos žastikaulio, išorinėje pusėje (24 pav.). Kape Nr. 149 mirusiajai vienas peilis gulėjo prie kairiojo šono, antras – po kairiuoju dubens kaulu. Peiliai dvejopi – įtveriamieji ir

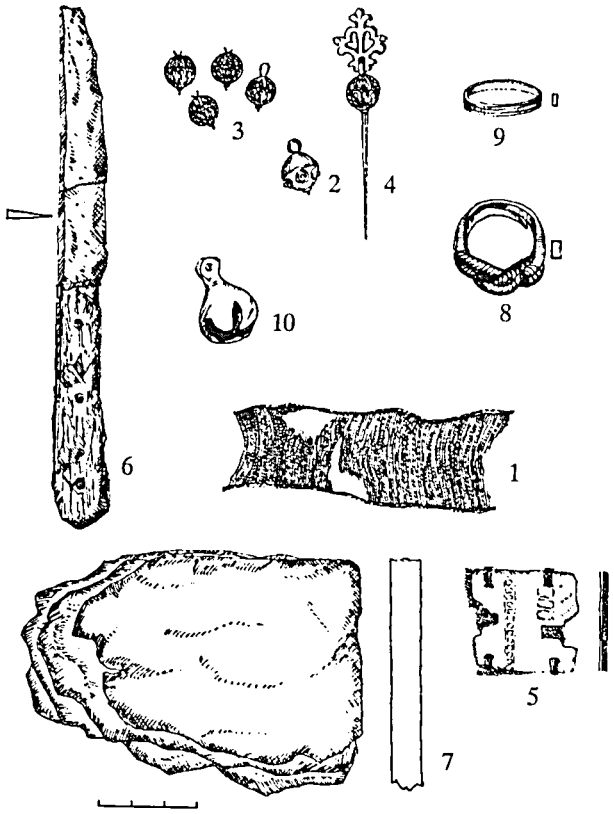

29 pav. Įkapės iš moters kapo Nr. 169: 1 – juostos fragmentas, 2 – saga, 3 – kabučiai, 4 – smeigtukas, 5 – apkalas, 6 – peilis, 7 – rankinės fragmentas, 8 – žiedas, 9 – žiedas, 10 – žvangutis. *A. Raižio pieš.*
Fig. 29. Burial items from female grave No. 169: 1 – sash fragment, 2 – button, 3 – small pendants, 4 – pin, 5 – plating, 6 – knife, 7 – handbag fragment, 8 – ring, 9 – ring, 10 – sleigh-bell.

kriauniniai. Įtveriamųjų peilių buvo 3. Du iš kapų Nr. 125, 132 ir vienas atsitiktinis. Vyro kape Nr. 125 aptiktas nedidelis 13,6 cm ilgio ir 1,3 cm pločio įtveriamasis peiliukas tiesia nugarėle. Ant įkotės išliko medžio liekanos. Kape Nr. 132 24,7 cm ilgio ir 1,3 cm pločio įtveriamasis peilis rastas kairėje juosmens pusėje. (32:1 pav.) Atsitiktinis peiliukas trumpas tik 10,9 cm ilgio ir 1,2 cm pločio. Rankenos atrodo buvo medinės.

Kriauninių peilių ilgis vyravo nuo 9,6 cm iki 25 cm ašmenų plotis 1,3–2,2 cm, storis 0,3 cm (ties nugarėle). Peiliai tiesiomis nugarėlėmis palaipsniui smailėjantys, skerspjūvyje kylio formos. Visų peilių kriaunelės medinės, skerspjūvyje – ovalo formos, pritvirtintos žalvarinėmis kniedėmis (32:2–16 pav.).

Peiliai – dažniausiai paplitusi įkapė vėlyvuosiuose senkapiuose. Griežtos dėjimo tvarkos bei vietos kapuose jie neturėjo. Įtveriamieji peiliai ankstyvesni. Jie buvo paplitę tik iki XV a. Kriauniniai peiliai išplinta nuo XVI a., nes jie patogesni (Urbanavičius, 1979, p. 131; Varnas, 1995, p. 254; Vaškevičiūtė, 1995, p. 292; Zabiela, 1995, p. 339).

Skiltuvas terastas vienas. Kape Nr. 125 jis gulėjo 30–35 metų mirusiajam ant kairiojo šlaunikaulio galvutės. Jis – stačiakampio formos, suapvalintais kampais, dvigubas, su išpjova viduryje, 6,9x3,1 cm dydžio. Skiltuvo lankelis keturkampio skerspjūvio (33 pav.). Jis gulėjo krūvelėje su sagtim ir stiklo karoliu.

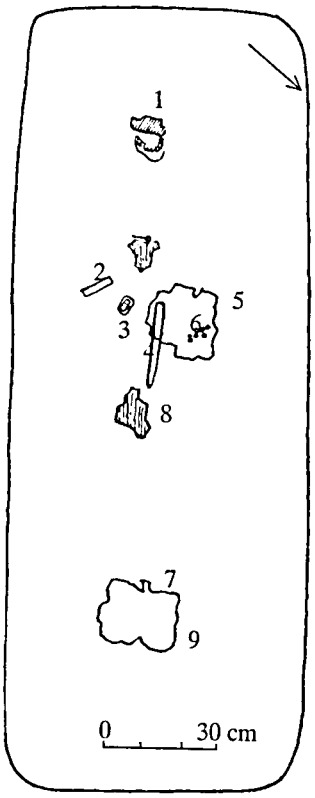

30 pav. Kapo Nr. 159 planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 30. Plan of girl's grave No. 159.

Galąstuvų aptikta daugiau – 5 (34 pav.). Kape Nr. 147 pusė smarkiai sudėvėto galąstuvėlio rasta odinėje rankinėje. Kapuose Nr. 170 ir 185 galąstuvėliai taip pat buvo rankinėse. Po rankine aptiktas galąstuvėlis kape Nr. 160. Tik kape Nr. 183 galąstuvėlio pusė aptikta dešinėje juosmens pusėje. Visi galąstuvėliai smiltainio akmens, pailgi stačiakampio formos, keturkampio skerspjūvio, su skylute pakabinimui. Jų ilgis 4,9–13,1 cm. Geriausiai išlikęs galąstuvas kape Nr. 160. Jis – pailgas, keturkampio skerspjūvio 13,1x1,5x0,8 cm dydžio. Galąstuvas smarkiai siaurėja ir galas užapvalintas. Plačiajame gale išgręžta skylutė virvutei įverti (34:1pav.).

Akmeniniai galąstuvai į kapą dedami nuo I a. po Kr. (Michelbertas, 1986, p. 170). Jie buvo naudojami iki XVII amžiaus vidurio (Varnas, Ivanauskas, 1987, p. 26). Galąstuvai rankinėse rasti su kitais buityje naudotais daiktais bei monetomis – Aleksandro denarais ir datuojami XVI a. pirmąja puse.

Kartu su galąstuvėliu kape Nr. 147 rastas titnago gabalėlis.

Ylos rastos 5 (35, 36 pav.). Jos pasitaikė tiek vyrų, tiek moterų kapuose. Moters kape Nr. 130 yla kartu

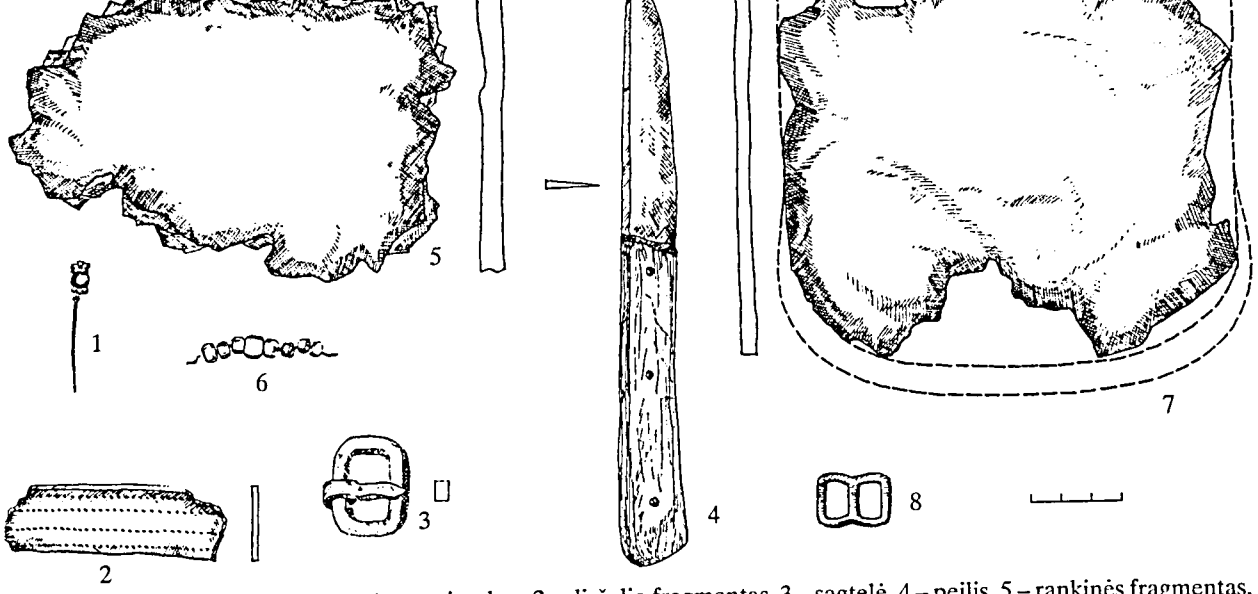

31 pav. Inventorius iš kapo Nr. 159: 1 – smeigtukas, 2 – dirželio fragmentas, 3 – sagtelė, 4 – peilis, 5 – rankinės fragmentas, 6 – karolių apvarėlė, 7 – rankinės fragmentas, 8 – sagtelė. *N. Rimkevičiūtės pieš.*

Fig. 31. Implements from grave No. 159: 1 – pin, 2 – strap fragment, 3 – small buckle, 4 – knife, 5 – handbag fragment, 6 – string for beads, 7 – handbag fragment, 8 – small buckle.

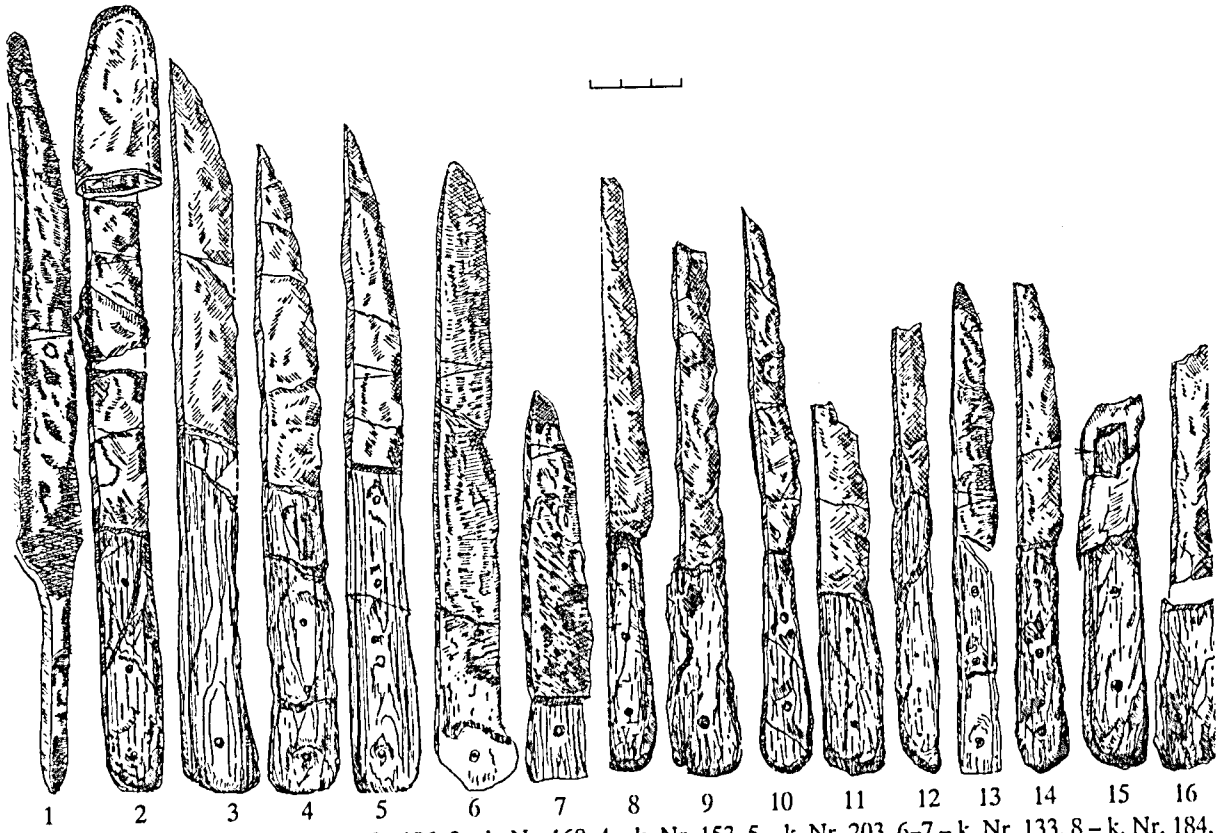

32 pav. Peiliai. 1 – k. Nr. 132, 2 – k. Nr. 196, 3 – k. Nr. 160, 4 – k. Nr. 153, 5 – k. Nr. 203, 6–7 – k. Nr. 133, 8 – k. Nr. 184, 9 – k. Nr. 146, 10 – k. Nr. 198, 11 – k. Nr. 182, 12 – k. Nr. 177, 13 – k. Nr. 137, 14 – k. Nr. 169, 15 – k. Nr. 173, 16 – k. Nr. 146. *N. Rimkevičiūtės pieš.*

Fig. 32. Knives.

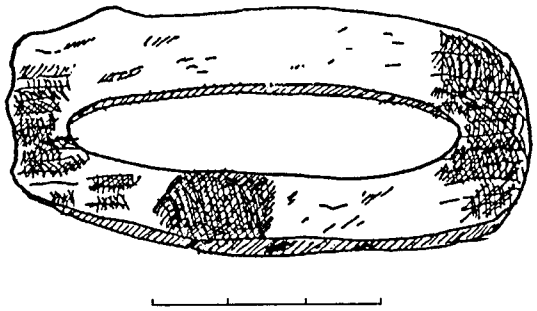

33 pav. Skiltuvas iš vyro kapo Nr. 125. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 33. Striker from male grave No. 125.

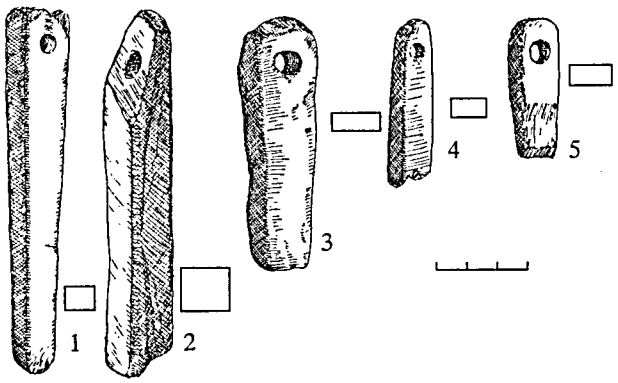

34 pav. Galąstuvai. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 34. Whetstones.

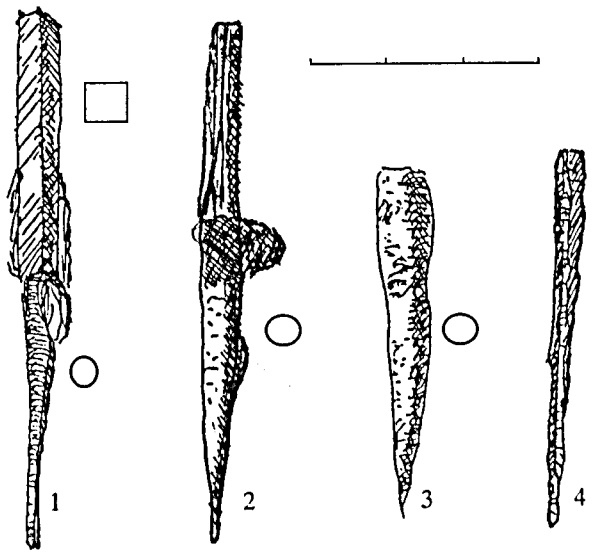

35 pav. Ylos. 1 – k. Nr. 177, 2 – k. Nr. 129, 3 – K. Nr. 130, 4 – k. Nr. 173. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 35. Awls.

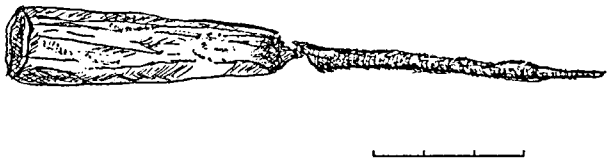

36 pav. Yla iš kapo Nr. 160. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 36. Awl from grave No. 160.

su kitais daiktais buvo įdėta į rankinę, kuri gulėjo prie mirusiosios dešiniojo šlaunikaulio, vidinėje pusėje. Yla – 6,9 cm ilgio, su medinio kotelio liekanomis ant įkotės. Ylos fragmentas iš kapo Nr. 129 rastas po rankinės gulinčios prie kairiojo blauzdikaulio liekanomis, išorinėje pusėje. Ši yla galėjo būti įdėta į rankinės vidų. Kapo Nr. 173 ylos fragmentas rastas ant dešiniojo dubens kaulo po rankine. Gerai išlikusi yla aptikta kape Nr. 177. Ji gulėjo mirusiojo kairėje liemens pusėje prie šono ir, matyt, buvo pririšta prie diržo (11 pav.). Ši yla – 7 cm ilgio, su medinio kotelio liekanomis (35:1 pav.). Yla su mediniu koteliu rasta kape Nr. 160 įdėtoje rankinėje. Ji – 11,8 cm ilgio, kotelis – 5,2 cm ilgio (36 pav.).

Verpstukai – moteriška įkapė. Karmėlavos senkapyje rasti du. Kape Nr. 128 verpstukas padėtas dešiniojo šlaunikaulio vidinėje pusėje (37 pav.). Jis švininis, ritinio formos 2,5 cm skersmens ir 0,7 cm storio (38:2 pav.). 15–17 metų paauglės kape Nr. 152, ties juosmens viduriu aptikta rankinė, o po ja gulėjo smiltainio akmens, ritinio formos, 3,4 cm skersmens, 0,9 cm storio verpstukas (38:1 pav.). XV–XVI a. verpstukai randami retai. Tik vienas, kitas (Vaškevičiūtė, 1995, p. 293–294, pav. 10:19; Urbanavičienė, 1995b, p. 177, pav. 22, 27:3; 1995a, p. 153).

Prie buities reikmenų skirtini moliniai puodai ar jų dalys bei geležiniai raktai. Tačiau puodus reiktų skirti laidotuvių apeigoms (Zabiela, 1995a, p. 340). Vyrų kapuose Nr. 132 ir 133 po pusę puodo

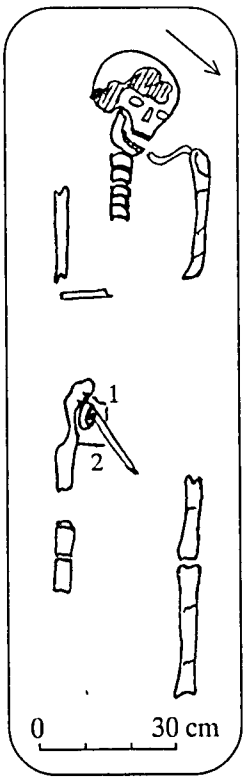

37 pav. Moters kapo Nr. 128 planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 37. Plan of female grave No. 128.

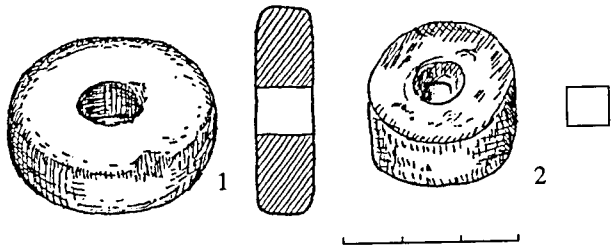

38 pav. Verpstukai: 1 – k. Nr. 152, 2 – K. Nr. 128.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 38. Spindles.

buvo padėta tarp mirusiųjų pėdų (39 pav.). Kape Nr. 133 puodo pusė gaubtu šonu, lygiu paviršiumi ir išorėn atlenktu pakraštėliu. Puodo aukštis – 12,6 cm, angos skersmuo – apie 4,2 cm, dugno skersmuo – apie 9,8 cm (40 pav.). Kape Nr. 132 rasta tik puodo šono ir dugnelio fragmentas lygiu paviršiumi. Suardytame ir išartame vyro kape Nr. 124 kojų gale rastos 3 puodo šukelės lygiu paviršiumi. Matyt, buvusį puodą ar jo dalį sutraiškė ir nuarė. Be to, 3 smulkios puodų šukės lygiu paviršiumi rastos atsitiktinai. Visa keramika žiestinė. Molinių puodų rasta daugelyje viduramžių senkapių.

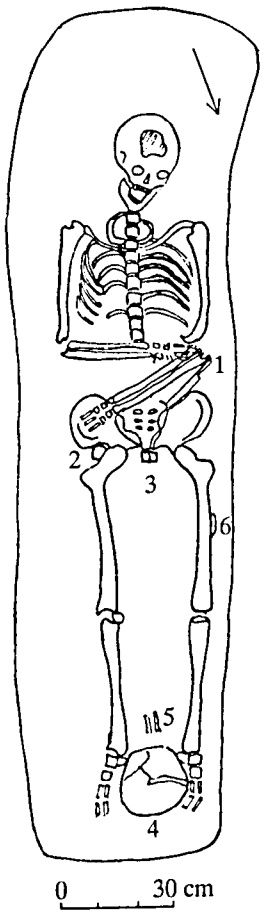

39 pav. Vyro kapo Nr. 133 planas.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 39. Plan of male grave No. 133.

Du geležiniai raktai rasti moters kape Nr. 149 prie kairiojo dubens. Jie gulėjo vienas prie kito išilgai kapo duobės ir, matyt, buvo pririšti prie diržo ar juostos (41 pav.). Vienas raktas žiedelio formos 6,4 cm aukščio galvute. Kojelė apskrito skerspjūvio ir prie žiedelio dar turi keturkampį iškilimą. Rakinamoji dalis kojelės apačioje keturkampio skerspjūvio (42:1 pav.). Antrasis raktas su apskrita tuščiavidure galvute puošta 5 skylutėmis, sudarančiomis gėlytę. Viršuje – keturkampė kilputė virvutei įverti. Kojelė – apskrito skerspjūvio, tuščiavidurė. Rakinamoji dalis – aukšto stačiakampio formos su 6 dantukais. Raktas – apie 8,8 cm aukščio (42:2 pav.). Geležinių raktų daugiausiai pasitaiko tyrinėtų miestų medžiagoje. Jų rasta Obelių senkapyje (Urbanavičius, Urbanavičienė, 1988, p. 126, pav. 39, 67).

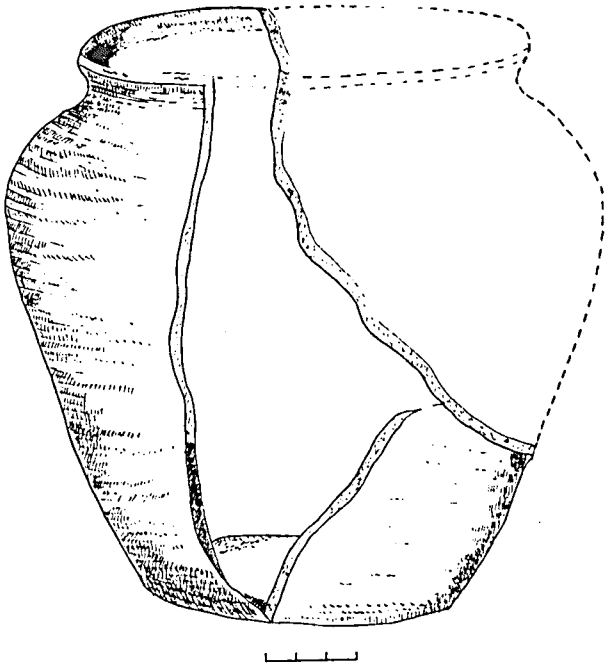

40 pav. Puodas iš kapo Nr. 133. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 40. Pot from grave No. 133.

Gausią radinių grupę sudaro papuošalai ir aprangos reikmenys.

Galvos papuošalams priklauso antsmilkiniai ir auskarai. Mergaitės kape Nr. 138 po kaukole, dešinėje pusėje, rastas smarkiai aptrupėjęs sidabrinis daugiakarolis antsmilkinis. Jis sudarytas iš plokščios plonos juostelės ir ant jos išlikusių penkių paauksuotų ritinio formos tuščiavidurių karoliukų (43 pav.). Tokių antsmilkinių rasta Masteikiuose (Varnas, 1995b, p. 138), Sariuose (Kuncienė, 1979, p. 92,

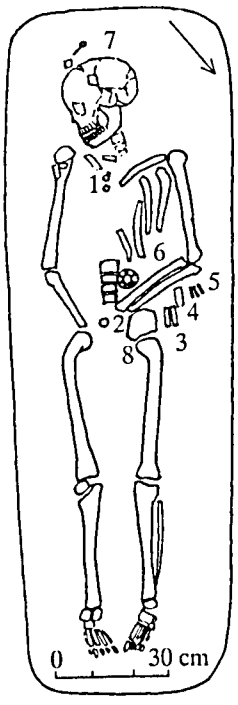

41 pav. Moters kapo Nr. 149 planas.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 41. Plan of female grave No. 149.

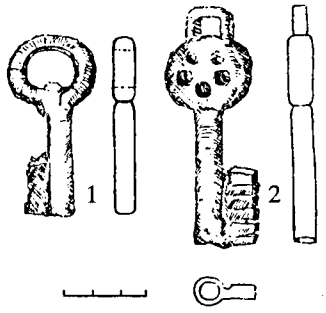

42 pav. Raktai iš moters kapo Nr. 149. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 42. Keys from female grave No. 149.

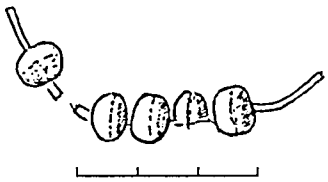

43 pav. Antsmilkinis iš mergaitės kapo Nr. 138. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 43. Temple ornament from girl's grave No. 138.

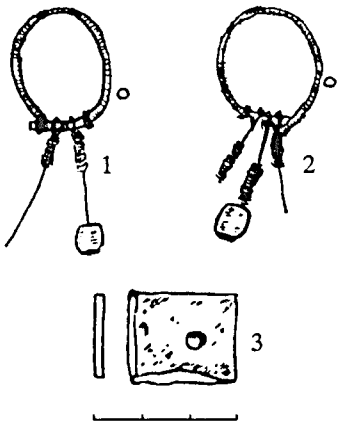

44 pav. Radiniai iš mergaitės kapo Nr. 123: 1–2 – auskarai, 3 – apkaliukas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 44. Earrings from girl's grave No. 123: 1–2 – earrings, 3 – small plating.

pav. 21:1, 2; 22:10, 11), Alytuje (Svetikas, 1988, p. 5, 6), Rumšiškėse (Urbanavičius, 1970, p. 15, pav. 12:8), Alovėje (LNM, inv. Nr. AR 138:144), Kurklintiškuose (LNM, inv. Nr. AR 92:114), Senojoje Pašaminėje (LNM inv. Nr. AR 446:4), Pastrėvyje (LNM inv. Nr. AR 94:11). Jie datuojami XIV–XV a. (Svetikas, 1988, p. 5–6). Karmėlavoje rastas antsmilkinis datuojamas XV a. pradžia.

Du auskarai rasti mergaitės kape Nr. 123. Jie gulėjo abiejose galvos pusėse po vieną. Auskarai žiediniai su trim pakabučiais, kurių gale užmautas ritinio formos karolis (44 pav.). Jų ilgis – 5,1 cm daug šio tipo auskarų rasta ankstesniuose Karmėlavos senkapio tyrinėjimuose (Rickevičiūtė, 1995, p. 83–84). Tokių auskarų rasta Alytaus (Svetikas, 1988, p. 16–17), Šilelio (Gabriūnaitė, 1969, p. 15, pav. 3:2), Jakštaičių (Urbanavičius, 1979, p. 133–134, pav. 13:7), Diktarų (Urbanavičienė, 1995b, p. 179), Rumšiškių (Urbanavičius, 1970, p. 15, pav. 11:1–3), Tulpakiemio (Varnas, 1995, p. 237), Lepšių (Naudužas, 1959, p. 181, pav. 4–3) senkapiuose.

Šio tipo auskarai datuojami XVI a. antraja puse – XVII a. pirmaja puse (Svetikas, 1988a, p. 16–17). Auskarus iš kapo Nr. 123 galima datuoti XV–XVI a. pirmaja puse.

Vėriniai, karolių apvaros buvo madinga moterų ir mergaičių papuošalas XV–XVI a. Vėrinys aptiktas 30–35 metų moters kape Nr. 184. Prie kairiosios rankos alkūnės, vidinėje pusėje t. y. prie šono juosmens srityje išliko maišelio iš audeklo fragmentas, kuriame kartu su kitais daiktais, monetomis buvo ir apvarėlė. Ji sudaryta iš smulkių, stiklinių ritinio formos po du iš karto suvertų žalsvos spalvos karoliukų ir žalvarinių tūtelių (45 pav.). Vėrinys datuojamas XVI a. pirmąja puse, nes rasti Aleksandro denarai, pusgrašiai ir Žygimanto Senojo pusgrašis. Karolių apvarėlės rastos kapuose Nr. 159 ir 198. Mergaitės kape Nr. 159 karolių apvarėlė rasta rankinėje. Apvarėlėje suverta 8 stikliniai ritinio ir rutulio formos žalsvos spalvos karoliukai. Jie mažo – 0,5–0,6 cm skersmens – ir 0,4–0,7 cm aukščio (31:6 pav.). Mergaitės kape Nr. 198 karoliukų apvarėlė taip pat rasta rankinėje. Ji beveik sunykusi, išliko 8 maži švininiai 0,4 cm skersmens formos karoliukai.

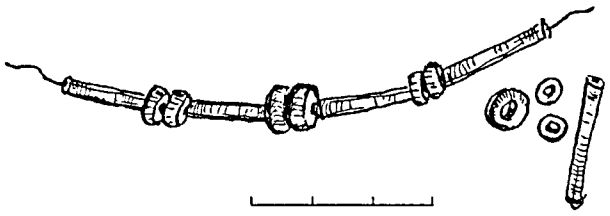

45 pav. Kaklo vėrinys iš moters kapo Nr. 184. *A. Raižio pieš.*
Fig. 45. Necklace from female grave No. 184.

Moters kape Nr. 169 dešinėje mirusiosios kaukolės pusėje kaklo srityje rasti 4 žalvariniai kiaurarašėiai rutulio formos kabučiai – sagutės (29:3 pav.). Jų aukštis 1,6 cm, skersmuo 0,8 cm. Jie, matyt, sudarė kaklo apvarą. Tokia pat kiaurarašte galvute smeigtukas puošė mirusiosios krūtinę (29:4 pav.).

Dvigubame kape Nr. 153, 20–25 metų moteriai įdėtoje rankinėje rastas gintarinis rutulio formos karolis. Jis – 1 cm skersmens ir 1,2 cm aukščio.

Vienas didelis stiklinis dvigubo nupjauto kūgio formos karolis rastas vyro kape Nr. 125. Jis gulėjo su kitais daiktais ant mirusiojo kairiojo šlaunikaulio galvutės. Tikriausiai buvo įdėtas į audeklo maišelį. Mėlyno stiklo karolis, ritinio formos, rastas suardytame kape Nr. 190.

Kape Nr. 169 rastas žalvarinis žvanguțis rutulio formos su aukšta kilpele viršuje ir kryžmine išpjova apačioje. Jis rastas rankinėje.

Krūtinės papuošalus sudaro segės ir smeigtukai. Karmėlavos senkapyje segių rasta vos keletas. Kape Nr. 149 ties mirusiosios juosmens viduriu prie stuburo rasta žalvarinė apskritinė kiaurarašte segė profiliuotu pakraščiu (46 pav.). Ji 5,5 cm skersmens. Segę sudaro du žiedeliai sujungti 6 stipinėliais, praplatintais viršuje

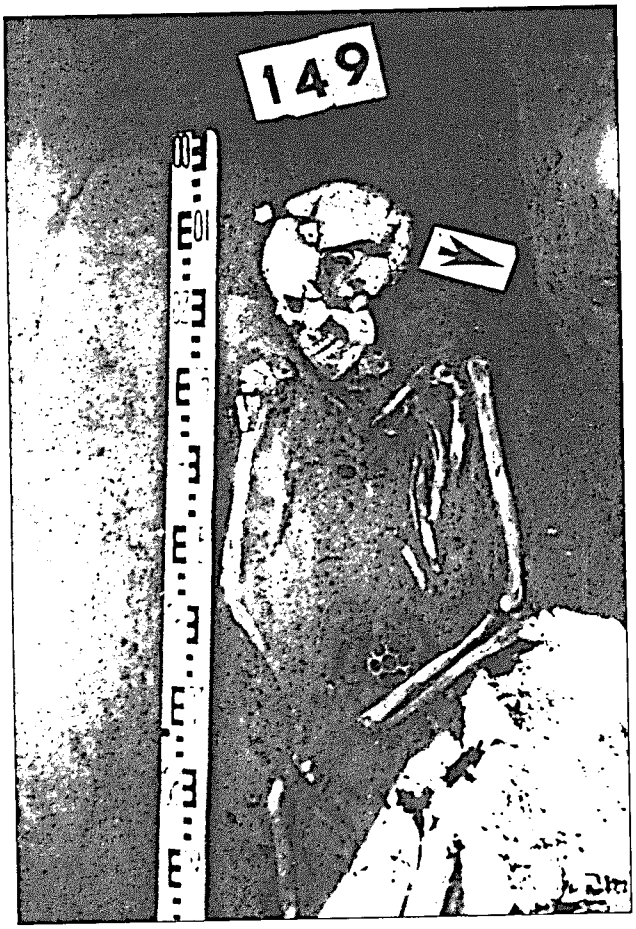

46 pav. Moters kapas Nr. 149. *Autorės nuotr.*
Fig. 46. Female grave No. 149.

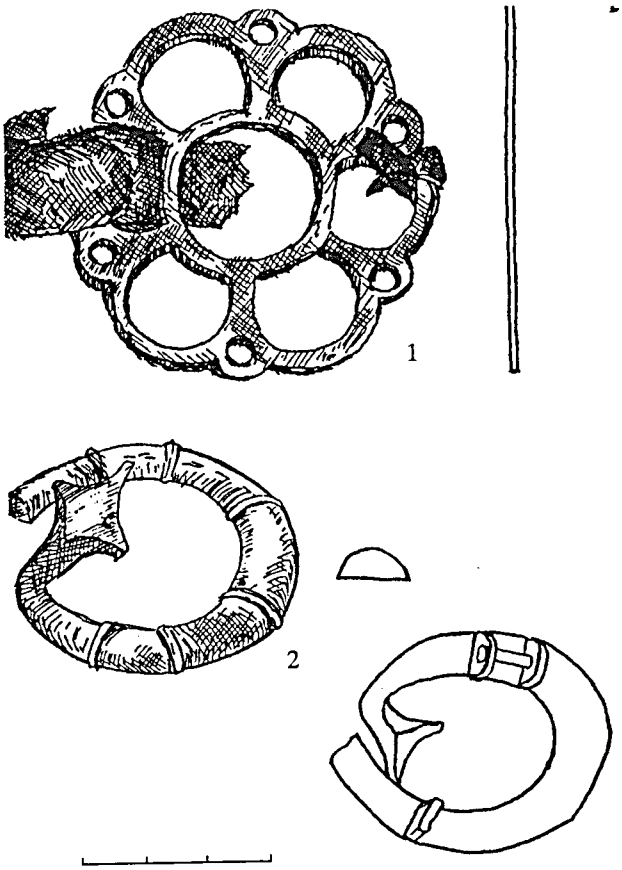

47 pav. Segės: 1 – k. Nr. 149, 2 – k. Nr. 152. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 47. Brooches.

ir su skylute. Per segės vidurį pervertas siauras odinis dirželis. Tai rodo, kad segė vartota vietoje sagties (47:1 pav.). Tokių segių rasta daugelyje viduramžių senkapių – Diktarų (Urbanavičienė, 1995a, p. 180–181), Rumšiškių (Urbanavičius, 1970, p. 99, pav. 12:13), Masteikių (Varnas, 1995, p. 141), Liepiniškų (Urbanavičius, 1974a, p. 8, pav. 3:11), Piktagalio (Urbanavičius, 1972, p. 97, pav. 2:18).

Paauglės kape Nr. 152, dešinėje juosmens pusėje prie dešiniosios rankos alkūnės rasta pasaginė segė žvaigždiniu galu. Ji gulėjo galvute statmenai į kapo duobės dugną. Pasaginė segė – 3,7 cm skersmens, lankelis – pusiau apvalaus skerspjūvio, puoštas 6 iškiliais rumbeliais. Viena galvutė nulaužta. Antroje pusėje padarytas užsegimas (47:2 pav.). Tai iš ankstesnių laikų paveldėta segė. Pasaginė segė žvaigždiniais galais rasta Obelių senkapyje (Urbanavičius, Urbanavičienė, 1988, p. 54).

Pasaginė segė aguoniniais galais rasta 20–25 metų moters kape Nr. 196. Ji gulėjo dešiniojo šlaunikaulio vidinėje pusėje, šalia juostinio žiedo. Taigi ši segė kaip ir juostinis žiedas buvo uždėti ant dešiniosios rankos pirštų.

Pasaginės segės madingos X–XIII a. XVI a. kapuose jos retai pasitaiko.

Apskritinės plokštinės skardinės segės fragmentas su išpjova viduryje rastas atsitiktinai.

Smeigtukų rasta net 19. Jie kelių tipų. Vienas toks žalvarinis lazdelinis smeigtukas rastas moters kape Nr. 129 (48:3 pav.). Jis 5,6 cm ilgio ir buvo rankinės viduje kartu su kitais daiktais: 2 monetomis – Aleksandro denarais. Taigi jis datuotinas XVI a. pirmąja puse.

Karmėlavos senkapyje rasti trys smeigtukai su apskritom galvutėm. Moters kape Nr. 169 ties juosmens viduriu rastas žalvarinis, 7,1 cm ilgio smeigtukas. Ant smeigtuko adatos viršaus užmauta rutulio formos kiauraraštė galvutė ir viršuje prikabintas žalvarinis pauksuotas kiauraraštis rombo formos, profiliuotas pakraščiais kabutis (49:1 pav.). Panašus smeigtukas rastas

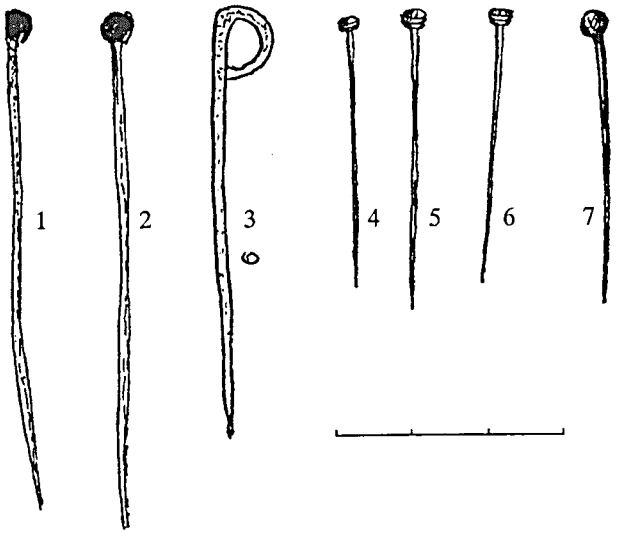

48 pav. Smeigtukai: 1–2 – k. Nr. 137, 3 – k. Nr. 129, 4–6 – k. Nr. 177, 7 – k. Nr. 149. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 48. Pins.

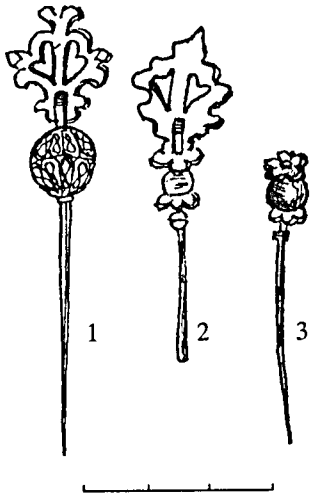

49 pav. Smeigtukai: 1 – k. Nr. 169, 2 – k. Nr. 198, 3 – k. Nr. 159 *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 49. Pins.

mergaitės kape Nr. 198. Griaučiai visai sunykę, bet atrodo, kad smeigtukas gulėjo ant krūtinės. Smeigtukas – žalvarinis, 3,7 cm ilgio. Galvutė – rutulio formos karoliukas užmauta ant adatos. Galvutę iš viršaus ir apačios puošia žalvarinė penkialapė plokštelė. Viršuje įkabintas žalvarinis pauksuotas, kiauraraštis, rombo formos kabutis profiliuotas pakraščiais (49:2 pav.). Šiame kape rasti ir Aleksandro denarai. Trečias smeigtukas rutulio formos galvute su tokiais pat žalvariniais penkialapiais apkalėliais iš viršaus ir iš apačios aptiktas mergaitės kape Nr. 159. Jis – 4,2 cm ilgio. Kabutis galėjo būti, bet jis neišliko (49:3 pav.). Smeigtukus galima datuoti XVI a. pirmąja puse.

Rasta net septyniolika smeigtukų – segtukų. Jie maži panašūs į adatas su nedidelėmis galvutėmis (48:1, 2; 4–7 pav.). Smeigtukų ilgis vyrauja nuo 3,5 iki 6,7 cm ilgio. Jie rasti prie galvos, ant krūtinės, įdėti į rankines. Moters kape Nr. 130 rankinėje, kuri gulėjo prie blauzdikaulio, rasti 4 smeigtukai – segtukai. Kape Nr. 137 jų buvo 3. Jie taip pat aptikti rankinėje. 3 smeigtukai kape Nr. 177 aptikti galvos dešinėje pusėje vienas šalia kito. Dvigubame kape Nr. 186 du smeigtukai – segtukai gulėjo po vyresnio vaiko galvute. Ant krūtinės mirusiajam smeigtukas aptiktas kape Nr. 173. 20–25 metų moteriai smeigtukas–segtukas gulėjo ant viršugalvio dvigubame kape Nr. 153a. Prie viršugalvio smeigtukas rastas ir kape Nr. 149. Po vieną sunykusį smeigtuką segtuką buvo ir rankinėse iš kapų Nr. 160 ir 170. Šių mažų smeigtukų rasta Rumšiškių (Urbanavičius, 1970, p. 20), Mažeikių (Vaškevičiūtė, 1995a, p. 294) Šapnagių (Varnas, Ivanauskas, 1987, p. 27) senkapiuose. Šie smeigtukai nešioti nuo XIV a. Mažeikių senkapyje jų rasta ir XVII a. kapuose (Vaškevičiūtė, 1995a, p. 294).

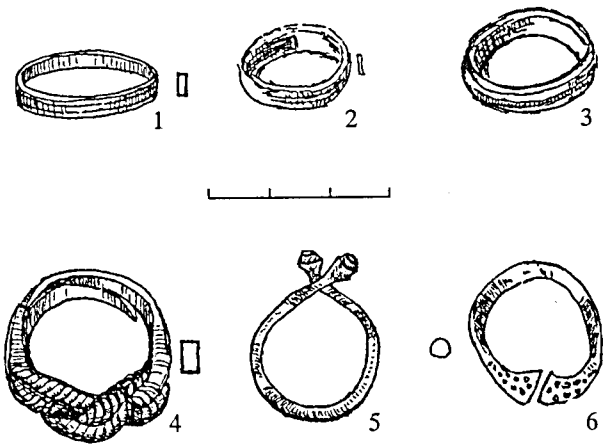

50 pav. Žiedai: 1 – k. Nr. 169, 2–3 – k. Nr. 157, 4 – k Nr. 169, 5 – k. Nr. 196, 6 – k. Nr. 142. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 50. Rings.

Su žiedais palaidota 10 mirusiųjų (k. Nr. 130, 137, 141, 142, 145, 148, 149, 154, 169, 196). Žiedai rasti vyrų, moterų, vaikų kapuose. Trys mirusieji turėjo po du žiedus (k. Nr. 137, 169, 196). Likusiuose kapuose rasta po vieną žiedą. Net 7 mirusieji (k. Nr. 141, 142, 145, 148, 169, 196) mūvėjo žiedus ant dešiniosios rankos pirštų. Ant kairiosios rankos žiedai rasti kapuose Nr. 137, 149, 154. Visi žiedai žalvariniai. Juos galima susiskirstyti į kelias grupes: juostinis, praplatinta priekine dalimi ir pinta priekine dalimi nesueinančias galais. Gausiausiai rasta juostinių žiedų. Su jais palaidota 8 mirusieji (k. Nr. 130, 137, 141, 148, 149, 154, 169, 196). Juostiniai žiedai padaryti iš siauros, plokščios juostelės, lygūs arba puošti 2 išilginiais grioveliais. Jų skersmuo – 1,4–2,4 cm (50:1–3 pav.). Vaiko kape Nr. 142 ant dešinės rankos rastas žiedas platesne priekine dalimi puoštas 2 eilėmis taškučių (50:6 pav.). Žiedas per vidurį lūžęs. Jo skersmuo – 2 cm. Vaiko kape Nr. 145

žiedelis taip pat siauras, priekyje praplatintas, 2 cm skersmens. Jis per vidurį lūžęs. Juostinių ir praplatinta priekine dalimi žiedų rasta beveik kiekviename vėlyvųjų viduramžių senkapyje.

Moters kape Nr. 169 rankinės viduje aptiktas žiedas pinta priekine dalimi ir nesueinančiais galais, 2,4 cm skersmens (50:4 pav.). Tokių žiedų rasta Jakštaičių senkapyje (Urbanavičius, 1979, p. 146, pav. 22:11), Rumšiškių senkapyje (Urbanavičius, 1970, p. 26, pav. 11:6), Sarių senkapyje (Kuncienė, 1979, p. 94, pav. 21:20), Kernavės–Kriveikiškių senkapyje (Vėlius, 1996, p. 152, pav. 21:5), Obelių senkapyje (Urbanavičius, Urbanavičienė, 1988, p. 43, pav. 77:8, 10, 12, 13, 14, 15). Kape Nr. 196 mirusiosios ranką puošė ne tik juostinis žiedelis, bet ir žiedas, padarytas iš segės aguoniniais galais sukryžiavus juos viens ant kito. Šio žiedelio skersmuo 2,1 cm (50:5 pav.).

Karmėlavos senkapyje rasta 17 sagų. Jos aptiktos 8 kapuose: 7 moterų ir vaiko. Dar viena – rasta atsitiktinai. Moters kape Nr. 129 prie mirusiosios dešiniojo peties rastos 4 balto metalo sagos: 3 rutulio formos ir viena profiliuotais šonais. Jos gulėjo šalia juostelės ir tikriausiai buvo prisiūtos prie jos kaip kabučiai. Penkiuose kapuose Nr. 149, 153A, 184, 191 ir 202 rasta po 2 sagas. Kapuose Nr. 149, 153A, 184, 202 sagos aptiktos kaklo vietoje. Kape Nr. 191 – jos gulėjo ant krūtinės. Kapuose Nr. 150 ir 169 rasta po vieną sagutę. Kape Nr. 150 ji gulėjo dešinėje krūtinės pusėje, o kape Nr. 169 – virš dešiniojo peties.

Kapuose Nr. 129, 149, 153A, 169, 184, 202 rastos ir atsitiktinė – balto metalo rutulio formos 1,2 cm skersmens – sagos. Viršutinė sagos dalis lygiu paviršiumi, apatinė – puošta 5 iškiliais spurgeliais ir aplink juos iškiliu ranteliu. Viršutinę sagos dalį nuo apatinės skiria iškilus rantelis (51:1, 4, 5 pav.).

Kape Nr. 129 rasta maža balto metalo rutulio formos sagutė profiliuotais šonais (51:2 pav.). Jos skersmuo – 0,8 cm. Dvi tokios pat žalvarinės paauksuotos sagos profiliuotais šonais su spurgeliu apačioje tik didesnės rastos kape Nr. 191. Jų skersmuo 1,8 cm (51:6 pav.). Pati paprasčiausia balto metalo rutulio formos sagutė aptikta moters kape Nr. 150 (51:2 pav.).

Rutulio formos sagų rasta Sarių senkapyje (Kuncienė, 1979, p. 95, pav. 3:5, 4:8), Rumšiškėse (Urbanavičius, 1970, pav. 34), Jakštaičiuose (Urbanavičius, 1979, p. 145, pav. 13:14, 15:12), Diktaruose (Urbanavičienė, 1995b, p. 183, pav. 26:3), Narkūnuose (Volkaitė-Kulikauskienė, Luchtanas, 1979, p. 107, pav. 3:5, 4:8).

Ažūrinė kabė su kabliuku ir audinio fragmentu rasta dvigubame kape Nr. 153 prie mirusiosios A, dešinėje krūtinės pusėje (51 pav.). Kabių rasta ir Mažeikių

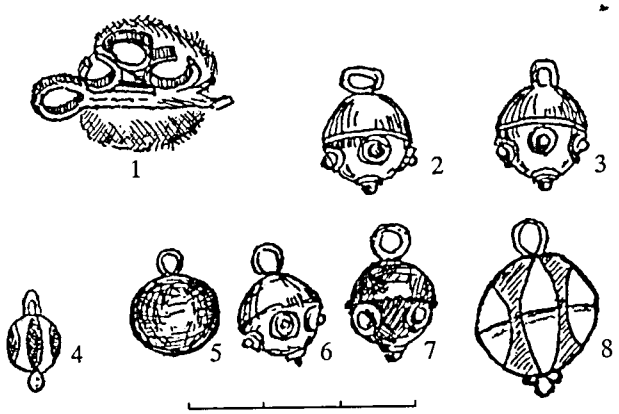

51 pav. Sagos, kabė iš kapo Nr. 153A. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 51. Buttons, hook from grave No. 153A.

senkapyje vyro kape Nr. 139 (Vaškevičiūtė, 1995a, p. 306, pav. 10:2), Tulpakiemio senkapyje moters kape Nr. 27 (Varnas, 1995, p. 256–257, pav. 17:6). Jos žinomos ir iš Rumšiškių (Urbanavičius, 1970, pav. 12:8), Pakalniškių (Urbanavičius, 1974b, p. 74 pav. 12:8), Užubalių senkapyje (Svetikas, 2000, p. 329), Drąseikių senkapyje (Petrulienė, 1998, p. 236), Didžiųjų Likiškių senkapyje (Svetikas, 2000, p. 322). Kabės randamos ir vyrų, ir moterų kapuose. Drabužių susegimas kabėmis išplito XVI a. (Varnas, Ivanauskas, 1987, p. 27–28). Karmėlavoje kabė rasta su Aleksandro denarais ir datuojama XVI a. I–II dešimtmečiu.

Tūtelės rastos 4 kapuose. Dvigubame kape Nr. 153 prie mirusiosios A, ant dešiniojo šlaunikaulio rasta tūtelė. Po tris tūteles rasta kapuose Nr. 137 ir 198. Kape Nr. 137 jos gulėjo dešinėje juosmens pusėje, o kape Nr. 198, matyt, prie kairiojo dubens. Kairėje juosmens pusėje, prie kairiosios rankos alkūnės 4 tūtelės rastos moters kape Nr. 149. Tūtelės sulenktos iš plonos žalvarinės skardelės. Jų ilgis svyruoja nuo 1,4–2,5 cm, skersmuo 1–1,5 cm. Šios tūtelės, matyt, puošė audinį, arba audeklines rankines.

Drabužiams susegti naudoti diržai. Jų būta odinių ir austinių (Varnas, 1986, p. 30). Su diržais laidoti vyrai, moterys, vaikai. Kapuose organinė medžiaga blogai išlieka. Karmėlavos senkapyje tik 5 kapuose (Nr. 138, 142, 159, 160, 173) pavyko aptikti odinių diržų fragmentų. Mergaitės kape Nr. 138 odinis dirželis juosė mirusiąją per juosmenį (52 pav.). Išliko keli 10,8 cm, 6,2 cm ir 4,2 cm ilgio jo fragmentai. Dirželis siauras, 1 cm pločio, dviejų sluoksnių. Vieno fragmento gale žalvarinis skardinis kvadrato formos apkaliukas 1,2x1,1 cm dydžio. Dirželis puoštas žalvariniais

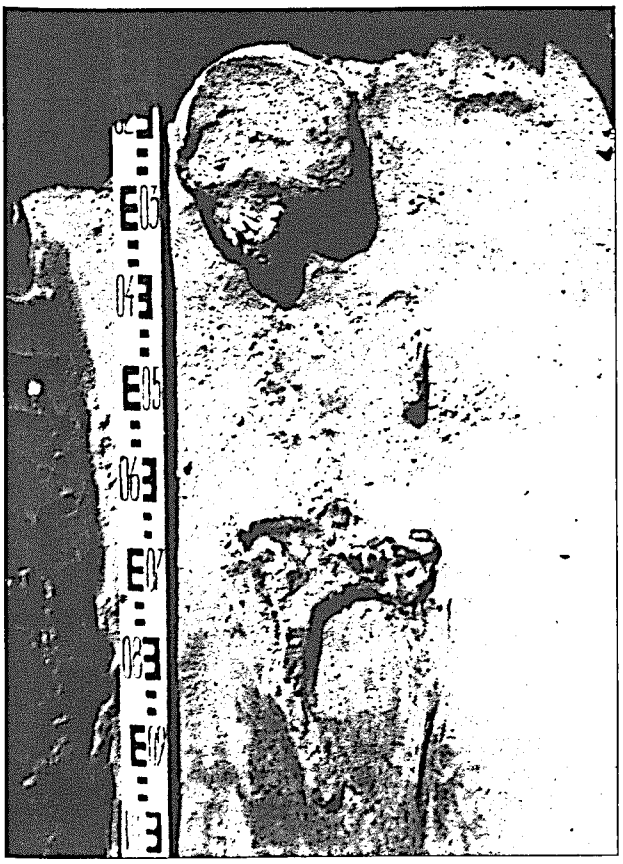

52 pav. Mergaitės kapas Nr. 138. *Autorės nuotr.*
Fig. 52. Girl's grave No. 138.

skardiniais gaubtais apkaliukais, kurie kniede pritvirtinti prie odos (53:1 pav.). Kape jis rastas kartu su daugiakaroliu antsmilkiniu ir datuojamas XV a. pradžia. Toks pat dirželis rastas Bečių senkapio kape Nr. 68 (Zabiela, 1995a, p. 363, pav. 46).

Kape Nr. 159 mirusioji, matyt, taip pat buvo sujuosta odiniu dirželiu, nes dešinėje juosmens pusėje rastas 7,8 cm ilgio ir 2,2 cm pločio odinis lygaus dirželio fragmentas ir geležinė stačiakampė suapvalintais kampais sagtelė. Dirželis – storokas, dviejų sluoksnių ir persiūtas 4 linijom (53:2 pav.).

Kape Nr. 142 kairėje mirusiojo juosmens pusėje, prie šono, gulėjo žalvarinė keturkampė dviguba sagtis su siauru dirželiu perdurtu užsegamąja adata. Dirželio fragmento ilgis – tik 3,4 cm, plotis – 1,1 cm. Jame ties viduriu matėsi skylutės.

Odinių dirželių fragmentų rasta daugelyje vėlyvųjų viduramžių senkapių Ažugirių (Urbanavičienė, 1995a, p. 158, pav. 5:5), Pavirvytės Gudų (Vaškevičiūtė, 1995b, p. 321, pav. 8:5), Bečių (Zabiela, 1995a, p. 362, pav. 44).

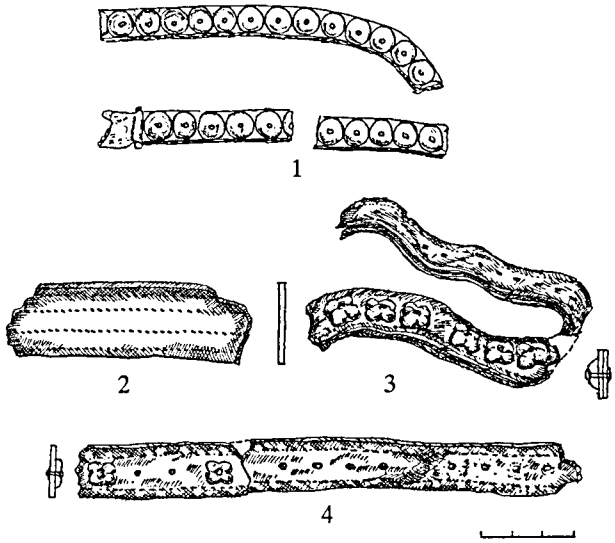

53 pav. Diržai: 1 – k. Nr. 138, 2 – k. Nr. 159, 3 – k. Nr. 160, 4 – k. Nr. 173. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 53. Belts.

Vyro kape Nr. 160 kairėje galvos pusėje šalia odinės rankinės rastas odinio dirželio fragmentas ir toliau 3,5x3,8 cm dydžio geležinė sagtelė keturkampė suapvalintais kampais. Dirželio fragmentas – 15 cm ilgio ir 1,6 cm pločio, – 2 sluoksnių persiūtas kraštuose ir puoštas žalvariniais keturlapės gėlytės formos apkaliukais (53:3 pav.). Tokio pat dirželio 2 fragmentai su geležine sagtele rasti vyro kape Nr. 173 kairėje juosmens pusėje ant rankinės. Išlikę fragmentai – 8,5 cm ir 8 cm ilgio, plotis – 1,2 cm (53:4 pav.). Dirželis siauras, dviejų sluoksnių, pakraščiai persiūti, puoštas žalvariniais keturlapės gėlytės formos apkalėliais. Sagtelė nedidelė kvadratinė suapvalintais kampais, 2,5 cm skersmens.

Abu dirželiai datuojami XVI a. I–II dešimtmečiu, nes rankinėse rasta Aleksandro Jogailaičio denarai. Diržų bei jų liekanų rasta daugelyje senkapių. Ypač

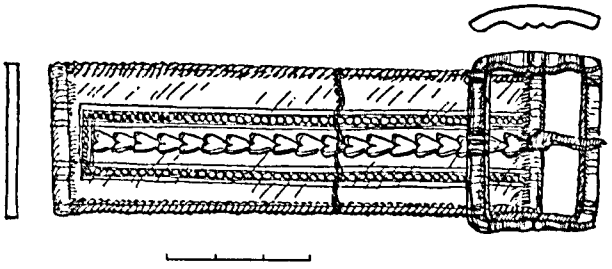

54 pav. Apkalas su sagtim iš moters kapo Nr. 184. *A. Raižio pieš.*
Fig. 54. Binding with buckle from female grave No. 184.

puošnūs diržų fragmentai aptikti Rumšiškių senkapyje (Urbanavičius, 1970, pav. 48, 49, 50, 51), Obelių senkapyje (Urbanavičius, Urbanavičienė, 1988, p. 57–59, pav. 101, 103).

Tačiau nešioti ir austiniai diržai. 20–25 m. moters kape Nr. 169 rastas stačiakampis skardinis dvigubas apkalas 3,5x3 cm dydžio puoštas skersine kvadratėlių eile. Tarp plokštelių buvo audinio liekanų. Stačiakampis žalvarinis dvigubas apkalas su vilnonių siūlų liekanomis viduje rastas ir Pavirvytės–Gudų senkapio kape Nr. 167 (Vaškevičiūtė, 1995b, p. 321, pav. 8:7).

Moters kape Nr. 184 prie dešiniosios rankos išorinėje pusėje, išilgai kapo duobės rastas žalvarinis stačiakampis 2,7x3,5 cm dydžio apkalas su keturkampe dviguba sagtele. Apkalas – 10 cm ilgio ir 3 cm pločio. Jo pakraščiai puošti smulkių įkartų eilute, ties viduriu taškučių eile ir viduryje, kaip rėmelyje, širdelių eilute (pav. 54). Tarp apkalo matėsi audinio fragmentai. Toks pat apkalas rastas Pavirvytės–Gudų senkapyje (Vaškevičiūtė, 1995b, p. 295, pav. 12:2), Mažeikių senkapio kape Nr. 177 kartu su audinio fragmentu (Vaškevičiūtė, 1995a, p. 321, pav. 8:3). Toks pat apkalas su sagtele ir užsikonservavusio austo spalvoto diržo liekanomis rastas Griežės senkapyje moters kape Nr. 10 (Varnas, 1986, p. 30, pav. 5:5).

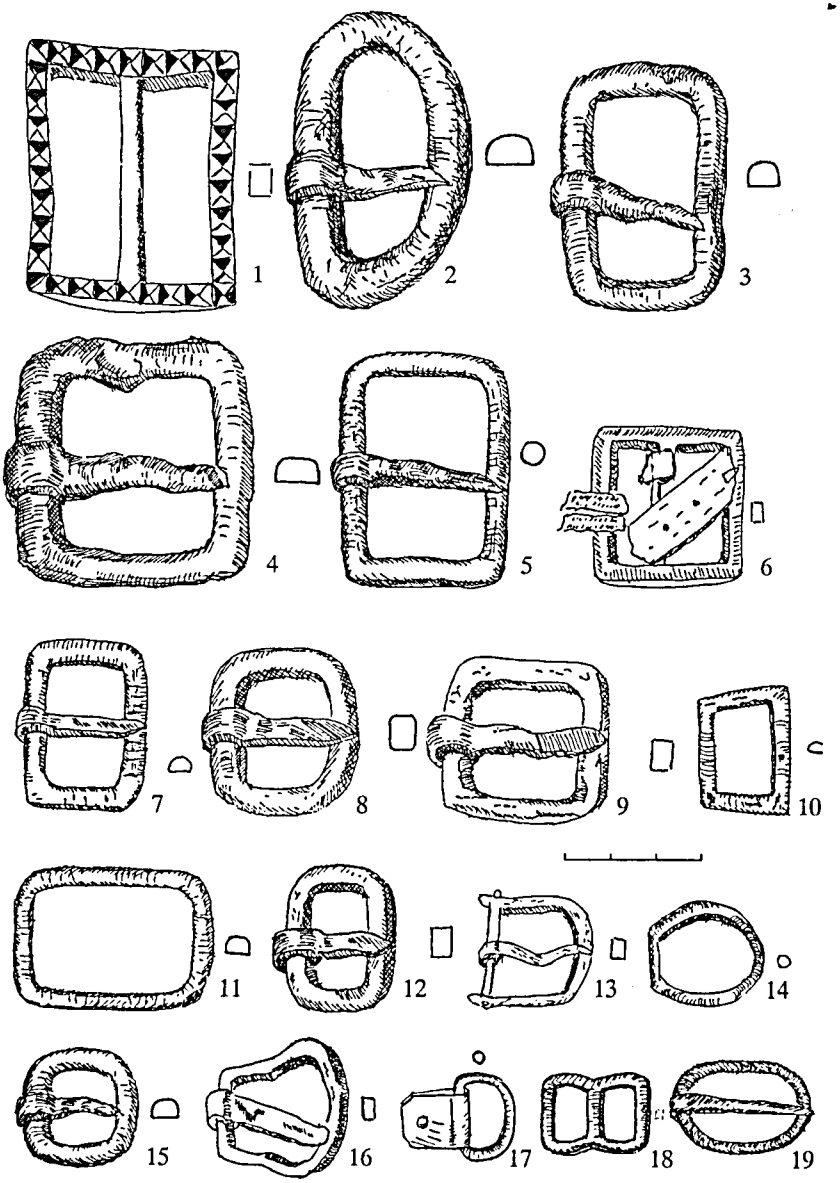

55 pav. Diržo sagtys: 1 – k. Nr. 132, 2 – k. Nr. 174, 3 – k. Nr. 170, 4 – k. Nr. 146, 5 – k. Nr. 183, 6 – k. Nr. 142, 7 – k. Nr. 201, 8 – k. Nr. 160, 9 – k. Nr. 133, 10 – k. Nr. 203, 11 – k. Nr. 177, 12 – k. Nr. 159, 13 – k. Nr. 133, 14 – k. Nr. 130, 15 – k. Nr. 173, 16 – k. Nr. 134, 17 – k. Nr. 184, 18 – k. Nr. 159, 19 – k. Nr. 147. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 55. Buckles.

Apie diržus byloja ir sagtys (55 pav.). Jų rasta 19 kapų. Kapuose Nr. 133, 159, 177, 184 buvo po dvi sagtys. Vyro kape Nr. 133 žalvarinė keturkampė sagtelė suapvalinta priekine dalimi – 4,5x2,6 cm skersmens, – gulėjo dubens apačioje (55:13 pav.). Kita, didesnė, geležinė kvadratinė sagtelė suapvalintais kampais, platoku lankeliu rasta juosmens srityje ant stuburo (55:9 pav.). Kape Nr. 159 taip pat rastos dvi sagtys. Geležinė stačiakampė 3,4x3,9 cm dydžio sagtelė rasta juosmens srityje, netoli odinio dirželio, kita, maža, 2,5x1,8 cm dydžio žalvarinė dviguba įsmauktu viduriu sagtelė buvo kojų gale, po rankine. Dvi sagtys aptiktos ir kape Nr. 177. 4,6x3,1 cm dydžio geležinė stačiakampė sagtis, siauru lankeliu gulėjo dešinėje juosmens pusėje. *D* raidės formos geležinė 4x6,8 cm dydžio sagtis plačiu lankeliu gulėjo ant kairiojo dubens (55:2 pav.). Moters kape Nr. 184 taip pat rastos dvi sagtelės. Maža 1,3x1,8 cm dydžio žalvarinė sagtelė su žalvariniu kvadrato formos dvigubu apkaliuku gulėjo juosmens srityje, ties viduriu. Stačiakampė 2,7x3,5 cm dydžio, dviguba, profiliuotais šonais žalvari-

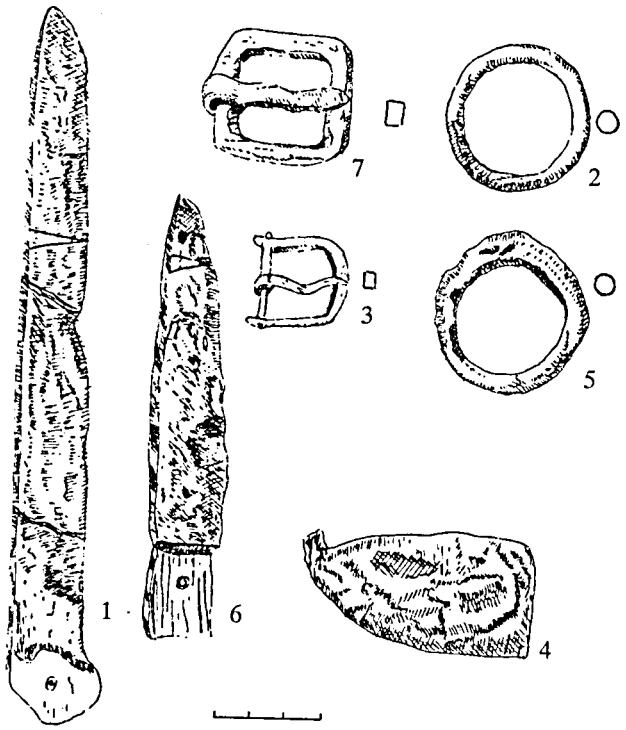

56 pav. Inventorius iš vyro kapo Nr. 133: 1 – peilis, 2 – grandelė, 3 – sagtelė, 4 – dirbinys neaiškios paskirties, 5 – grandelė, 6 – peilis, 7 – sagtis. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 56. Implements from male grave No. 133: 1 – knife, 2 – small chain, 3 – small buckle, 4 – article of unknown purpose, 5 – small chain, 6 – knife, 7 – buckle.

nė sagtis su žalvariniu stačiakampiu apkalu rasta prie dešiniosios rankos alkūnės, išorinėje pusėje (54 pav.).

Sagtys buvo pagamintos iš geležies ir žalvario. Žalvarinių – rasta 9 (k. Nr. 130, 132, 133, 142, 159, 184(2), 189, 203), geležinių – 16 (k. Nr. 125, 133, 134, 139, 146, 147, 159, 160, 163, 164, 170, 173, 177(2), 182, 201). Sagčių formos įvairios: stačiakampės (k. Nr. 131, 132, 139, 159, 164, 170, 177, 182, 201, 203) (55:3, 5, 7, 11, 12 pav.), kvadratinės (k. Nr. 133, 146, 147, 160, 163, 170, 175) (55:4, 6, 8 pav.), *D* raidės formos (k. Nr. 177) (55:2 pav.), keturkampės praplatinta ir užapvalinta priekine dalimi (k. Nr. 134), profiliuotos (k. Nr. 116, 134, 184) (55:16 pav.), ovalo formos (k. Nr. 147) (55:19 pav.). Be to, kelios iš jų žalvarinės buvo dvigubos (k. Nr. 132, 142, 159, 184, 189). Puošni stačiakampė dviguba sagtis rasta vyro kape Nr. 132. Ji – 5x5,8 cm dydžio. Sagties lankelis – siauras, keturkampio skerspjūvio, profiliuotas, puoštas iškiliais trikampėliais (55:1 pav.). Sagčių dydis svyruoja nuo 1,3x1,8 cm iki 4x6,8 cm. Lankeliai – apvalaus, pusiau apvalaus, keturkampio skerspjūvio.

Grandys buvo naudojamos diržų dalių sukabinimui ar įvairių buityje naudotų daiktų prikabinimui (Urbanavičius, 1979, p. 148). Karmėlavos senkapyje jų rasta tik kapuose Nr. 127, 131, 133, 134, 198. Kapuose Nr. 127, 131, 134, 198 rasta po vieną geležinę grandelę. Vyro kape Nr. 133 viena grandelė buvo kairėje juosmens pusėje, o antroji – ant dešiniojo šlaunikaulio galvutės. Jų skersmuo – 3–4,5 cm (56:2, 7 pav.).

Karmėlavos senkapyje rasti trijų geležinių grandinėlių fragmentai. Jų pasitaikė tik vyrų kapuose Nr. 147, 160, 170, kuriuose rastos ir rankinės. Kape Nr. 147 grandinėlės dalis gulėjo ant rankinės, kuri buvo padėta mirusiojo kojų gale. Grandinėlės išliko taip pat tik du nareliai elipsės formos padaryti iš apskrito skerspjūvio vielutės. Nareliai 4 cm ilgio. Grandinėlė – 8 cm ilgio. Kape Nr. 160 grandinėlės fragmentas gulėjo kairėje mirusiojo pusėje po rankine. Grandinėlės išliko tik du nareliai elipsės formos per vidurį įsmaukti vienoje pusėje. (57:1 pav.) Kape Nr. 170 mirusiojo griaučiai visiškai sunykę, todėl sunku pasakyti, kurioje vietoje grandinėlė buvo padėta. Ji rasta kairėje griaučių pusėje, tikriausiai prie kairiojo žastikaulio, ir gulėjo išilgai kapo duobės. Grandinėlės liko du elipsės formos nareliai 11 cm ilgio. Nareliai padaryti iš 0,4 cm skersmens vielutės. Vieno narelio ilgis 5,5 cm (57:2 pav.).

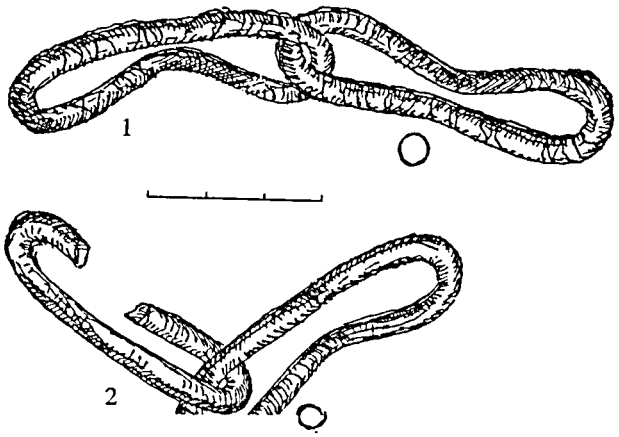

57 pav. Grandinėlės: 1 – k. Nr. 160, 2 – k. Nr. 170. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 57. Small chains.

Grandinėlių rasta Tulpakiemio senkapyje (Varnas, 1995, p. 259, pav. 17:27), Bečių senkapio kape Nr. 77 (Zabiela, 1995a, p. 345), Šeimyniškėlių senkapyje (Zabiela, 2000, p. 336), Rumšiškių senkapyje (Urbanavičius, 1970, p. 37, pav. 48).

Kape Nr. 160 rankinės viduje rastos medinės tankios šukos. Vienoje pusėje dantukai labai tankūs, kitoje retesni. Šukų ilgis – 8,2 cm, plotis – 7,4 cm (27:8 pav.).

Šukos – labai reta įkapė. Tokių medinių dvipusių šukų rasta kasinėjant Vilniaus žemutinės pilies teritoriją. Tiesa, jos padarytos iš Kaukazo palmės – sanšito ir todėl laikomos importinėmis (Tautavičius, 1961, p. 121). Šeimyniškėlių senkapio kape Nr. 2 rastos žalvariu kaustytos medinės šukos (Zabiela, 1995a, p. 387). Rumšiškių senkapyje rastos vienpusės šukos, perlaužtos ir įdėtos po pusę į moters kapą Nr. 45 ir vyro kapą Nr. 48 (Urbanavičius, 1970, p. 13).

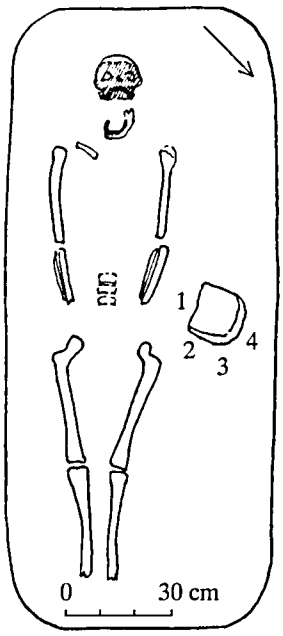

58 pav. Vyro kapo Nr. 185 planas. *A. Raižio pieš.*
Fig. 58. Plan of male grave No. 185.

Karmėlavos senkapio 21 kape aptikta odinių rankinių arba jų liekanų. Jos rastos vyrų, moterų ir vaikų kapuose. Dviejuose kapuose Nr. 159 ir 170 buvo po dvi rankines. Mergaitės kape Nr. 159 kairėje juosmens pusėje rastas 15,2x10 cm dydžio rankinės fragmentas ir kojų gale dar viena įdėta į kapą. Antroji – 15x13 cm dydžio. Vyro kape Nr. 170 taip pat rastos dvi rankinės. Puošni su žalvariniais apkaliukais rankinė gulėjo ant kairiojo dubens, paprasta – kojų gale. Likusiuose 17 kapų (Nr. 128, 129, 130, 131, 137, 138, 139, 143, 145, 147, 152, 153A, 158, 160, 169, 173, 182, 185, 193) buvo rasta po vieną rankinę, arba tik nedideli jų fragmentai. Daugumoje kapų rankinės aptiktos juosmens srityje. Kairėje juosmens pusėje jos buvo kapuose Nr. 131, 159, 173. Prie kairiojo šono šalia alkūnės rastos kapuose Nr. 143, 169, 185 (9 pav.). Dešinėje juosmens pusėje aptiktos kapuose Nr. 137, 139, 158, 182. Ties juosmens viduriu – kapuose Nr. 138, 152. Kapuose Nr. 129 ir 145 rankinės gulėjo prie dešiniojo šlaunikaulio, vidinėje pusėje, o kape Nr. 153A ant dešiniojo šlaunikaulio. Vyro kape Nr. 170 rankinė rasta pilvo vietoje tarp mirusiojo šlaunikaulių. Kojų gale jos padėtos kapuose Nr. 147, 159 ir 170. Kape Nr. 130 rankinė gulėjo prie mirusiojo kairiojo blauzdikaulio išorinėje pusėje (25 pav.). Vyro kape Nr. 160 ji aptikta kairėje galvos pusėje.

Oda blogai išlieka kapuose. Daugelyje kapų liko tik rankinių pėdsakai ar nedideli fragmentai. Jos buvo siūtos iš kelių odos sluoksnių, pakraštys persiūtas gražiu dygsniuku. Kape Nr. 185 palaidotas 30–35 m. vyras. Prie kairiojo šono netoli alkūnės padėta odinė rankinė, kurią atpreparavus išryškėjo forma (58 pav.). Ji – keturkampė, suapvalinta priekine dalimi, 14x12 cm dydžio. Rankinė – kelių skyrių. Viršutinis atvartas – keturkampis, 11 cm ilgio ir 10,5 cm pločio. Apatinė dalis suapvalinta, pakraštys persiūtas. Rankinė sunykusi išimtas tik fragmentas (59 pav.). Rankinių fragmentų, apkalų rasta daugelyje viduramžių senkapių: Tulpakiemyje (Varnas, 1995, p. 255), Kuršuose (Valatkienė L, 1995, p. 224), Diktaruose (Urbanavičienė, 1995b, p. 184), Ažugiriuose (Urbanavičienė, 1995a, p. 158), Jakštaičiuose (Urbanavičius, 1979, p. 148), Rumšiškėse (Urbanavičius, 1970, p. 29).

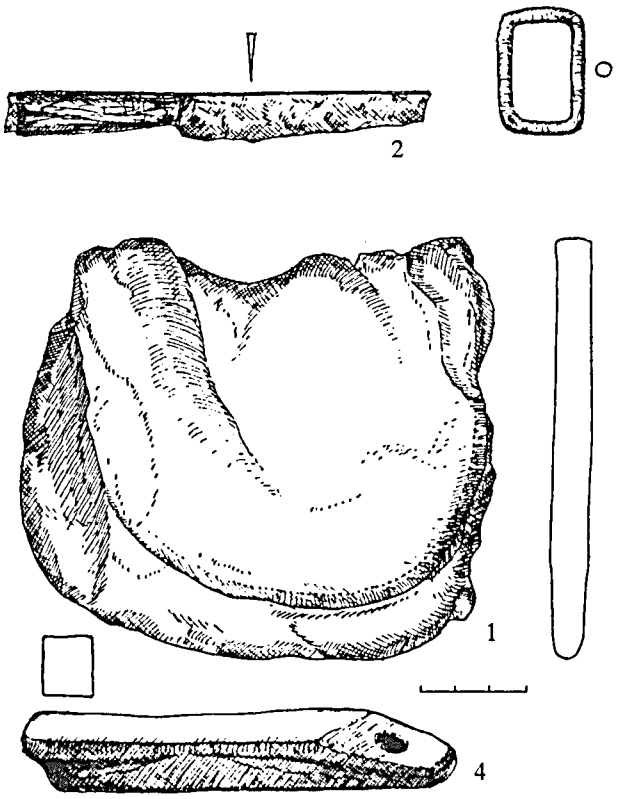

59 pav. Dirbiniai iš vyro kapo Nr. 185: 1 – rankinė, 2 – peilis, 3 – sagtis, 4 – galąstuvas. *A. Raižio pieš.*
Fig. 59. Artefacts from male grave No. 185: 1 – handbag, 2 – knife, 3 – buckle, 4 – whetstone.

Labai gerai išlikusios penkios rankinės puoštos žalvariniais apkalais iš kapų Nr. 147, 153, 160, 170, 173.

Rankinių liekanų puoštų žalvariniais apkalais rasta Rumšiškių senkapio kapuose Nr. 183 bei 207 (Urbanavičius, 1970, p. 29, pav. 52, 55) ir Uliūnų senkapio vyro kape Nr. 70 (Urbanavičius, 1975 p. 55, pav. 3). Smarkiai apnykusi rankinė puošta žalvariniais skardiniais apkalėliais rasta Alytaus senkapio kape Nr. 926

(Svetikas, 1986š, p. 63–64). Neblogai išlikusios odinės rankinės aptiktos ir Ruklių senkapio kapuose Nr. 100 (Ribokas, 1994š, p. 5, pav. 23, 33), Nr. 102 (Ribokas, 1994š, p. 7, pav. 25, 34; 1996 p. 148, pav. 20) ir Nr. 125 (Ribokas, 1996, p. 4, pav. 27, 55; 1998, p. 238).

Reikėtų paminėti ir dvi puikiai išlikusias rankines, rastas Vilniaus žemutinėje pilyje ir priklausiusias miestiečiams. Tiesa, jos nepuoštos žalvariniais apkalais. Rankinės turi 4 skyrius. Viena iš jų labai puošni – siuvinėta šilkiniais siūlais, papuošta trimis apskritimais (Vilnius, 1999, p. 80, pav. 147–148).

To meto aprangoje rankinės papildė drabužių komplektą. Kadangi drabužiai buvo be kišenių, rankinėse buvo nešiojami ne tik pinigai, bet ir kiti daiktai – galąstuvai, skiltuvai, šukos, peiliukai, ylos ir t. t. Taigi rankinė – svarbi aprangos dalis. Rankinės buvo kabinamos prie diržo ar juostos.

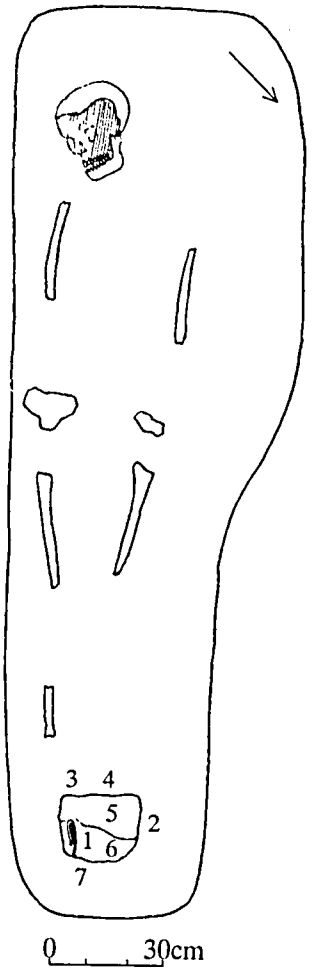

60 pav. Vyro kapo Nr. 147 planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 60. Plan of male grave No. 147.

Karmėlavos senkapyje 5 kapuose rankinės gerai išlikusios ir labai puošnios. Aiškus kiekvienos iš jų dydis, forma, vidaus konstrukcija – kelių skyrių, kelių atvartų, kaip buvo užsegama. Išliko visi puošimo elementai.

Trumpai apžvelgsime visas rankines.

Pirmoji rankinė rasta 25–30 metų vyro kape Nr. 147. Rankinė padėta mirusiojo vyro kojų gale (60 pav.). Ant jos viršaus gulėjo geležinės grandinėlės du nareliai. Rankinės viduje rastas titnago gabalėlis, akmeninis galąstuvas, geležinio peiliuko fragmentas, geležinė sagtelė (61 pav.) ir sidabrinė moneta – Aleksandro Jogailaičio denaras. Konservuojant rankinę, po ja aptikta ir vilnonio audinio fragmentai.

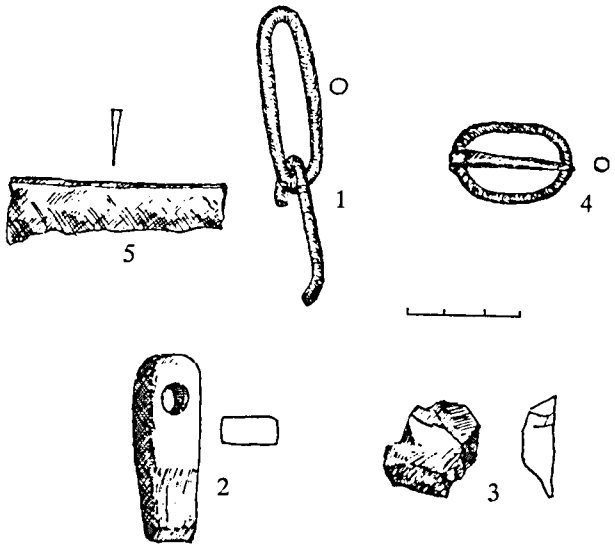

61 pav. Dirbiniai iš vyro kapo Nr. 147: 1 – grandinėlės fragmentas, 2 – galąstuvas, 3 – titnagas, 4 – sagtelė, 5 – peilio fragmentas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 61. Artefacts from male grave No. 147: 1 – small chain fragment, 2 – whetstone, 3 – flint, 4 – small buckle, 5 – knife fragment.

Tiesa, rankinės viršutinė dalis jau neišliko (62 pav.). Rankinė – keturkampė, užapvalinta apatine dalimi, 16,8x16 cm dydžio, praplatinta šonuose ir apačioje iš abiejų pusių įsiuvus platoką odos juostelę. Ji siūta iš dviejų sluoksnių odos. Rankinė 3 skyrių ir turi 3 skirtingo dydžio atvartus. Viršutinis atvartas keturkampis, labai puošnus, užapvalintais kampais, karpytas apačioje, ilgesne vidurine dalimi. Atvartas vientisas su rankinės užpakaline dalimi. Visas pakraštys puoštas žalvariniais, iš plonos skardelės sulenktais, pailgais siaurais, 1,3 cm ilgio apkalėliais, kurių galai sukniedinti per odą. Pačiame atvarto krašto viduryje pritvirtintas 1,7x2,3 cm dydžio lietas žalvarinis penkiakampis apkalas. Jo apačioje matosi skylutė, į kurią įstatytas apvalaus skerspjūvio, viršuje užkniedintas strypelis. Jis gerai matosi kitoje atvarto pusėje. Pakėlus šį atvartą, matosi antrasis, trumpesnis atvartas, apačioje, karpytu, persiūtu pakraščiu, kuris puoštas įspausta vertikale linija iš smulkių įbrėžtų įkartų karpytu pakraščiu (63 pav.). Vidurinė atvarto dalis ilgesnė, užapvalinta. Be to, atvarto šonai puošti 6 įspaustom vertikaliom linijomis, o ties viduriu – 9. Abiejose įlenkimų vietose atvartas puoštas dviem įspaustomis susikertančiomis linijomis ir dar viena – jų viduryje. Šio atvarto kitoje pusėje yra išilginė išpjova – kišenėlė, kurios gylis – iki rankinės apačios. Trečiasis atvartas – pats mažiausias (64 pav.). Jis – užapvalinto trikampio formos. Atvartas

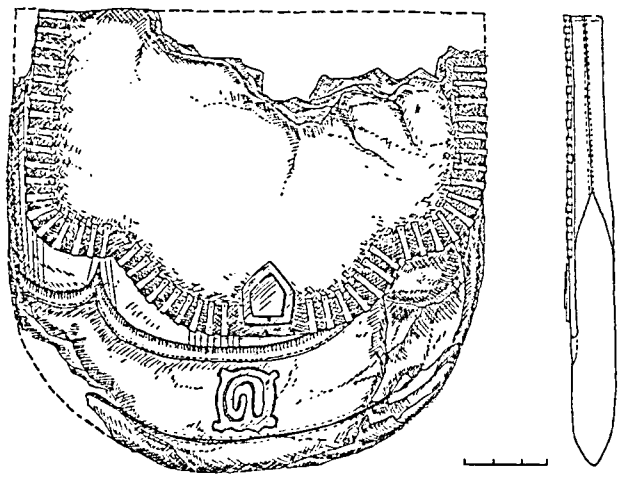

62 pav. Rankinė iš vyro kapo Nr. 147. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 62. Handbag from male grave No. 147.

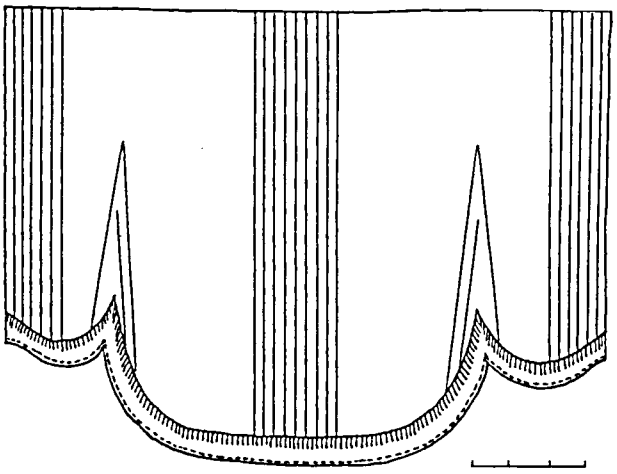

63 pav. Rankinės II atvartas. Kapas Nr. 147. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 63. Flap of handbag II. Grave No. 147.

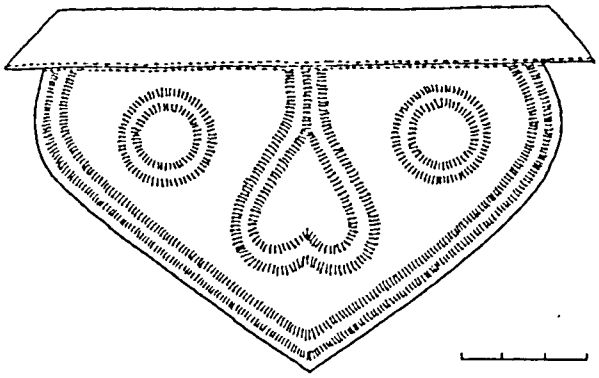

64 pav. Rankinės III atvartas. Kapas Nr. 147.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 64. Flap of handbag III. Grave No. 147.

prisiūtas prie siauros juostelės, o ši – prie priekinės rankinės dalies krašto. Atvarto pakraštys puoštas dviem eilėmis smulkių įbrėžtų įkartų. Ties viduriu – apversta širdelė iš dviejų eilių įbrėžtų smulkių įkartų, o šonuose – po apskritimą taip pat iš dviejų eilių smulkių įkartų. Rankinės priekinės dalies apačioje, prie juostelės, pritvirtintas žalvarinis lietas keturkampis suapvalintais šonais apkalas su ataugėlėmis kampuose ir kabliuku viduryje. Į kabliuką įstatomas pirmojo atvarto apkalo strypelis. Taip užsegama rankinė.

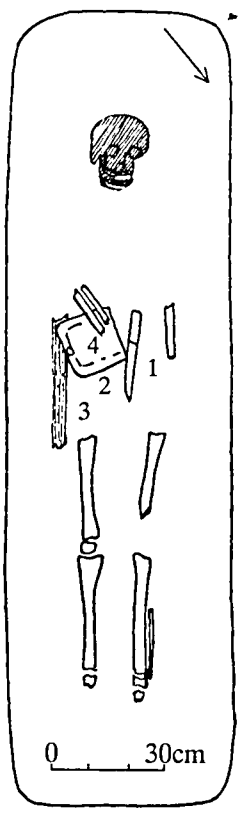

65 pav. Kapo Nr. 158 planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 65. Plan grave No. 158.

Rankinės viršutinis atvartas savo forma ir puošimu labai panašus į Alytaus senkapio kape Nr. 929 rastos rankinės atvartą (Svetikas, 1986š, p. 183, pav. 45). Radikių senkapio kape Nr. 18 (Gabriūnaitė, 1959š, p. 55) ir Kejėnų senkapio kape Nr. 70 (Antanavičius, 1970š, p. 57) rasti panašios formos atvartai, puošti pailgais apkaliukais. Skyrėsi tik apkalai viršutiniame atvarte: pirmasis – apskritas, su 5 ataugėlėmis ir liūtu viduje, antrasis – apskritas su 5 ataugėlėmis ir gėlyte viduje.

Antroji rankinė rasta 12–14 metų vaiko kape Nr. 158. Ji gulėjo dešinėje juosmens pusėje, prie pat karsto lentos. Ant jos uždėta dešiniosios rankos dilbio kaulai (65 pav.). Rankinės viduje aptikti 7 Aleksandro Jogailaičio denarai. Kairėje juosmens pusėje rastas kriauninis peilis (66 pav.).

Ši rankinė geriau išlikusi (67 pav.). Ji – keturkampė, suapvalintais kampais, 16x13,8 cm dydžio, susiūta iš dviejų odos sluoksnių. Šonuose ir apačioje iš abiejų pusių rankinė praplatinta įsiuvus juostelę apie 5,3 cm nuo viršaus. Juostelė baigiasi kyliu ir šonuose prisiūta prie dviejų siaurų juostelių dailiu dygsniu. Įsiuvimas abiejose rankinės pusėse – priekinėje ir užpakalinėje, yra užapvalintas. Rankinė turi 3 skyrius ir 4 atvartus. Viršutinis atvartas ir užpakalinė rankinės dalis yra iš vieno odos gabalo, tik perlenkto. Atvartas – keturkampis, suapvalintais kampais, pakraštys puoštas žalvariniais skardiniais dvigubais pailgais siaurais 1,8 cm ilgio

apkalėliais, kurie sukniedinti per odą. Po konservavimo išryškėjo po 3 dideles skylutes kampuose. Taigi suapvalinti kampai buvo puošti žalvariniais trikampiais apkalėliais, kurie neišliko[1]. Atvarto apačioje, ties viduriu, pritvirtintas žalvarinis apskritas kiaurariaštis apkalas su penkiomis ataugėlėmis lankelio išorinėje pusėje ir labai stilizuotu gyvūnu – gal liūtu – viduje. Jis – 2,6x2,8 cm dydžio. Apkalo apačioje yra skylutė, į kurią, pradūrus atvartą, įstatytas ilgokas 1cm ilgio ir 0,5 cm storio apvalaus skerspjūvio strypelis ir viršuje užkniedintas. Kitoje atvarto pusėje strypelis storesnis. Jis reikalingas rankinei užsegti. Atvartas dar puoštas 3 grupėmis įspaustų linijų. Viduryje – 5 vertikalios linijos, šonuose – po 5 įstrižines linijas. Antrasis atvartas stačiakampis, apačioje karpytas ir persiūtas siūlu (68 pav.). Jis susiūtas iš dviejų sluoksnių odos ir vientisas iki rankinės apačios. Puoštas daug paprasčiau. Ties viduriu įspaustos 6 vertikalios linijos, o ties įlenkimais – po 2 susikertančias, kurios vidinėse pusėse sujungtos išilgine linija. Atvartas kitoje pusėje turi išilginę įpjovą – kišenėlę iki rankinės apačios. Trečiasis atvartas mažas – trikampio formos, lygiu paviršiumi, iš vieno odos gabalėlio ir prisiūtas prie priekinės rankinės dalies krašto juostele, prie kurios prisiūtas ir ketvirtasis atvartas (69 pav.). Ketvirtasis atvartas – suapvalinto trikampio formos. Jo pakraštys puoštas dviem eilėmis smulkiai įbrėžtų įkartų, užsukant jas vidaus pusėn prie apskritimų iš tokių pat dviejų eilių įkartėlių. Viduryje didesnis apskritimas iš 2 eilių smulkiai įbrėžtų įkartų pratęstas juostele prie atvarto viršaus. Apskritimų vidus išsiūtas geltonos spalvos šilkiniais siūlais ir atrodė labai dailiai. Ant rankinės priekinės dalies, apačioje, prie susiuvimo su juostele, pritvirtintas žalvarinis kiaurariaštis keturkampis apkalas suapvalintais šonais ir ataugėlėmis kampuose bei kabliu, atlenktu į kairę pusę viduryje. Jis – 2,3x2,1 cm dydžio. Apkalas ne tik puošia rankinės vidų, bet reikalingas jai užsegti. Į šį kabliuką įstatoma viršutinio atvarto apkalo strypelio galvutė. Tokiu būdu rankinė užsegama. Užpakalinėje rankinės pusėje, viršuje, iš dešinės, pritvirtintas žalvarinis lietinis dvigubo kryžiaus formos apkalas su kilpele, 5 cm ilgio. Antrasis apkalas neišliko. Šie apkalai reikalingi dirželiams ar grandelei įnerti, kai rankinė pritvirtinama prie diržo ar juostos.

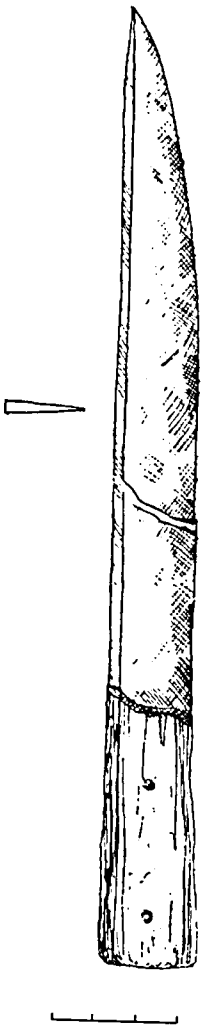

66 pav. Peilis iš kapo Nr. 158.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 66. Knife from grave No. 158.

Taip pat puoštas rankinių viršutinis atvartas iš Uliūnų senkapio kapo Nr. 70 (Urbanavičius, 1975, p. 55, pav. 3) ir Rumšiškių senkapio kapo Nr. 183 (Urbanavičius, 1970, pav. 52). Tik Uliūnuose rastasis apskritas apkalas apačioje – ne toks. Rumšiškų senkapyje rastas rankinės apkalas – analogiškas Karmėlavos senkapio kape Nr. 158 rastajam apkalui. Toks pat apkalas rastas Alytaus senkapio kape Nr. 929. Jis sunaikintas korozijos ir neišliko. Panašus į šiuos tris, tik ne kiaurariaštis, apkalas – iš Radikių senkapio kapo Nr. 18 (Gabriūnaitė, 1959š, p. 55).

Iškasus Karmėlavoje sveikas rankines paaiškėjo, kad pailgais apkaliukais buvo puošiamas tik viršutinis atvartas, o ne rankinės kraštai, tapo aiški ir keturkampio apkalo vieta. Jis turi būti po viršutiniu atvartu.

Dar viena odinė rankinė rasta kape Nr. 160. Ji gulėjo kairėje galvos pusėje. Ant rankinės rastas geležinės grandinėlės fragmentas. Rankinės viduje aptikti 7 Aleksandro Jogailaičio denarai, medinės šukos, siūlų tolkutė, yla, smeigtuko pėdsakai. Šalia rankinės rastas odinio dirželio fragmentas puoštas žalvariniais keturlapės gėlytės formos apkalėliais ir geležinė sagtelė. Po rankine rasta nemažai įvairių daiktų: akmeninis galąstuvas, kriauninis peilis ir iš lininių siūlų austos, juostelės fragmentas (27 pav.). Mirusiojo kaulai visai sunykę, likę tik kaukolės pėdsakai ir dantys. Kape palaidotas 30–40 amžiaus vyras (70 pav.).

Rankinė, didoka, kvadratinė, 16,2x15,9 cm dydžio, suapvalintais kampais (71 pav.). Ji praplatinta šonuose ir apačioje iš abiejų pusių įsiuvus platoką juostelę. Rankinė, kaip ir anksčiau minėtos, siūta iš dviejų sluoksnių odos. Ji turi 3 atvartus ir 4 skyrius. Viršutinis atvartas ir užpakalinė dalis padaryti iš vientisinio odos gabalo. Atvartas kvadratinis, karpytas apačioje. Jo pakraščiai šonuose ir apačioje buvo puošti dviem eilėmis smulkiai įbrėžtų įkartų ir pailgais apkalėliais. Tai rodo skylutės, atvarto krašte išdėstytos tarpais. Atvarto apačioje,

[1] 1999 m. Karmėlavos senkapio tyrinėjimų ataskaitoje piešinys netikslus.

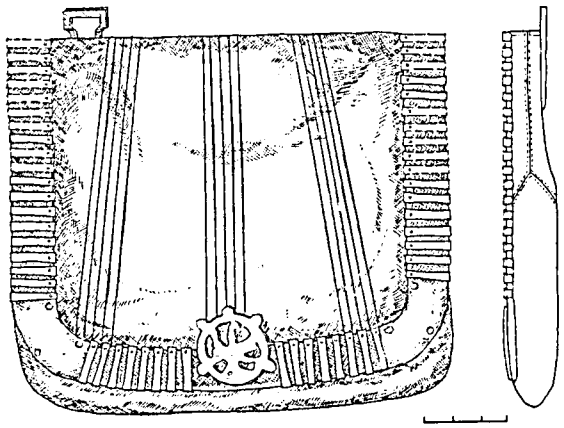

67 pav. Rankinė iš mergaitės kapo Nr. 158. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 67. Handbag from girl's grave No. 158.

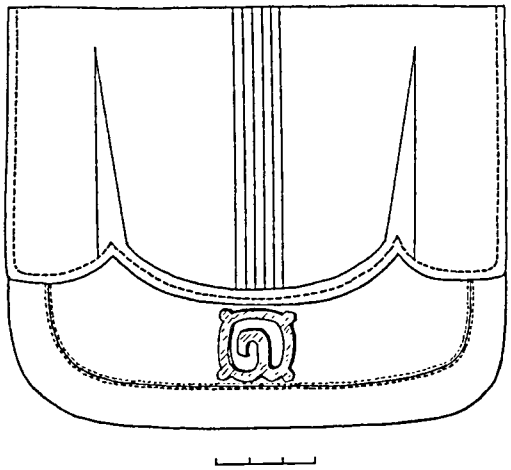

68 pav. Rankinės II atvartas. Kapas Nr. 158. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 68. Flap of handbag II. Grave No. 158.

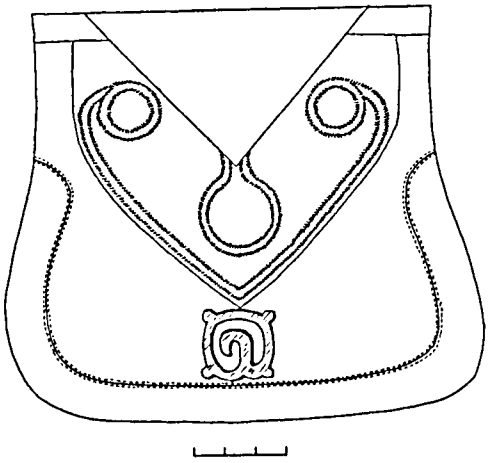

69 pav. Rankinės III–IV atvartai. Kapas Nr. 158.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 69. Flaps of handbags III–IV. Grave No. 158.

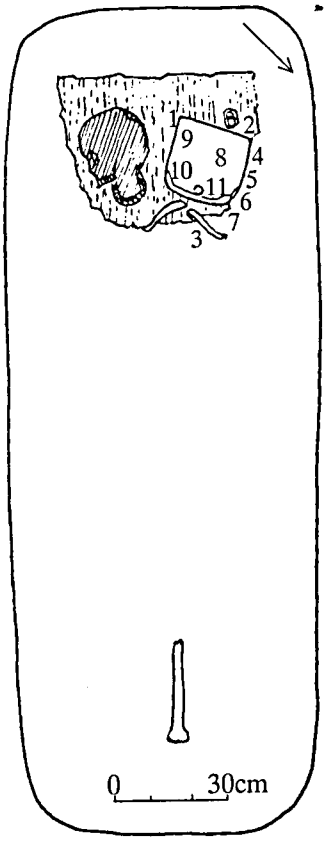

70 pav. Kapo Nr. 160 planas.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 70. Plan of grave No. 160.

ties viduriu, pritvirtintas 2,6x2,3 cm dydžio žalvarinis penkiakampis apkalas suapvalintais kampais. Jo apačioje yra skylutė, į kurią įstatytas apvalaus skerspjūvio strypelis ir užkniedintas viršuje. Kitoje atvarto pusėje išlikęs nedidelis apskritas aptrupėjęs strypelio fragmentas. Antrasis atvartas trumpesnis – kad neuždengtų apačioje pritvirtinto apkalo, skirto užsegimui (72 pav.). Jo apačia karpyta. Kaip ir pirmasis atvartas jis šonuose ir apačioje puoštas smulkiai įbrėžtų įkartų linija. Truputį aukščiau šių įkartų linijos atvartas persiūtas. Virš siūlės dar trys įbrėžtos linijos pagal atvarto formą. Vidurys puoštas 18 vertikalių linijų: centre – 6 linijos iš smulkiai įbrėžtų įkartų, o iš šonų – po 6 įspaustas lygias linijas. Kitoje atvarto pusėje skersai išpjauta kišenėlė. Po šiuo atvartu yra trečiasis atvartas (73 pav.). Jis – trikampio formos, taip pat karpytu pakraščiu. Atvarto pakraštys puoštas smulkiai įbrėžtų įkartų eilute. Centre – didelė aštuoniukė iš trijų eilių smulkių įkartų, šonuose – po 3 aštuoniukes iš dviejų eilių įkartų. Pačiuose kampuose, prie juostelės, – po apskritimą iš dviejų eilių įkartėlių. Pats smailusis galas puoštas dar viena įkartų eilute, kuri baigiasi prie aštuoniukių. Ši rankinė priekyje turi dar vieną skyrelį (73 pav.). Jis padarytas prisiuvus odos gabalėlį prie priekinės rankinės dalies apačioje ir juostelės. Šis skyrelis nedidelis, tik iki pusės rankinės, ir trečiojo atvarto galas jį truputį pridengia. Ant šios priekinės dalies pritvirtintas žalvarinis keturkampis kiauraraštis apkalas su kabliuku viduryje. Rankinės užpakalinės dalies viršuje, dešinėje pusėje, išlikęs žalvarinis dvigubo kryžiaus formos apkalas (74 pav.). Panašiai kaip ir rankinės iš kapo Nr. 160 puoštas Ruklių kapinyne kape Nr. 100 rastas rankinės antras atvartas – ties viduriu 4 vertikaliomis persiūtomis linijomis ir iš kraštų po 4 įspaustas linijas.

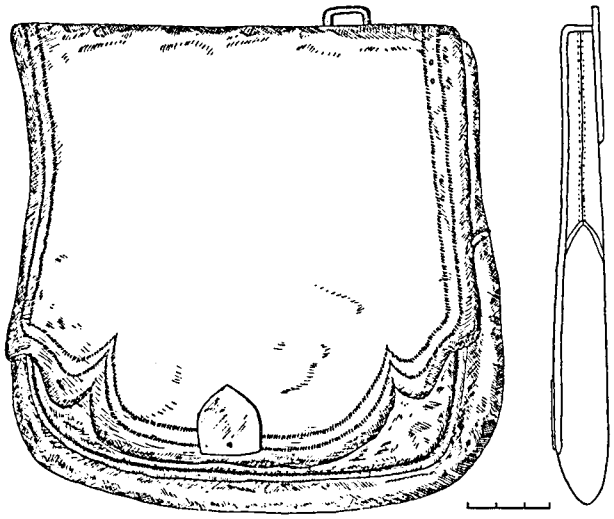

71 pav. Rankinė iš kapo Nr. 160. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 71. Handbag from grave No. 160.

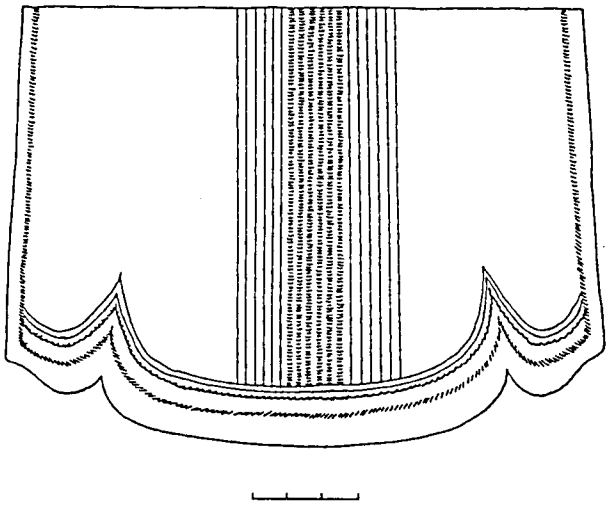

72 pav. Rankinės II atvartas. Kapas Nr. 160. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 72. Flap of handbag II. Grave No. 160.

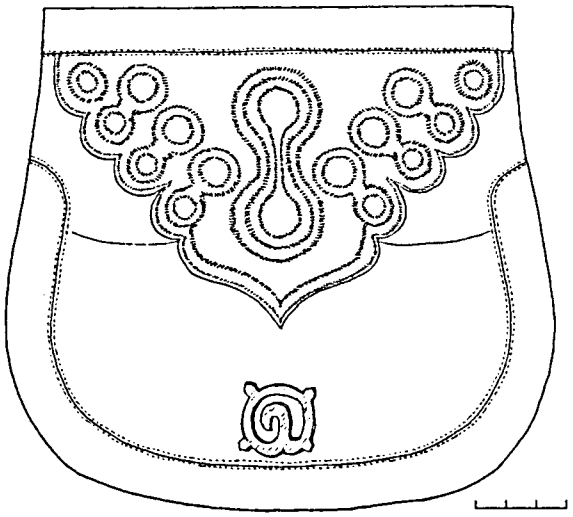

73 pav. Rankinės III atvartas. Kapas Nr. 160.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 73. Flap of handbag III. Grave No. 160.

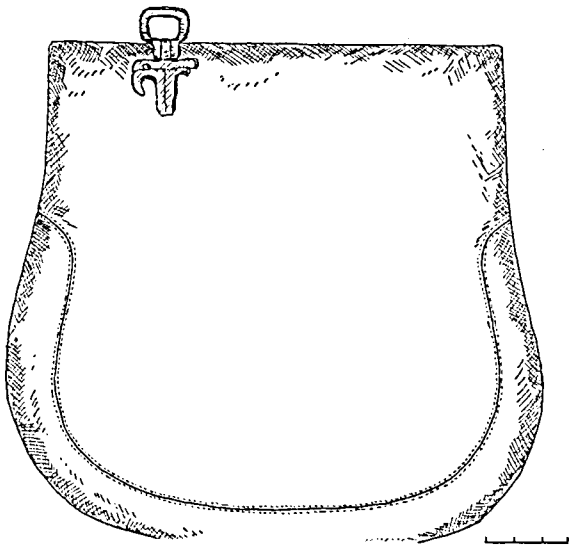

74 pav. Rankinės iš kapo Nr. 160 užpakalinė dalis.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 74. Rear part of handbag from grave No. 160.

Ketvirtoji pagal eilę rankinė rasta 20–30 metų vyro kape Nr. 170. Rankinė padėta mirusiajam ant pilvo (75 pav.). Jos viduje buvo 7 Aleksandro Jogailaičio denarai, akmeninis galąstuvas ir žalvarinio smeigtuko pėdsakai. Prie jos dešiniojo šono, šalia šlaunikaulio, gulėjo kriauninis peilis ir geležinė sagtelė. Po rankine aptikti austo vilnonio audinio fragmentai. Be to, kape dar aptikta geležinės grandinėlės dalis ir, kojų gale, dar vienos rankinės gabalai, tik be žalvarinių apkalų (76 pav.). Kapo inventorius – tikrai turtingas.

Rankinė gerai išlikusi, keturkampė suapvalinta apatine dalimi. Ji siūta iš 2 odos sluoksnių, 18x16 cm dydžio, praplatinta šonuose ir apačioje iš abiejų pusių įsiuvus platoką juostelę (77 pav.). Rankinė turi 3 skyrius ir 3 atvartus. Viršutinis atvartas kvadrato formos suapvalintais kampais, persiūtas. Užpakalinė rankinės dalis yra iš vientiso odos gabalo. Atvarto pakraštys

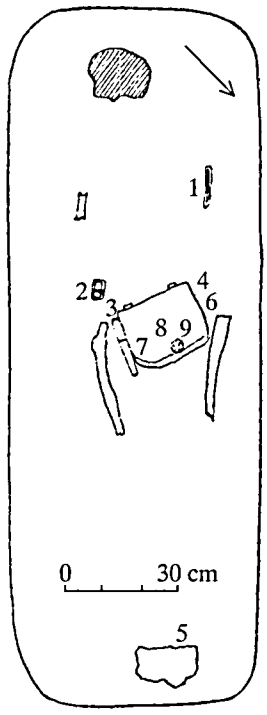

75 pav. Vyro kapo Nr. 170 planas. *A. Raižio pieš.*
Fig. 75. Plan of male grave No. 170.

labai skoningai puoštas žalvariniais kryžiuko formos dvigubais skardiniais 2,5 cm ilgio apkalėliais. Jie išdėstyti tarpais: viršuje abiejose pusėse – po 4, toliau 3,5 cm tuščias tarpas, ir toliau jie tvirtinami po 2. Kampų vietose pritvirtinti žalvariniai plokšti truputį lenkti apkalai ir dantyti vidinėje pusėje. Jie – 5 cm ilgio. Atvarto apačioje, ties viduriu, pritvirtintas žalvarinis kiauraraštis apskritas apkalas su 5 ataugėlėmis lankelio išorėje ir stilizuotu gyvūnu – gal liūtu – tik labai jau nutolusiu nuo realybės, viduryje. Atvarto paviršius dar puoštas 3 grupėmis vertikalių įspaustų linijų, kiekvienoje grupėje – po keturias linijas. Antrasis atvartas stačiakampio formos suapvalintais kampais, dviejų sluoksnių (78 pav.). Jis – vientisas iki rankinės apačios ir padarytas perlenkus odą. Pakraštys apsiūtas siaura juostele. Ties viduriu atvartas puoštas 2 grupėmis vertikalių siūlių, po 4 kiekvienoje pusėje. Kairėje pusėje esančios siūlės neužbaigtos iki galo. Atvartą pakėlus, kitoje pusėje matosi varnelės formos įpjova–kišenėlė. Trečiasis atvartas, kaip ir ankstesnių rankinių, – trikampis karpytais pakraščiais (79 pav.). Jis viršuje prisiūtas prie juostelės. Atvarto pakraščiai puošti smulkiai įbrėžtų įkartų eilute ir apskritimais iš dviejų eilių smulkių įkartų. Viduryje iš dvigubų apskritimų sudaryta keturlapė gėlytė. Viršuje, prie juostelės, – po apskritimą iš smulkių įkartėlių. Visų apskritimų vidurėliai buvo išsiuvinėti geltonais šilkiniais siūlais. Jų nerasta tik mažuose apskritimuose iš vienos eilės įkartų. Keista, bet rankinės priekinės dalies apačioje nėra pritvirtinto žalvarinio kiauraraščio keturkampio apkalo su kabliuku viduryje, reikalingo rankinei užsegti[2]. Galbūt meistras nespėjo jo padaryti ar pritvirtinti. Apatinėje rankinės pusėje, viršuje, išliko abu žalvariniai dvigubo kryžiuko formos apkalai su kilputėmis prie kurių jungiami dirželiai (80 pav.).

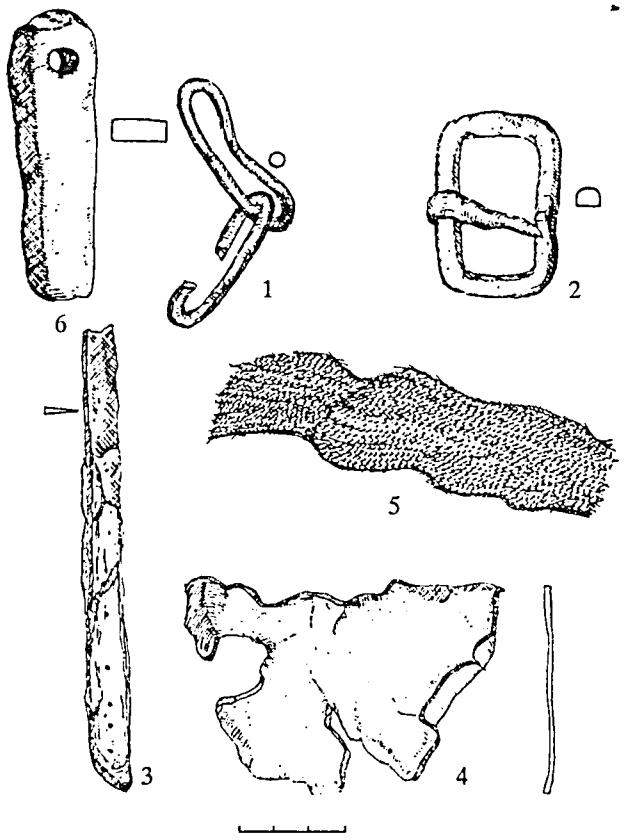

76 pav. Dirbiniai iš vyro kapo Nr. 170: 1 – grandinėlė, 2 – sagtis, 3 – peilis, 4 – rankinės fragmentas, 5 – audinio fragmentas, 6 – galąstuvas. *A. Raižio pieš.*
Fig. 76. Artefacts from male grave No. 170: 1 – small chain, 2 – buckle, 3 – knife, 4 – handbag fragment, 5 – textile fragment, 6 – whetstone.

Labai panašiai puošta rankinė yra iš vyro kapo Nr. 173. Mirusiojo griaučiai visiškai suirę, liko tik kaukolės fragmentas. Kape palaidotas 25–35 metų vyras (81 pav.). Rankinė gulėjo kairiojo dubens vietoje, ir ant jos viršaus rasti du odinio dirželio fragmentai, puošti žalvariniais apkalėliais, keturkampėmis gėlytėmis, ir geležinė sagtelė. Po rankine rastas geležinio kriauninio peilio mediniu kotu fragmentas su odinės makšties liekanomis, geležinė yla ir plono lininio audinio fragmentas. Ją konservuojant aptiktas sutrupėjęs Aleksandro Jogailaičio denaras. Mirusiajam ant krūtinės išlikęs žalvarinis mažas smeigtukas (82 pav.).

Rankinė kvadratinė, 19,5x19,2 cm dydžio, susiūta iš dviejų sluoksnių odos (83 pav.) Jos apatinė dalis – suapvalinta. Rankinė praplatinta įsiuvus šonuose ir apa-

[2] Tyrinėjimų ataskaitoje apkalas nupieštas.

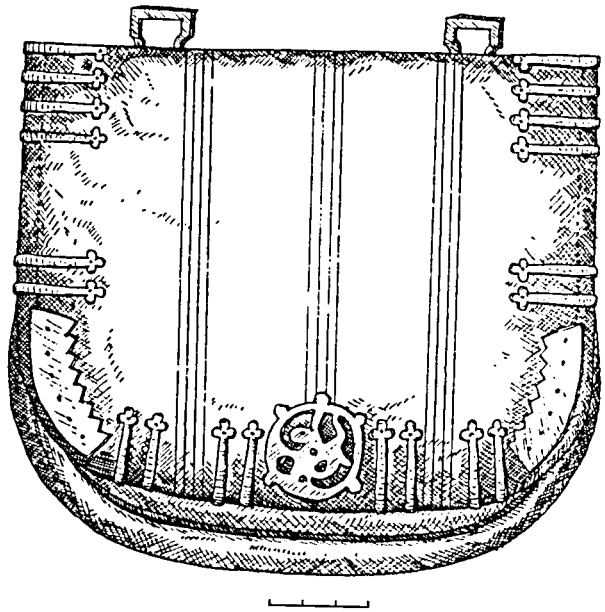

77 pav. Rankinė iš kapo Nr. 170. *A. Raižio pieš.*
Fig. 77. Handbag from grave No. 170.

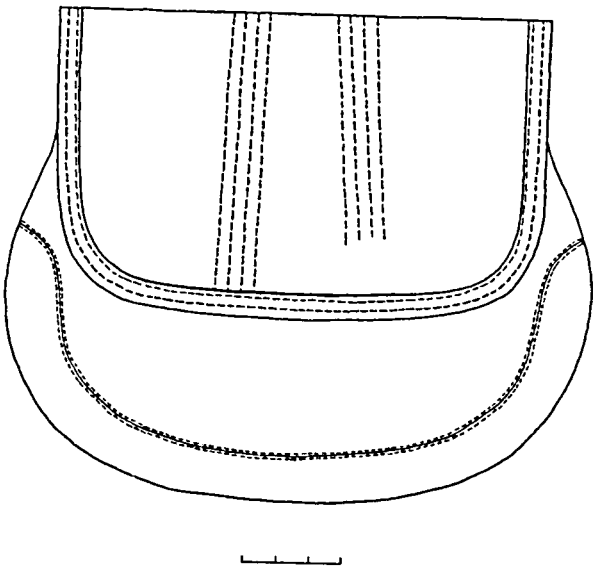

78 pav. Rankinės II atvartas. Kapas Nr. 170. *A. Raižio pieš.*
Fig. 78. Flap of handbag II. Grave No. 170.

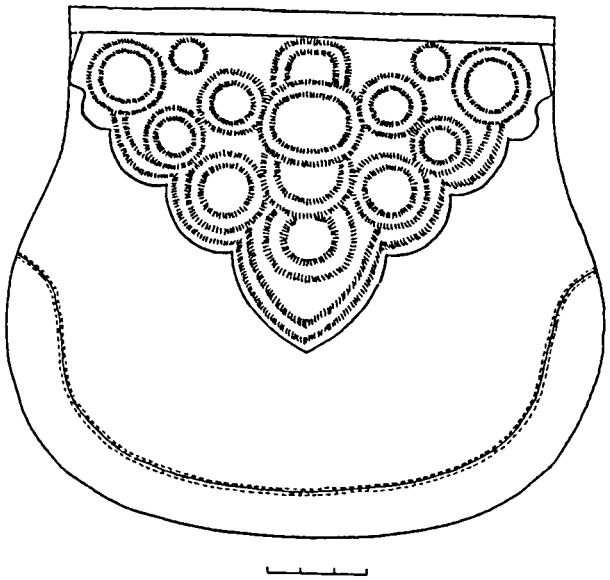

79 pav. Rankinės III atvartas. Kapas Nr. 170. *A. Raižio pieš.*
Fig. 79. Flap of handbag III. Grave No. 170.

80 pav. Rankinės iš kapo Nr. 170 užpakalinė dalis. *A. Raižio pieš.*
Fig. 80. Rear part of handbag from grave No. 170.

čioje, abiejose pusėse, 4 cm pločio odos juostelę. Ši baigiasi kyliu abiejuose šonuose ir prisiūta nuo vidurio prie dviejų siaurų juostelių. Viršutinis atvartas – keturkampis, suapvalintais kampais ir apsiūtas juostele. Jis – vientisas su užpakaline rankinės dalimi. Jo pakraščiai puošti žalvariniais skardiniais dvigubais kryžiaus formos apkalėliais sukniedintais per odą. Pradedant nuo viršaus, abiejose pusėse, pritvirtinta po 3 apkalus. Po to – 2,5 cm tarpas, o toliau puošta po 2 apkalėlius. Suapvalintų kampų vietoje pritvirtinti trikampiai žalvariniai apkalai karpytu plačiuoju pakraščiu. Jie – 4x1,5 cm dydžio. Atvarto apačioje, ties viduriu, tarp kryžiuko formos

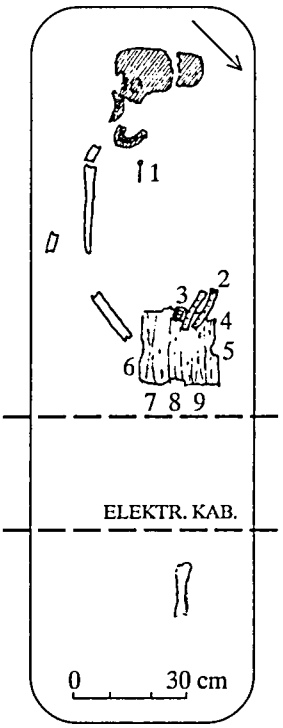

81 pav. Vyro kapo Nr. 173 planas. *A. Raižio pieš.*
Fig. 81. Plan of male grave No. 173

apkalėlių pritvirtintas žalvarinis kiauraraštis apskritas apkalas su ataugėlėmis lankelio išorėje ir labai stilizuotu gyvūno – liūto – atvaizdu viduryje. Viršutinio atvarto kitoje pusėje, išilgai jo, yra korozijos sunaikinta žalvario plokštelė 2x1 cm dydžio, ta plokštelė sutvirtino strypelį. Po ja šonuose matėsi kniedės, o centrinėje skylutėje – žalvarinio strypelio fragmentas. Radikių kapinyno kape Nr. 8 išlikusiame odos gabalėlyje, kitoje apkalo pusėje, irgi matosi buvusios plokštelės atspaudas (inv. Nr. 535:1). Užsegimo principas – toks pat, kaip ir kitų rankinių. Atvartas puoštas 3 grupėmis įspaustų linijų. Viena grupė prie apkalo – iš 6 vertikalių linijų. Kitos dvi – po 6 įstrižas linijas prie kampinių apkalų. Antrasis atvartas – stačiakampis, apačioje suapvalintais kampais, vientisas iki pat rankinės apačios (84 pav.). Jo pakraštys apsiūtas juostele. Vidurys puoštas 4 vertikaliomis eilėmis smulkiai įbrėžtų įkartų, iš kurių dvi vidurinės – persiūtos šilkiniais siūlais. Galbūt buvo persiūtos ir likusios linijos, tačiau čia siūlų liekanų nerasta. Atvarto kitoje pusėje skersinė įpjova – kišenėlė iki rankinės apačios. Trečiasis atvartas trikampio formos karpytais pakraščiais (85 pav.). Atvarto pakraščiai puošti smulkių įkartų eilute, centre – didelė aštuoniukė iš dviejų eilių – išorinė tiesi linija, vidinė – iš smulkių įkartų. Aštuoniukės ir kraštinių apskritimų viduryje rasta geltonų šilkinių siūlų. Reiškia, jie buvo išsiuvinėti. Neaišku, ar du kiti apskritimai buvo išsiuvinėti, nes juose nerasta siūlų fragmentų. Rankinės priekinės dalies apačioje, ties viduriu, pritvirtintas keturkampis kiauraraštis apkalas su kabliuku viduryje (86 pav.). Rankinės iš kapų Nr. 170 ir 173 beveik vienodos. Skiriasi tik kryžinių apkalėlių išdėstymas ir kampiniai apkalai. Panašios į šias savo forma, vidaus konstrukcija, puošimo detalėmis yra rankinės iš Ruklių senkapio kapų Nr. 100 (Satkūnaitė, 1998, p. 32, pav. 1, 3), Nr. 102 (Ribokas, 1996, p. 148, pav. 20) ir 125 (Ribokas, 1996š, p. 4, pav. 27, 55). Tiesa, ištisai – be tarpo – kryžiniais apkalėliais puoštas rankinės iš kapo Nr. 100 atvarto pakraštys. Taip pat ištisai puoštas ir pakraštys rankinės iš Rumšiškių senkapio kapo Nr. 207 (Urbanavičius, 1970, pav. 55). Visų minėtų rankinių, išskyrus Karmėlavoje kape Nr. 173 rastąją, kampiniai apkalai vienodi. Jie plokšti, truputį gaubti, dantytu pakraščiu vidaus pusėje.

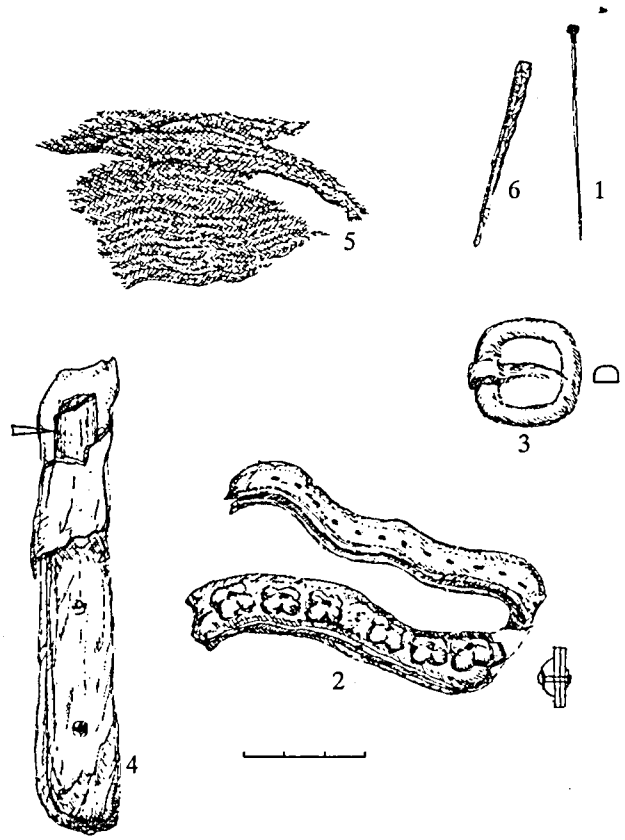

82 pav. Dirbiniai iš vyro kapo Nr. 173: 1 – smeigtukas, 2 – dirželio fragmentas, 3 – sagtelė, 4 – peilio fragmentas, 5 – audinio fragmentas, 6 – yla. *A. Raižio pieš.*
Fig. 82. Artefacts from male grave No. 173: 1 – pin, 2 – strap fragment, 3 – small buckle, 4 – knife fragment, 5 – textile fragment, 6 – awl.

Trikampiai kampiniai apkalai puošė rankinę iš kapo Nr. 173. Analogiški apkalai pritvirtinti ir ant rankinės iš Rumšiškių senkapio kapo Nr. 183 (Urbanavičius, 1970, pav. 52). Panašus trikampis apkalas puošė ir Kejėnų senkapio kape Nr. 70 rastos rankinės fragmentą (Antanavičius, 1970š, p. 57). Skirtingi apkalai – rankinės priekinės dalies apačioje. Abiejų Karmėlavos senkapio rankinių apkalai – apskriti su 5 ataugėlėmis lankelio išorėje ir labai stilizuotu gyvūnu – gal liūtu – viduryje. Analogiškas jiems Liepiniškių senkapyje (Urbanavičius, 1974a, p. 85, pav. 8) atsitiktinai rastas apkalas (LNM AR 542:118). Tik jis – ne kiauraraštis.

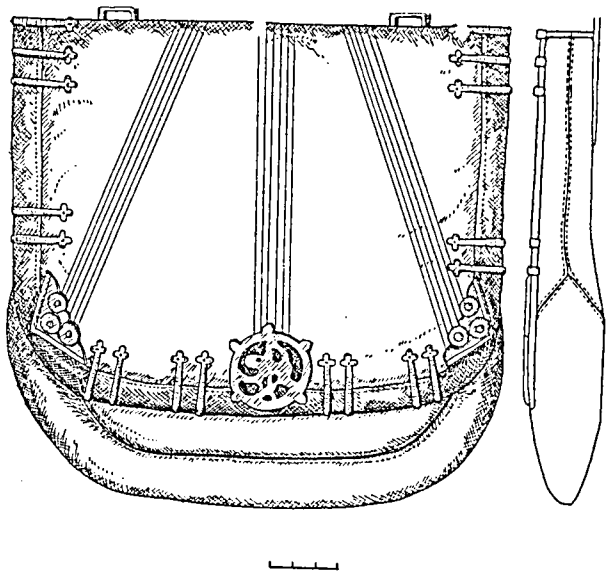

83 pav. Rankinė iš kapo Nr. 173. *A. Raižio pieš.*
Fig. 83. Handbag from grave No. 173.

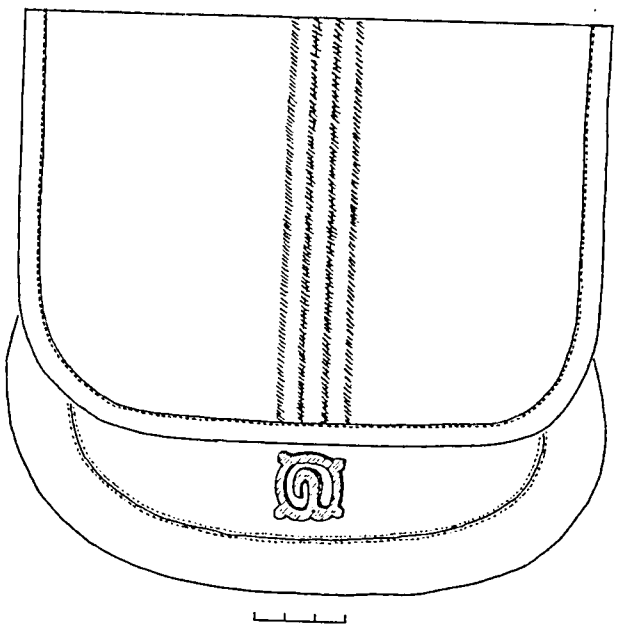

84 pav. Rankinės II atvartas. Kapas Nr. 173. *A. Raižio pieš.*
Fig. 84. Flap of handbag II. Grave No. 173.

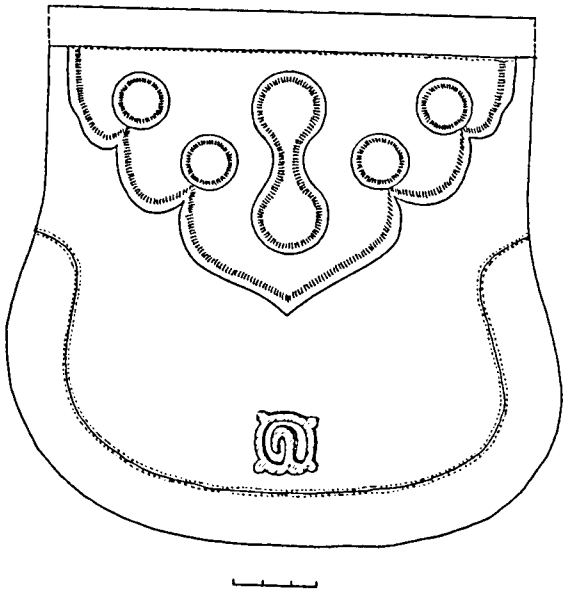

85 pav. Rankinės III atvartas. Kapas Nr. 173.
A. Raižio pieš.
Fig. 85. Flap of handbag III. Grave No. 173.

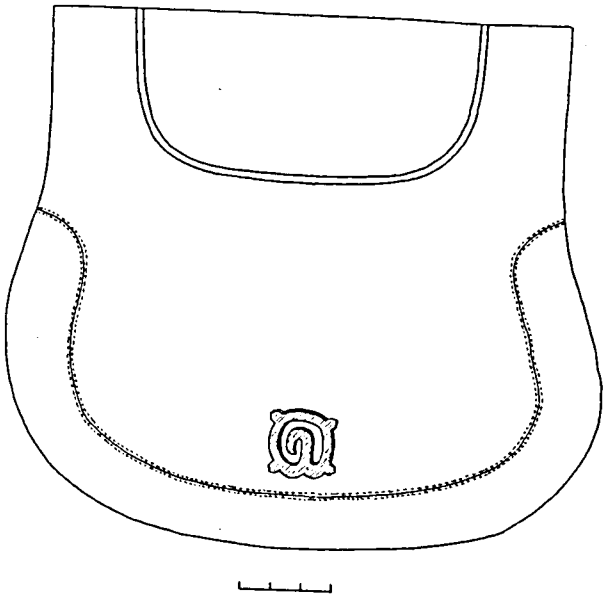

86 pav. Rankinės iš kapo Nr. 173 priekinė dalis be atvartų.
A. Raižio pieš.
Fig. 86. Front part of handbag without flaps from grave No. 173.

Panašus yra Rumšiškių senkapio kape Nr. 183 rastas apkalas. Apskritieji apkalai iš Ruklių senkapio rankinės ir Rumšiškių senkapio kapo Nr. 207 – su gėlyte viduje.

5 rankinės panašios savo forma, vidaus konstrukcija, bet skiriasi puošimo detalėmis bei žalvarinių apkalėlių išdėstymu. Tais laikais buvo svarbu, kad rankinė būtų ne tik puošni, bet ir talpi, praktiška. Todėl jos ir turi ne vieną, bet kelis skyrius. Kiekviena iš rankinių puošta skirtingai tiek išorėje, tiek ir viduje. Skirtingi jų viršutinio atvarto apkalai. Du penkiakampio formos, paprasti, puošti aplink įbrėžtu rėmeliu. Visi trys

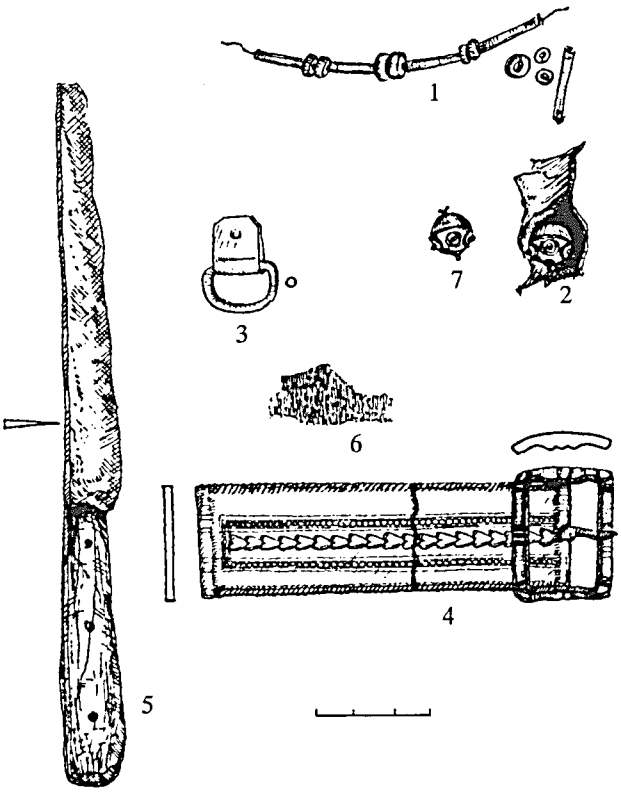

87 pav. Dirbiniai iš kapo Nr. 184: 1 – karolių apvarėlė, 2 – saga su audeklinio maišelio fragmentu, 3 – sagtelė, 4 – sagtis su apkalu, 5 – peilis, 6 – juostelės fragmentas, 7 – saga. *A. Raižio pieš.*
Fig. 87. Artefacts from grave No. 184: 1 – string for beads, 2 – button with fragment of textile bag, 3 – small buckle, 4 – buckle with plating, 5 – knife, 6 – strip fragment, 7 – button.

apskriti kiauraraščiai apkalai su 5 ataugėlėmis ir gyvūnu – gal liūtu – viduryje priklauso tam pačiam tipui, bet skirtingoms atmainoms. Kadangi jų gamyba priklausė nuo meistro įgūdžių, gabumų bei supratimo, Karmėlavos senkapyje rastų rankinių apkalus meistras padarė labai primityvius. Svarbu ir tai, kad apskriti apkalai su ataugėlėmis, o tai reiškia – ir sunykusios rankinės, buvo iki šiol rastos tik suaugusių žmonių kapuose. Karmėlavos senkapyje puikiai išlikusi rankinė su tokiu apkalu rasta vaiko kape Nr. 158.

Svarbu, jog paaiškėjo penkiakampio, apskrito, su 5 ataugėlėmis ir keturkampio kiauraraščio apkalų paskirtis. Jie ne tik puošė rankinę, bet turėjo ir praktinę reikšmę – ją užsegti. Rankinės viršutiniame atvarte pritvirtintų penkiakampio ar apskrito apkalų su ataugėlėmis apačioje yra skylutė. Į ją įstatomas siauresniu galu prakištas per odą, apvalaus skespjūvio strypelis. Šis galas viršuje užkniedinamas. Kitoje atvarto pusėje strypelio vienas galas storesnis ir lyg su galvute. Strypelis įstatomas į keturkampio kiauraraščio apkalo viduje esantį kabliuką. Strypeliai buvo 4 apkaluose iš 5. Tokios skylutės matosi ir apkaluose iš Radikių senkapio kapo Nr. 4 (VDKM, 531:4), kapo Nr. 18 (531:1), kapo Nr. 8 (535:1), Šilelio senkapio kapo Nr. 58 (VDKM, 831:116), Pakalniškių senkapio kapo Nr. 39 (VDKM, 1751:117), Rumšiškių senkapio kapo Nr. 183 (LNM 390:510). Kejėnų senkapio kape Nr. 70 (VDKM, 2002:408) išlikęs strypelio fragmentas.

Rankinės rastos Karmėlavos senkapyje dailios, puoštos įvairių formų žalvariniais apkaliukais, dvigubais įbrėžtų smulkių įkartų apskritimais, tiesiomis įspaustų linijų grupėmis. Jas pasiuvo vietiniai meistrai. Rankinės forma, vidaus konstrukcija leidžia spręsti ir apie kitas to meto rankines, kurių fragmentai su žalvariniais apkalais rasti viduramžių senkapiuose.

Visose rankinėse rasta Aleksandro denarų, todėl šias rankines reiktų datuoti XVI a. 1–2 dešimtmečiu.

Mergaitės kape Nr. 138 rastas odinio maišelio fragmentas su dviem odinės juostelės gabalėliais, kuriais buvo užrišamas ar suraukiamas maišelis. Jis rastas kartu su daugiakaroliu antsmilkiniu ir datuojamas XV a. pradžia. Odinis maišelis aptiktas Bečių senkapyje (Zabiela, 1995a, p. 345, pav. 43, 46), Obelių senkapio kape Nr. 154 (Urbanavičius, Urbanavičienė, 1988, p. 60, pav. 102).

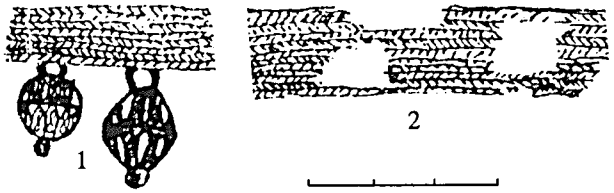

88 pav. Vaiko kapo Nr. 193 inventorius. *A. Raižio pieš.*
Fig. 88. Implements from child's grave No. 193.

Karmėlavos senkapyje išliko ir audinių fragmentų. Kape Nr. 184 kairėje, juosmens pusėje, prie alkūnės rastas vilnonio audinio fragmentas su kitais daiktais – saga, monetomis, kaklo apvara. Taigi, atrodo, kad čia būta audeklinio maišelio, kuris buvo pritvirtintas prie diržo (87:2 pav.). Vaiko kape Nr. 193 kairėje galvos pusėje po smakru rasta siauro lininio audinio juostelė. Ji – 3,2 cm ilgio, 1 cm pločio, o prie jos apatinės dalies prisiūtos dvi kiaurarąstės sagutės-kabučiai (88 pav.). Matyt, ši juostelė puošė kaklą. Kape Nr. 169 ant mirusiosios viršugalvio rastas lininio audinio, lyg ir juostos, 8 cm ilgio, 2,5 cm pločio fragmentas. Gaila, kad jis labai sunykęs. Moters kape Nr. 129 rasta juostelė susiūta iš 3 vilnonių juostelių. Moters kape Nr. 153A prie

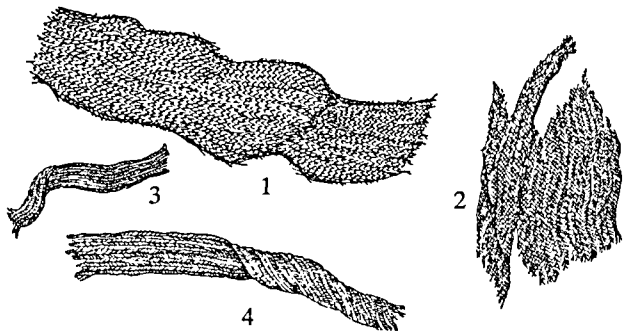

89 pav. Audinių fragmentai: 1 – k. Nr. 170, 2 k. Nr. 173, 3 – k. Nr. 153, 4 – k. Nr. 160. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 89. Fragments of fabrics.

mirusiosios, kairėje galvos pusėje rasta siaura, 7 cm ilgio ir 1 cm pločio, plono lininio audinio juostelė (89:3 pav.). Kape Nr. 160, po rankine, rastas 10,5 cm ilgio ir 1,2 cm pločio plonos lininės juostelės fragmentas (89:4 pav.). Kape Nr. 184, po mirusiosios galva, rasta, matyt, apgalvio juostelė iš metalizuotų siūlų. Mažų fragmentėlių tokių juostelių rasta ir Kernavės–Kriveikiškių senkapyje (Vėlius, 1998, p. 248). Kapuose Nr. 184, 191 vilnonio audinio pėdsakai rasti po galva, o kapuose Nr. 170 ir 173 vilnonio audinio fragmentai pastebėti po odinėmis rankinėmis. Vyro kape Nr. 170 fragmentas buvo 12x3 cm dydžio, kape Nr. 173 – 8x4,5 cm dydžio. Kape Nr. 202 po kaklu rastas 4,6x4 cm dydžio vilnonio audinio fragmentas. Kape Nr. 193 po smakru rastas 7,2 cm ilgio ir 3 cm pločio vilnonio audinio fragmentas. Kape Nr. 147 audinio fragmentas pažaliavęs ir turi užlenktą į vieną pusę kantelį.

Mažos audinio skiautelės nieko nepasako apie drabužį. Lininiai audiniai dvinyčiai. Jų rasta mažiau. Vilnoniai keturnyčiai audiniai išlikę kapuose Nr. 170 ir 173 (89:1, 2 pav.).

Audinių liekanų išliko ir kituose viduramžių senkapiuose. Jų rasta Diktarų (Urbanavičienė, 1995b, p. 184), Ažugirių (Urbanavičienė, 1995a, p. 158), Rumšiškių (Urbanavičius, 1970, p. 32), Jakštaičių (Urbanavičius, 1979, p. 148), Obelių (Urbanavičius, Urbanavičienė, 1988, p. 60) senkapiuose.

54 monetos aptiktos 17 kapų[3]. Jų rasta vaikų, moterų, vyrų kapuose. Viename kape buvo nuo 1 iki 8 monetų. Kapuose Nr. 193 ir 202 Aleksandro II Jogailaičio denarai gulėjo po galva. Kape Nr. 193 antrasis denaras rastas kairėje griaučių pusėje, ant karsto dugno. Kape Nr. 154 Aleksandro II Jogailaičio denaras gulėjo dešinėje galvos pusėje. Kape Nr. 183 jis rastas kairėje krūtinės pusėje. Vyro kape Nr. 132 Vytauto Aleksandro denaras aptiktas prie kairės rankos alkūnės vidinėje pusėje. Du Kazimiero Jogailaičio denarai rasti suardyto vyro kapo Nr. 124 duobėje. Kape Nr. 184 rastos 8 monetos ir audinio fragmentas, taigi, jos buvo maišelyje. Monetos įvairios: 4 Aleksandro II Jogailaičio denarai, 3 Aleksandro II Jogailaičio pusgrašiai ir vienas Žygimanto Senojo pusgrašis. Visos kitos monetos rastos odinėse rankinėse arba jų liekanose. Rankinėse jų buvo po keletą. Tik kapuose Nr. 147 ir 173 rasta po vieną Aleksandro II Jogailaičio denarą. Moterų kapuose Nr. 129, 153 rankinėje buvo po 2 Aleksandro II Jogailaičio denarus. Kape Nr. 131 buvo 5 Aleksandro II Jogailaičio denarai, o kape Nr. 198 – 5 Aleksandro II

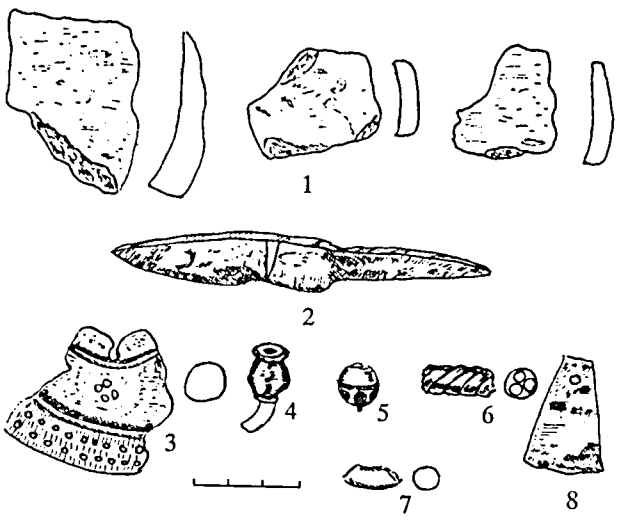

90 pav. Atsitiktiniai dirbiniai: 1 – puodo šukės, 2 – peiliukas, 3 – segės fragmentas, 4 – segės galvutė, 5 – saga, 6 – antkaklės fragmentas, 7 – segės fragmentas, 8 – kabutis.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 90. Stray artefacts: 1 – potsherds, 2 – small knife, 3 – brooch fragment, 4 – brooch head, 5 – button, 6 – necklace fragment, 7 – brooch fragment, 8 – pendant.

Jogailaičio denarai ir vienas pusgrašis. Likusiuose trijuose kapuose – Nr. 158, 160, 170 – jų buvo po 7 Aleksandro II Jogailaičio denarus. Taigi daugiausia rasta Aleksandro II Jogailaičio denarų – net 44 monetos.

Keliuose kapuose rasta neaiškios paskirties dirbinių. Be to, atsitiktinai kalvelės paviršiuje aptikta degintinių daiktų: žalvarinės vytinės antkaklės fragmentas, žalvarinės, pasaginės segės aguoninė galvutė, žalvarinis dvigubas, skardinis apkaliukas, žalvarinės pasaginės segės lankelio fragmentas (90 pav.).

[3] Monetos bus paskelbtos atskirame straipsnyje.

SENKAPIO CHRONOLOGIJA

Karmėlavos senkapis – tipiškas XV–XVI amžių laidojimo paminklas. Laidota tankiai, netvarkingomis eilėmis, pietvakarių kryptimi. Egzistavo paprotys dėti mirusiajam įkapes. Įkapių mažai. Turtingomis įkapėmis išsiskiria tik nedaugelis kapų. Gausiai rasta monetų, nemažai odinių rankinių fragmentų. Pagal monetas – ankstyviausia – Vytauto Aleksandro denaras, vėlyviausia – Žygimanto Senojo pusgrašis – kapinynas datuojamas XV–XVI amžiais.

Tiesa, degintiniai dirbiniai buvo iš ankstyvesnių degintinių kapų. Jų dar neaptikta. Gal jie sunaikinti, o gal išlikę šiaurės vakarinėje kalvelės dalyje.

KAPŲ APRAŠYMAS

Kapas Nr. 123

15 cm gylyje išryškėjo 118x47 cm dydžio kapo duobės kontūrai ir kaukolės viršugalvis. Duobės sampile rasti keli deginti kauliukai ir žalvarinis apkalėlis (44:3 pav.). 25 cm gylyje atsidengė apardyti 3–4 m. mergaitės griaučiai. Mirusioji palaidota aukštielninka, galva į PV, 240° kryptimi, ištiestomis kojomis. Kaukolė gulėjo ant pakaušio. Dešinioji ranka sulenkta ir padėta ant krūtinės, kairioji – sulenkta ir padėta juosmens srityje (22 pav.).

Griaučių ilgis – 92 cm.

Įkapės. Kairėje galvos pusėje, ausies vietoje, rastas žalvarinis žiedinis, 2,2x2,8 cm skersmens auskaras su dviem išlikusiais pakabučiais. Dešinėje galvos pusėje, po kaukole rastas antras žiedinis, 2,7x2,3 cm skersmens auskaras su 3 pakabučiais. (44:1–2 pav.).

Kapas Nr. 124

15 cm gylyje išryškėjo 220x62 cm dydžio kapo duobės dėmė. 25 cm gylyje atsidengė suardyti 40–50 m. vyro griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 245° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant pakaušio. Rankų kaulai neišlikę. Kairėje kapo duobės pusėje išlikę pirštų kauleliai rodo, kad dešinioji ranka buvo sulenkta per alkūnę ir gulėjo juosmens srityje. Kojos ištiestos, praskėstos. Kojų išlikę tik fragmentai. Prie dešiniosios kojos pėdos, galvos link, pastebėti 18 cm karsto segmentai (91 pav.).

Griaučių ilgis – 184 cm.

Įkapės. Prie dešiniosios kojos pirštų rastas 6,2 cm ilgio neaiškios paskirties geležinio tuščiavidurio dirbinio fragmentas, siaurėjančiu galu galvos link. Kojų gale rastos 3 žiesto puodo šukės lygiu paviršiumi. Puodas sutraiškytas ir nuartas. Po kairiojo šlaunikaulio fragmentu rastas 5 cm ilgio geležinio peiliuko fragmentas (92 pav.). Peilio smaigalys pasuktas kojų link, ašmenys atsukti į kapo vidų. Nuėmus griaučius kapo dugne, 25 cm nuo dešiniojo kapo duobės krašto ir 52 cm nuo apatinio žandikaulio rastos 2 sulipusios aptrupėjusios sidabrinės monetėlės – Kazimiero Jogailaičio denarai.

Kapas Nr. 125

20 cm gylyje išryškėjo 200x55 cm dydžio kapo duobės dėmė. Sampile aptikta pavienių angliukų. 100 cm gylyje išpreparuoti 30–35 m. vyro griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į V, 265° kryptimi, ištiestomis ir suglaustomis kojomis. Kaukolė gulėjo ant kairiojo šono, apatinis žandikaulis nukritęs žemyn. Kairioji ranka ištiesta

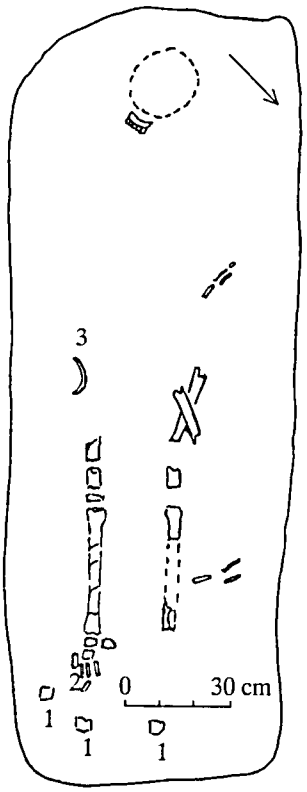

91 pav. Vyro kapo Nr. 124 planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 91. Plan of male grave No. 124.

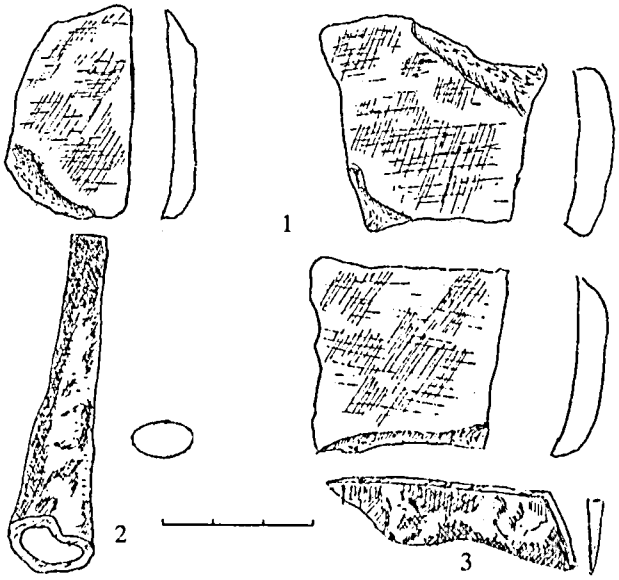

92 pav. Dirbiniai iš vyro kapo Nr. 124: 1 – puodo šukės, 2 – dirbinys neaiškios paskirties, 3 – peilio fragmentas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 92. Artefacts from male grave No. 124: 1 – potsherds, 2 – article of unknown purpose, 3 – knife fragment.

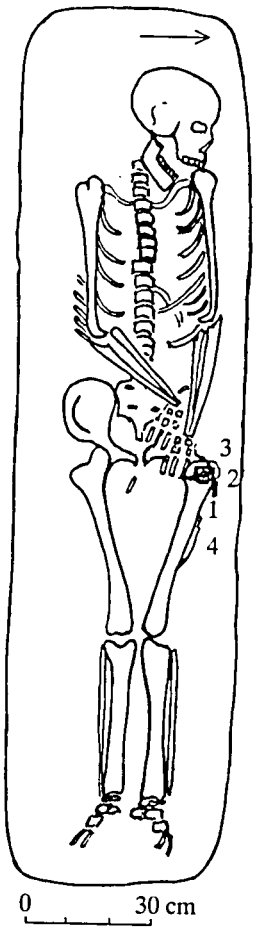

93 pav. Vyro kapo Nr. 125 planas.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 93. VPlan of male grave No. 125.

palei šoną, pirštai ant kairiojo dubens. Dešinioji ranka sulenkta per alkūnę ir padėta ant kairiojo dubens kaulo. Pirštai – prie kairiosios rankos pirštų (20, 93 pav.).

Įkapės. Ant kairiojo šlaunikaulio galvutės, prie kairiosios rankos pirštų, rasta geležinė *D* raidės formos 3,7x3,2 cm dydžio diržo sagtis. Ant jos uždėtas stiklinis dvigubo nupjauto kūgio formos, gelsvos spalvos karolis. Jo skersmuo – 1,8 cm. Po diržo sagtimi padėtas geležinis dvipusis, stačiakampio formos skiltuvas su išpjova viduryje. Jos ilgis – 6,9 cm, plotis – 3 cm (33 pav.). Prie kairiojo šlaunikaulio, išorinėje pusėje, rastas geležinis įtveriamasis 13,6 cm ilgio peiliukas (94 pav.). Jo įkotė pasukta galvos link, ašmenys atsukti į kapo duobės kraštą.

Kapas Nr. 126

15 cm gylyje išryškėjo kapo 132x67 cm dydžio duobės dėmė, kurios ŠR galas nustumtas. Kapo duobė orientuota ŠR–PV kryptimi. 55 cm gylyje atsidengė suardyti 18–20 m. moters griaučiai – t. y. krūtinės ląsta (4 pav.).

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 127

17 cm gylyje išryškėjo stačiakampė suapvalintais kampais 224x70 cm dydžio kapo duobės dėmė. Sampile pastebėta pavienių angliukų. 81 cm gylyje atidengti sunykę apie 50 m. vyro griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 250° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant pakaušio. Dar išlikęs dešiniosios kojos blauzdikaulio fragmentas (95 pav.).

Griaučių ilgis – 142 cm.

Įkapės. Kairėje kapo duobės pusėje, 37 cm atstumu nuo apatinio žandikaulio kojų link ir 18 cm nuo kairiojo kapo duobės krašto, juosmens srityje rasta geležinė labai surūdijusi grandelė. Jos skersmuo – 4,5 cm. 11 cm nuo grandelės kojų link, 50 cm nuo apatinio žandikaulio ir 24 cm nuo kairiojo kapo duobės krašto, išilgai kapo duobės rastas geležinis kriauninis 19,8 cm ilgio peilis. Jo smaigalys atsuktas kojų link. Ašmenys pasukti į kairįjį kapo duobės kraštą. Peilis sulūžęs į 3 dalis. Ant peilio buvo uždėtos odinės makštys. Jų beliko tik kontūrai. (96 pav.).

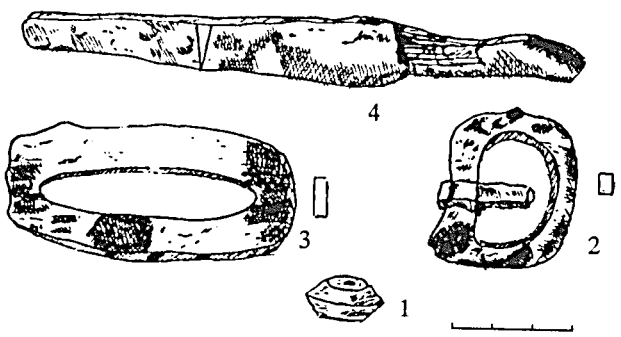

94 pav. Inventorius iš kapo Nr. 125: 1 – karolis, 2 – sagtis, 3 – skiltuvas, 4 – peilis. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 94. Implements from grave No. 125: 1– bead, 2 – buckle, 3 – strikers, 4 – knife.

Kapas Nr. 128

32 cm gylyje išryškėjo stačiakampės suapvalintais kampais 174x52 cm dydžio kapo duobės kontūrai. Sampile matėsi pavienių angliukų. 63 cm gylyje atidengti sunykę 30–35 m. moters griaučiai. Mirusioji palaidota aukštielninka, galva į PV, 240° kryptimi, ištiestomis ir praskėstomis kojomis. Kaukolė gulėjo ant pakaušio. Dešinioji ranka sulenkta per alkūnę ir padėta juosmens srityje. Kairiosios rankos išlikęs žastikaulis tiesioje padėtyje (37 pav.).

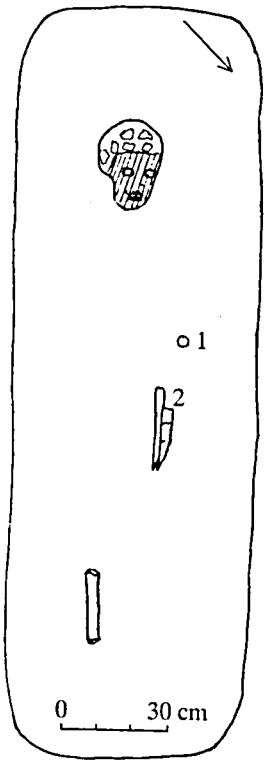

95 pav. Vyro kapo Nr. 127 planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 95. Plan of male grave No. 127.

Griaučių ilgis – 147 cm.

Įkapės. Prie dešiniojo šlaunikaulio galvutės, vidinėje pusėje, kojų link ir 16 cm nuo kapo duobės dešiniojo krašto buvo padėta odinė rankinė, kurios išliko tik 7,8x4,5 cm dydžio fragmentas. Ant rankinės įstrižai uždėtas geležinis kriauninis peiliukas su mediniu kotu. Jo smaigalys pasuktas į Š, ašmenys į R. Peiliuko ilgis – 13,8 cm. Ant jo ašmenų pastebėtos odos liekanos. Peilis buvo įdėtas į odines makštis. Šalia peiliuko koto ir šlaunikaulio gulėjo 2,5 cm skersmens švininis verpstukas

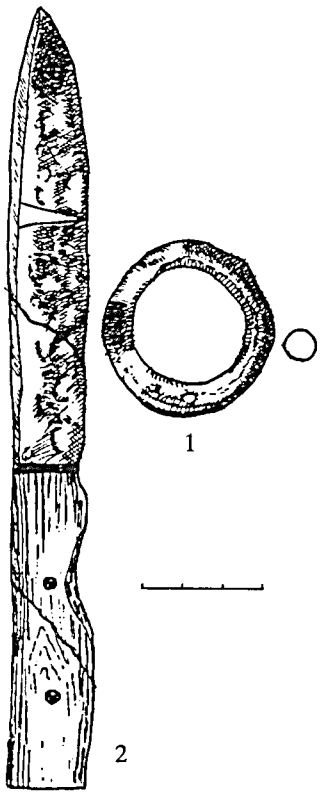

96 pav. Dirbiniai iš vyro kapo Nr. 127: 1 – grandis, 2 – peilis. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 96. Artefacts from male grave 127: 1 – chain, 2 – knife.

Griaučių ilgis – 152 cm.

Įkapės. Prie dešiniojo žastikaulio galvutės, išorinėje pusėje, rastas vilnonės 4,4 cm ilgio ir 1,8 cm pločio juostelės fragmentas. Prie juostelės rastos trys balto metalo rutulio formos, 1,2 cm skersmens sagos, puoštos penkiais spurgeliais ir aplinkui juos iškiliu ratuku. Ketvirtoji – 0,8 cm skersmens, rutulio formos sagutė profiliuotais šonais. Prie dešiniojo šlaunikaulio, vidinėje pusėje, buvo padėta odinė rankinė, kuri sunyko. Išlikusio fragmento viduje rastos dvi sidabrinės monetos – Aleksandro Jogailaičio denarai, ir žalvarinis lazdelinis 5,6 cm ilgio smeigtukas maža galvute. Po rankinės kontūrais rasta geležinio kriauninio peilio 9,6 cm ilgio geležtė ir 6,8 cm ilgio geležinė yla su medinio koto liekanomis (99 pav.). Kairiojo šlaunikaulio, išorinėje pusėje rasti keli paukščio kauleliai.

Kapas Nr. 130

40 cm gylyje išryškėjo stačiakampė suapvalintais kampais 186x76 cm dydžio kapo duobės dėmė. 75 cm gylyje atidengti 30–35 m. moters griaučiai. Mirusioji palaidota aukštielninka, galva į PV, 240° kryptimi (38:2 pav.) į kapo duobės dugną (97 pav.).

Kapas Nr. 129

40 cm gylyje išryškėjo didelė tamsesnės žemės, 262x180 cm dydžio dėmė. Skutant giliau, dėmė mažėjo. 61 cm gylyje išryškėjo stačiakampė suapvalintais kampais 190x64 cm dydžio kapo duobės dėmė. 88 cm gylyje išpreparuoti 20–25 m. moters griaučiai. Mirusioji palaidota aukštielninka, galva į PV, 230° kryptimi, ištiestomis ir praskėstomis kojomis. Kaukolė gulėjo ant kairiojo šono. Dešinioji ranka sulenkta per alkūnę ir padėta įstrižai stuburo. Jos pirštai rasti prie kairiosios rankos dilbio kaulų ir kairiojo dubens kaulo. Kairioji ranka ištiesta palei šoną, pirštai ant dubens kaulo (21, 98 pav.).

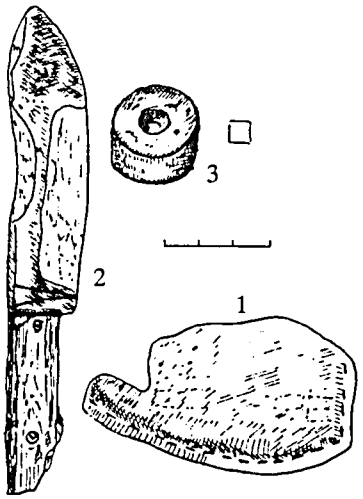

97 pav. Inventorius iš moters kapo Nr. 128: 1 – piniginės fragmentas, 2 – peilis, 3 – verpstukas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 97. Implements from female grave No. 128: 1 – purse fragment, 2 – knife, 3 – small spindle.

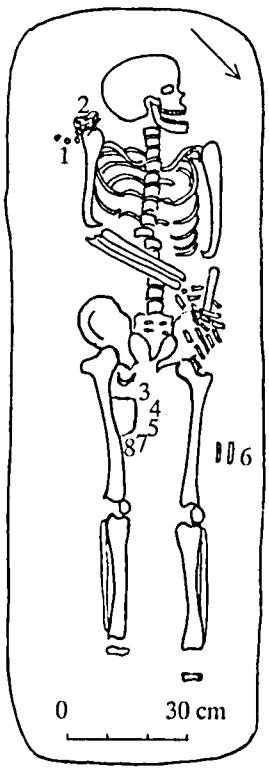

98 pav. Moters kapo Nr. 129 planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 98. Plan of female grave No. 129.

tiestomis ir praskėstomis kojomis. Kaukolė gulėjo ant kairiojo šono. Apatinis žandikaulis buvo prie kairiojo žastikaulio galvutės. Kairysis petys pakeltas aukštyn. Dešinioji ranka sunykusi. Kairioji ranka sulenkta per alkūnę, atmesta į kairę pusę, ir padėta įstrižai kairiojo dubens. Pirštai buvo prie dešiniojo dubens kaulo, kur rastas žiedas (25 pav.).

Griaučių ilgis – 149 cm.

Įkapės. Ant kairiosios rankos piršto buvo užmautas siauras žalvarinis juostinis žiedelis. Jis rastas prie kairiosios rankos riešo ir dešiniojo dubens kaulo fragmento, jo vidinėje pusėje. Kairėje griaučių pusėje, juosmens vietoje, tarp dilbio kaulų rasta 2,7x2,5 cm dydžio žalvarinė ovalo formos sagtelė. Prie kairiojo blauzdikaulio, išorinėje pusėje, buvo padėta odinė rankinė. Jos išliko 11x4 cm dydžio fragmentas. Rankinės viduje rastas geležinis ylos fragmentas ir 4 smeigtukai – segtukai. Jų ilgis 4,5–4,9 cm (100 pav.).

Kapas Nr. 131

40 cm gylyje išryškėjo stačiakampė suapvalintais kampais 219x60 cm dydžio kapo duobės dėmė. 82 cm gylyje atidengti 18–20 m. vyro griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 240° kryptimi.

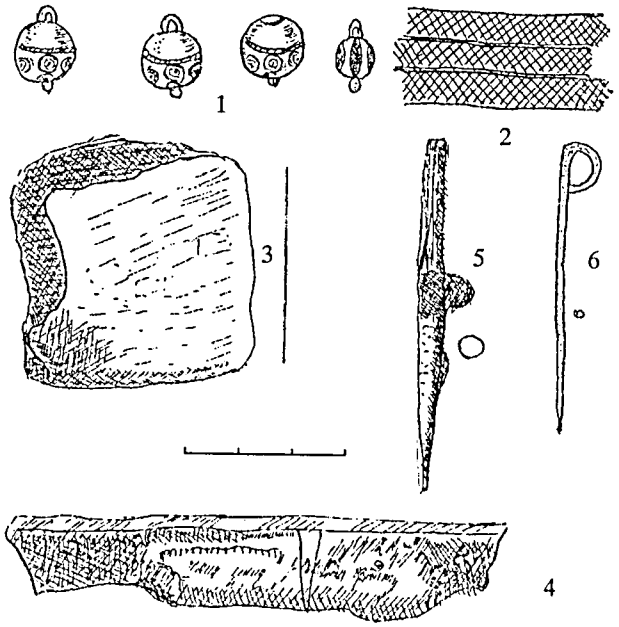

99 pav. Dirbiniai iš moters kapo Nr. 129: 1 – sagos-kabučiai, 2 – juostos fragmentas, 3 – rankinės fragmentas, 4 – peilio fragmentas, 5 – yla, 6 – smeigtukas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 99. Artefacts from female grave No. 129: 1 – buttons-pendants, 2 – sash fragment, 3 – handbag fragment, 4 – knife fragment, 5 – awl, 6 – pin.

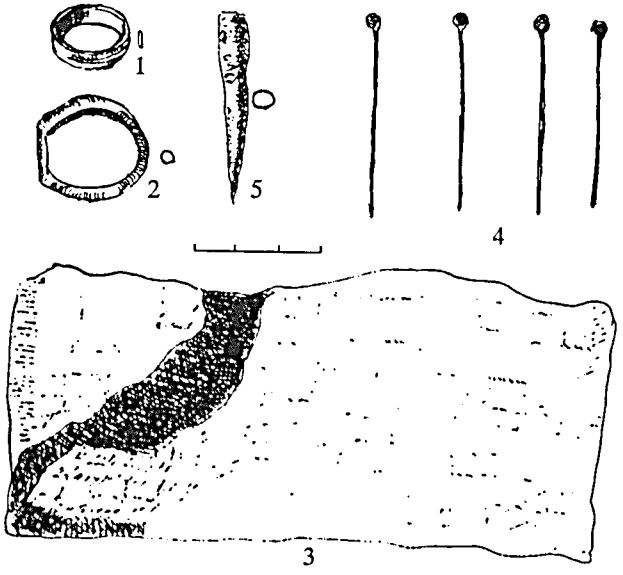

100 pav. Inventorius iš kapo Nr. 130: 1 – žiedas, 2 – sagtelė, 3 – rankinės fragmentas, 4 – smeigtukai, 5 – ylos fragmentas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 100. Implements from grave No. 130: 1 – ring, 2 – small buckle, 3 – handbag fragment, 4 – pins, 5 – awl fragment.

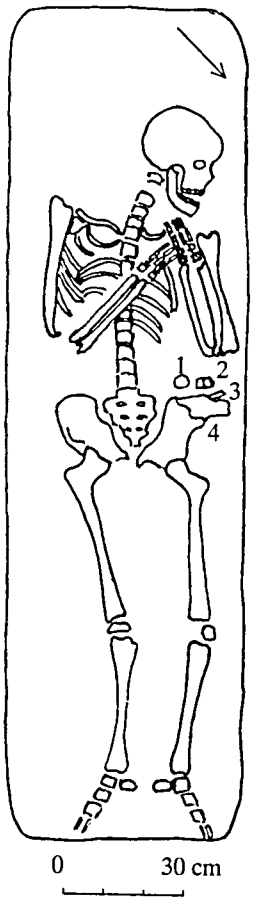

101 pav. Vyro kapo Nr. 131 planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 101. Plan of male grave No. 131.

Kaukolė gulėjo ant kairiojo šono. Dešinysis petys pakilęs aukštyn. Dešinioji ranka sulenkta per alkūnę ir padėta įstrižai stuburo kairėje krūtinės pusėje, pirštai buvo prie peties. Kairioji ranka sulenkta per alkūnę. Dilbio kaulai rasti prie pat žastikaulio, pirštai uždėti ant dešiniosios rankos pirštų ir beveik prie apatinio žandikaulio. Kojos sulenktos per kelius ir pakrypusios į kairę pusę (18, 101 pav.).

Griaučių ilgis – 184 cm.

Įkapės. Prie kairiojo dubens kaulo, juosmens vietoje, rasta geležinė, 3 cm skersmens grandelė. Šalia grandelės rasta ir geležinė keturkampė 4,4x2,3 cm dydžio sagtis. Ant kairiojo dubens kaulo buvo padėta odinė rankinė. Išlikęs jos fragmentas kelių sluoksnių, galas persiūtas siūlais. Fragmento dydis 6,8x4,7 cm (102 pav.). Rankinės viduje rastos penkios sidabrinės monetos – Aleksandro denarai. Monetos labai sunykusios, belikę tik fragmentai.

Kapas Nr. 132

61 cm gylyje išryškėjo stačiakampės 212x68 cm dydžio kapo duobės kontūrai. 73 cm gylyje atidengti 30–35 m. vyro griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 230° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant pakaušio veidu į priekį. Apatinis žandikaulis nukritęs

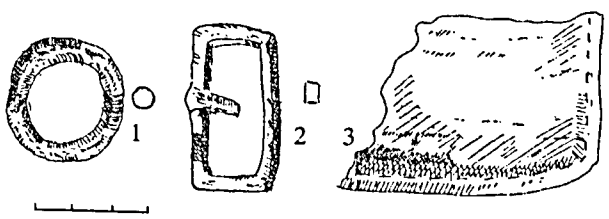

102 pav. Dirbiniai iš kapo Nr. 131: 1 – grandelė, 2 – sagtelė, 3 – rankinės fragmentas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 102. Artefacts from grave No. 131: 1 – small chain, 2 – small buckle, 3 – handbag fragment.

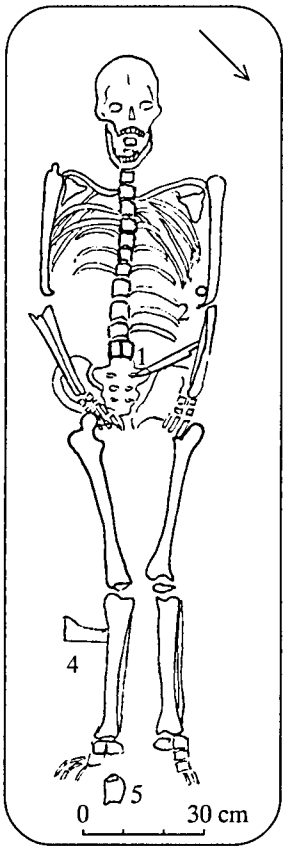

103 pav. Vyro kapo Nr. 132 planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 103. Plan of male grave No. 132.

žemyn. Dešinioji ranka truputį palenkta per alkūnę ir padėta ant dešiniojo dubens kaulo. Pirštai prie dešiniojo šlaunikaulio galvutės. Kairioji ranka ištiesta palei šoną, pirštai uždėti ant dubens. Kojos ištiestos, per kelius vos praskėstos, prie čiurnų praskėstos plačiau. Abiejų kojų pėdos pasuktos išorės pusėn (17, 103 pav.).

Griaučių ilgis – 181 cm.

Įkapės. Juosmens vietoje, ant stuburo, prie kryžkaulio rasta žalvarinė stačiakampė, dviguba 5,8x5 cm dydžio diržo sagtis. Jos lankelis siauras, puoštas iškiliais trikampėliais (55:1 pav.). Kairėje pilvo pusėje, prie dubens ir kryžkaulio įstrižai į P padėtas 24,7 cm ilgio geležinis įtveriamasis peilis, kurio įkotė buvo po kairiosios rankos dilbio kaulais. Peilio smaigalys nukreiptas P, ašmenys atsukti į R. Prie kairiosios rankos žastikaulio šalia alkūnės, vidinėje pusėje, rasta sidabrinė lietuviška monetėlė – Vytauto Aleksandro denaras. Prie dešiniosios kojos blauzdikaulio, išorinėje pusėje, skersai kapą padėtas geležinis į plačiaašmenį kirvį panašus 11,8 cm ilgio ir 6,1 cm pločio neaiškios paskirties dirbinys. Dirbinys plačiuoju galu pasuktas į dešinįjį kapo duobės kraštą. Prie dešiniosios kojos pėdos, vidinėje pusėje, rastas molinio puodo fragmentas lygiu paviršiumi. Dugnelio ir šono aukštis – 8,2 cm (104 pav.).

Kapas Nr. 133

40 cm gylyje išryškėjo ilga netaisyklingo stačiakampio formos 232x62 cm dydžio kapo duobės dėmė. 82 cm gylyje atidengti 35–45 m. vyro griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 210° kryptimi. Kojos ištiestos, praskėstos. Kaukolė gulėjo ant pakaušio pasukta į kairę pusę. Apatinis žandikaulis nukritęs žemyn. Dešinioji ranka sulenkta per alkūnę ir padėta juosmens srityje. Pirštai prie dešinės rankos alkūnės. Kairioji ranka truputį sulenkta ir padėta įstrižai stuburo. Pirštai uždėti ant dešiniojo dubens kaulo (39 pav.).

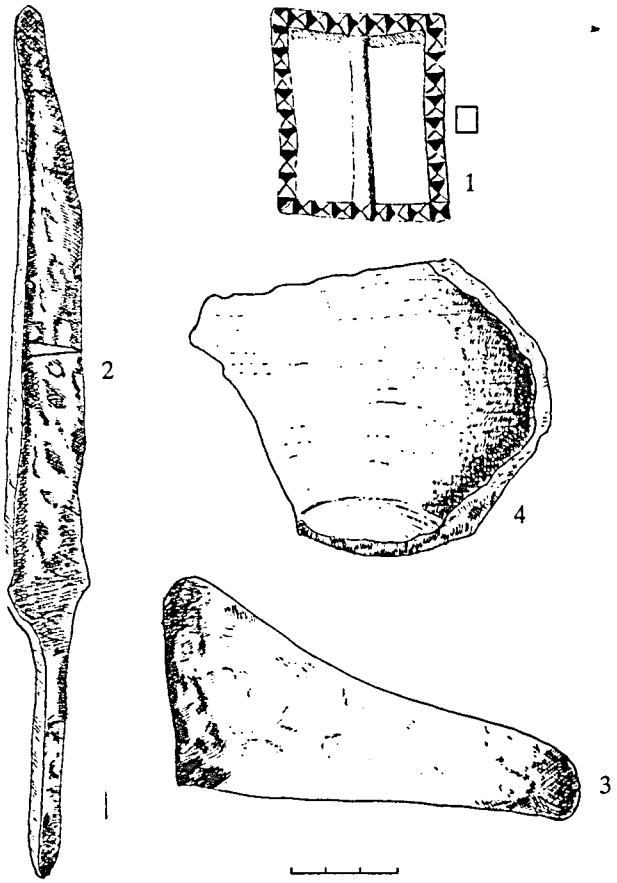

104 pav. Dirbiniai iš kapo Nr. 132: 1 – diržo sagtis, 2 – peilis, 3 – neaiškios paskirties dirbinys, 4 – puodo dalis.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 104. Artefacts from grave No. 132: 1 – belt buckle, 2 – knife, 3 – article of unknown purpose, 4 – pot fragment.

Griaučių ilgis – 192 cm.

Įkapės. Kairėje griaučių pusėje, įstrižai pilvo, prie dubens, padėtas 20,4 cm ilgio geležinis kriauninis peilis, sulūžęs į tris dalis. Jo smaigalys liečia kryžkaulį ir atgręžtas į R. Ašmenys atsukti į Š, kotas – prie alkūnės. Prie dešiniojo šlaunikaulio, jo išorinėje pusėje, šalia dubens kaulo, rasta 4,5 cm skersmens geležinė grandelė. Dubens apačioje, ties viduriu, rasta žalvarinė keturkampė užapvalintais kampais 2,6 cm skersmens sagtelė pastorinta priekine dalimi. Prie kairiosios kojos šlaunikaulio, jo išorinėje pusėje, rastas 6,5 cm ilgio ir 3 cm pločio neaiškios paskirties dirbinys. Jis panašus į balno kilpos paminą. Tarp pėdų padėtas molinis pūstais šonais ir išorėn atlenktu pakraštėliu puodas. Puodo aukštis – 12,6 cm, angos skersmuo – 14,7 cm, dugnelio skersmuo – 9,8 cm (40 pav.). Tarp blauzdikaulių, ties viduriu, prie puodo dugno rasta paukščio kaulų.

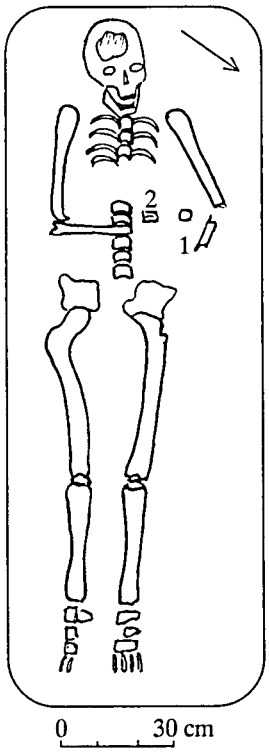

105 pav. Moters kapo Nr. 134 planas.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 105. Plan of female grave No. 134.

Nuėmus griaučius, rasta dar keletas dirbinių. Po kairiosios rankos dilbio kaulais prie alkūnės, juosmens srityje, rasta 4,2 cm skersmens geležinė surūdijusi grandelė. Po dešiniosios rankos dilbio kaulais, ant stuburo, ties juosmeniu rasta 4x3,8 cm dydžio geležinė keturkampė diržo sagtis. Nuėmus dešinįjį dubens kaulą, rastas 13,6 cm ilgio geležinis kriauninis peilis. Jis padėtas išilgai kapo duobės. Peilio smaigalys atsuktas kojų link, ašmenys pasukti į kapo vidų (56 pav.).

Kapas Nr. 134

40 cm gylyje išryškėjo stačiakampės suapvalintais, 184x67 cm dydžio kampais kapo duobės kontūrai. 110 cm gylyje atidengti 20–25 m. moters griaučiai. Mirusioji palaidota aukštielninka, galva į PV, 210° kryptimi, ištiestomis ir praskėstomis kojomis. Kaukolė gulėjo ant pakaušio, veidu į priekį. Apatinis žandikaulis buvo ant kaklo slankstelių. Dešinioji ranka sulenkta per alkūnę ir padėta juosmens srityje. Kairioji ranka atmesta išorės pusėn, truputį sulenkta per alkūnę. Pagal dilbio fragmentą atrodo, kad ji padėta ant kairiojo dubens. Kojos ištiestos lygiagrečiai, praskėstos (105 pav.).

Griaučių ilgis – 174 cm, griaučių plotis per pečius – 33 cm, plotis per alkūnes – 45 cm, tarpas tarp kelių – 8 cm.

Įkapės. Kairėje griaučių pusėje, juosmens srityje, ties kairios rankos alkūne rasta geležinė keturkampė sagtis užapvalinta priekine dalimi. Sagtelės dydis – 2,8x3,2 cm. Prie kairiosios rankos alkūnės, vidinėje pusėje, vienoje linijoje su sagtele rasta geležinė, 3,7 cm skersmens grandelė (106 pav.).

Kapas Nr. 135

40 cm gylyje išryškėjo stačiakampė suapvalintais kampais 210x55 cm dydžio kapo duobės dėmė. 110 cm gylyje išpreparuoti 45–50 m. vyro griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 240° kryptimi, ištiestomis ir suglaustomis kojomis. Kaukolė gulėjo ant kairiojo šono. Apatinis žandikaulis nukritęs žemyn. Dešinioji ranka sulenkta per alkūnę. Dilbio kaulai guli aukščiau alkūnės, truputį įstrižai krūtinės į ŠV. Kairioji ranka sulenkta per alkūnę ir padėta pilvo srityje. Pirštai padėti ant dešiniojo dubens kaulo (107 pav.).

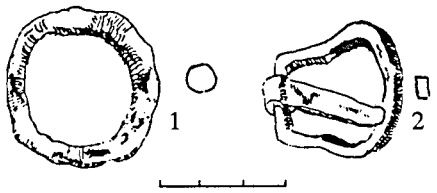

106 pav. Dirbiniai iš moters kapo Nr. 134: 1 – grandelė, 2 – sagtis. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 106. Artefacts from female grave No. 134: 1 – small chain, 2 – buckle.

Griaučių ilgis – 185 cm, griaučių plotis per pečius – 37 cm, plotis per alkūnes – 34 cm.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 136

40 cm gylyje išryškėjo stačiakampė suapvalintais

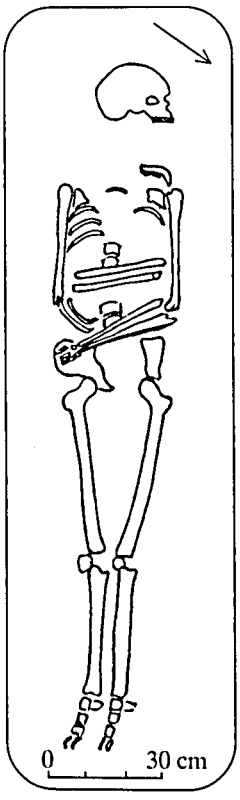

107 pav. Vyro kapo Nr. 135 planas.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 107. Plan of male grave No. 135.

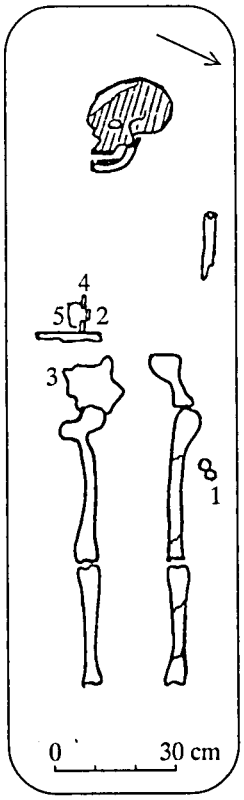

108 pav. Kapo Nr. 137 planas.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 108. Plan of grave No. 137.

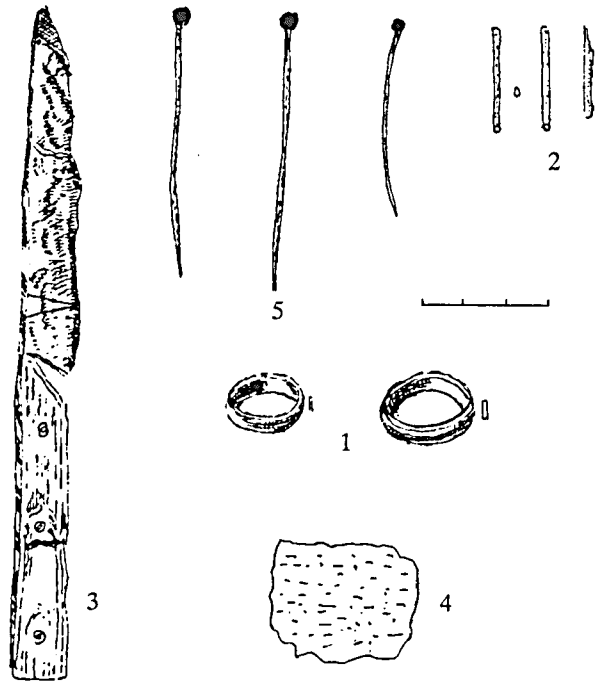

109 pav. Radiniai iš kapo Nr. 137: 1 – žiedai, 2 – tūtelės, 3 – peilis, 4 – rankinės fragmentas, 5 – smeigtukai. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 109. Finds from grave No. 137: 1 – rings, 2 – small cylinders, 3 – knife, 4 – handbag fragment, 5 – pins.

kampais 115x30 cm dydžio kapo duobės dėmė. 64 cm gylyje išpreparuoti sunykę vaiko griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 245° kryptimi. Kaukolė sunykusi, belikę tik keli fragmentai. Tačiau matyti, kad gulėjo ant pakaušio veidu į priekį. Apatinis žandikaulis atkritęs. Kojų išlikę tik fragmentai. Dešinioji koja ištiesta. Kairioji koja sulenkta per kelį ir uždėta ant dešiniosios (15 pav.).

Griaučių ilgis – 88 cm.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 137

40 cm gylyje išryškėjo stačiakampės suapvalintais kampais 196x58 cm dydžio kapo duobės kontūrai. Kapo sampile rasta pavienių angliukų. 75 cm gylyje atidengti 25–30 m. vyro griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 255° kryptimi, ištiestomis ir praskėstomis kojomis. Kaukolė visai sunykusi, bet matyti, kad gulėjo ant dešiniojo šono. Išlikęs tik kairiosios rankos žastikaulio fragmentas tiesioje padėtyje. Du žiedai, rasti prie kairiosios kojos blauzdikaulio, jo išorinėje pusėje, rodo, kad ranka buvo ištiesta palei šoną (108 pav.).

Griaučių ilgis – 152 cm.

Įkapės. Prie kairiojo šlaunikaulio, jo išorinėje pusėje, rasti du žalvariniai juostiniai žiedai buvo užmauti ant kairiosios rankos pirštų. Dešinėje griaučių pusėje, juosmens srityje, skersai kapo, rastas geležinis kriauninis, 15,1 cm ilgio peilis. Jo ašmenų plotis – 3 cm. Peilio smaigalys atsuktas į kairįjį kapo duobės kraštą, kotas – į dešinįjį. Ašmenys atsukti kojų link. Prie peilio nugarėlės rastos trys žalvarinės tūtelės padėtos viena prie kitos išilginėje linijoje. Po tūtelėmis gulėjo odinė rankinė, kurios beliko tik fragmentas. Viduje rasti trys žalvariniai smeigtukai – segtukai. Smeigtukų ilgis – 6,7 cm (109 pav.).

Kapas Nr. 138

45 cm gylyje išryškėjo 246x64 cm dydžio netaisyklingo stačiakampio formos kapo duobės dėmė. 83 cm gylyje išpreparuoti sunykę mergaitės griaučiai. Mirusioji palaidota aukštielninka, galva į PV, 260° kryptimi, ištiestomis ir praskėstomis kojomis. Kaukolė visai sunykusi. Apatinio žandikaulio likęs tik fragmentas. Dubens beliko tik kontūras (52 pav.).

Griaučių ilgis – 119 cm.

Įkapės. Juosmens vietoje rastas odinis siauras dirželis, puoštas žalvariniais gaubtais, tuščiaviduriais apkalėliais (53:1 pav.). Kairėje dubens pusėje rastas odi-

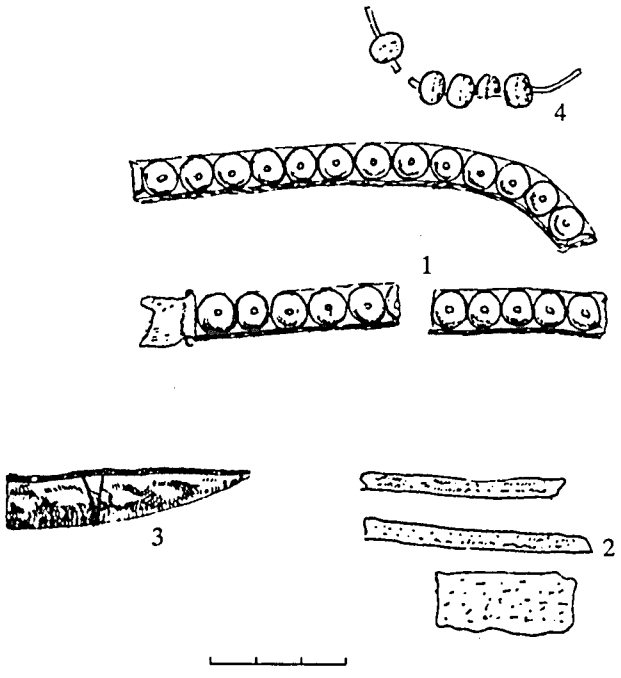

110 pav. Įkapės iš mergaitės kapo Nr. 138: 1 – dirželio fragmentas, 2 – maišelio fragmentas, 3 – peilio fragmentas, 4 – antsmilkinis. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 110. Burial items from girl's grave 138: 1 – strap fragment, 2 – bag fragment, 3 – knife fragment, 4 – temple ornament.

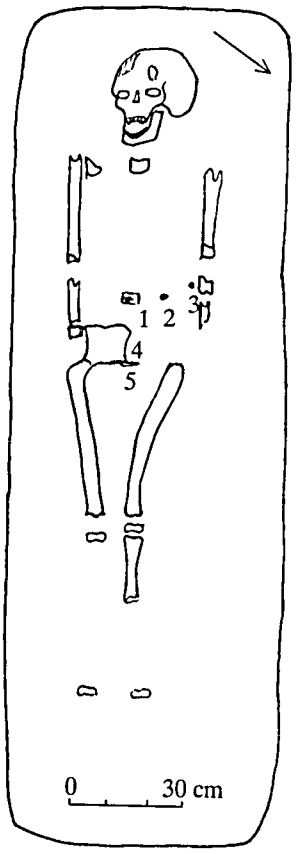

111 pav. Vyro kapo Nr. 139 planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 111. Plan of male grave No. 139.

nio maišelio fragmentas su dviem juostelės – virvutės fragmentais. Nuėmus maišelį ir dirželį rastas 16 cm ilgio geležinis kriauninis peilis, padėtas skersai kapo. Peilio smaigalys atsuktas į dešinę pusę, t. y. į kapo vidų. Ašmenys pasukti kojų link. Nuėmus kaukolę, rastas sidabrinis daugiakarolis paauksuotais karoliukais antsmilkinis, smarkiai apgadintas korozijos (43, 110 pav.).

Kapas Nr. 139

45 cm gylyje išryškėjo 221x72 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 91 cm gylyje išpreparuoti 25–30 m. mirusiojo griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 245° kryptimi, ištiestomis ir per kelius suglaustomis kojomis. Kaukolė gulėjo ant pakaušio ir truputį pasukta į dešinę pusę. Apatinis žandikaulis atkritęs. Abiejų rankų likę tik fragmentai, tačiau matyti, kad jos buvo ištiestos palei šonus (111 pav.).

Griaučių ilgis – 173 cm.

Įkapės. Juosmens srityje, ties viduriu, rasta 3,1x2,1 cm dydžio geležinė stačiakampė diržo sagtelė. Ant dešiniojo dubens kaulo, prie šlaunikaulio galvutės, rastas 11x11 cm dydžio odinės rankinės fragmentas persiūtu galu. Po rankine, prie šlaunikaulio galvutės rastas geležinis kriauninis peilis, padėtas skersai kapo. Peilio smaigalys atsuktas į kapo vidų, kotas priglaustas prie šlaunikaulio. Peilio ilgis – 14,6 cm, ašmenų plotis – 1,8 cm. Kairėje juosmens pusėje, prie dilbio fragmento, rastas geležinis apskritas, 0,9 cm skersmens gaubtas apkaliukas. Antrasis toks pat apkaliukas rastas 6 cm nuo sagtelės ir 9 cm nuo pirmojo apkaliuko (112 pav.).

Kapas Nr. 140

40 cm gylyje išryškėjo 102x50 cm dydžio kapo duobės kontūrai. Sampile pastebėta angliukų ir degėsių. 68 cm gylyje išpreparuota sunykusi vaiko

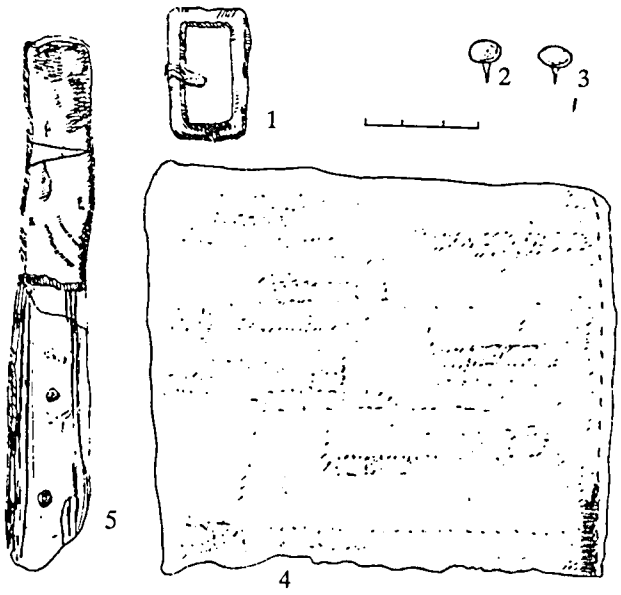

112 pav. Inventorius iš kapo Nr. 139: 1 – sagtelė, 2–3 – apkaliukai, 4 – rankinės fragmentas, 5 – peilis. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 112. Implements from grave No. 139: 1 – small buckle, 2–3 – small platings, 4 – handbag fragments, 5 – knife.

kaukolė ir keli dantys. Mirusysis palaidotas galva į PV, 240° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant kairiojo šono (113 pav.).

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 141

45 cm gylyje išryškėjo stačiakampė suapvalintais galais 168x68 cm dydžio kapo duobės dėmė. 92 cm gylyje atidengti sunykę 15–17 m. paauglio griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 250° kryptimi. Kaukolės belikę tik keli fragmentai. Ji gulėjo ant dešinio jo šono. Apatinis žandikaulis atkritęs. Dešiniosios rankos likęs tik žastikaulio fragmentas. Žiedas, rastas kairėje juosmens pusėje, prie šono, rodo, kad ranka buvo sulenkta per alkūnę ir padėta juosmens srityje. Kojų belikę tik šlaunikaulio fragmentas (114 pav.).

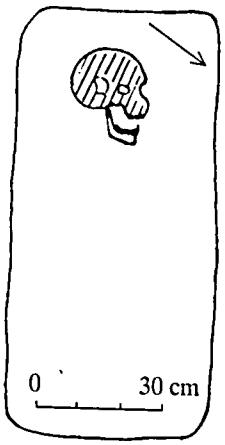

113 pav. Vaiko kapo Nr. 140 planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 113. Plan of child's grave No. 140.

Griaučių ilgis – 106 cm.

Įkapės. Ant dešinės rankos piršto buvo užmautas 1,4 cm skersmens žalvarinis juostinis žiedelis. Jis rastas

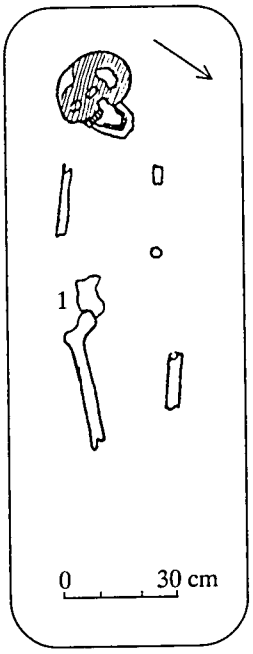

114 pav. Kapo Nr. 141 planas.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 114. Plan of grave No. 141.

kairėje juosmens pusėje, prie šono (115 pav.).

Kapas Nr. 142

45 cm gylyje išryškėjo stačiakampė suapvalintais kampais 189x64 cm dydžio kapo duobės dėmė. 75 cm gylyje atsidengė 150 cm ilgio karsto kontūras. Kartu su karsto segmentu PV kapo duobės gale pasirodė ir viršugalvis. 87 cm gylyje atidengti 30–35 m. mirusiosios griaučiai. Mirusioji palaidota aukštielninka, galva į PV, 245° kryptimi, ištiestomis ir praskėstomis kojomis. Kaukolė gulėjo ant dešinio šono. Dešiniosios rankos belikęs tik žastikaulis, gulėjęs tiesioje padėtyje. Kairioji ranka visai sunyko (8 pav.).

Griaučių ilgis – 152 cm.

Įkapės. Kairėje juosmens pusėje, prie šono, prie pat dubens kaulo ir karsto segmento rasta žalvarinė keturkampė 3,4x3,4 cm dydžio dviguba diržo sagtelė su siauru dirželio fragmentu. Prie dešiniojo šlaunikaulio, jo vidinėje pusėje, gulėjo lūžęs žalvarinis juostinis žiedelis. Priekinė jo dalis truputį praplatinta ir puošta taškučiais. Žiedelio skersmuo – 2,3x2 cm. Nuėmus griaučius, po dešiniuoju dubens kaulu rastas geležinis sunykęs kriauninis peilis (116 pav.). Kriaunos buvo prie dubens kaulo. Kaukolė smilkinio vietoje pažaliavusi, vadinasi, ant jos gulėjo žalvarinis dirbinys, tikriausiai auskaras, bet jo nerasta.

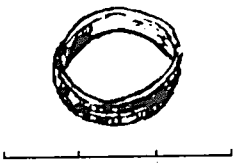

115 pav. Žiedas iš kapo Nr. 141.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 115. Ring from grave No. 141.

Kapas Nr. 143

45 cm gylyje išryškėjo 186x62 cm dydžio kapo duobės kontūrai. 96 cm gylyje atidengti virš 50 m. mirusiojo griaučiai. Tame pat gylyje, prie kairiosios rankos alkūnės pastebėtas 7 cm ilgio karsto segmentas. Karsto lentos fragmentas išpreparuotas prie kairiosios kojos nuo blauzdikaulio galvos link. Jis 46 cm ilgio ir 12 cm pločio. Mirusysis palaidotas karste aukštielninkas, galva į V, 270° kryptimi, ištiestomis ir praskėstomis kojomis. Kaukolė gulėjo ant pakaušio, veidu į priekį. Stuburo slanksteliai iškrypę iš tiesios padėties. Rankos sulenktos per alkūnes stačiu kampu ir turėjo gulėti juosmens srityje. Tai rodo išlikę dilbio kaulų fragmentai (9 pav.).

Griaučių ilgis – 146 cm.

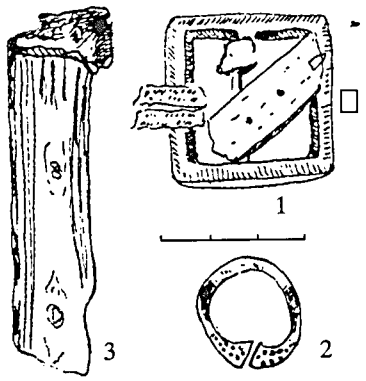

116 pav. Radiniai iš moters kapo Nr. 142: 1 – diržo sagtis, 2 – žiedas, 3 – peilio fragmentas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 116. Finds from female grave No. 142: 1 – belt buckle, 2 – ring, 3 – knife fragment.

Įkapės. Kairėje griaučių pusėje, juosmens vietoje, prie šono, 5 cm nuo kairiosios rankos alkūnės kojų link ir 7 cm nuo kairiojo kapo duobės krašto gulėjo odinės rankinės fragmentas. Prie dešinio žastikaulio, išorinėje pusėje rastas geležinis kriauninis peilis tiesia nugarėle. Jo ilgis – 14,5 cm, plotis – 2,1 cm. Peilio kotas pasuktas galvos link, ašmenys nukreipti į kapo duobės dugną (117 pav.).

Kapas Nr. 144

17 cm gylyje išryškėjo ovalo formos, nedidelė, 52x38 cm dydžio kapo duobės dėmė. 55 cm gylyje išpreparuoti sunykusios kūdikio kaukolės pėdsakai. Mirusysis palaidotas galva į PV, 245° kryptimi.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 145

35 cm gylyje išryškėjo stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė, smarkiai siaurėjanti ŠR gale. Jos dydis – 174x52 cm. ŠR gale ji susiaurėjo iki 35 cm pločio. 97 cm gylyje išpreparuoti sunykę vaiko griaučiai. Mirusysis palaidotas aukš-

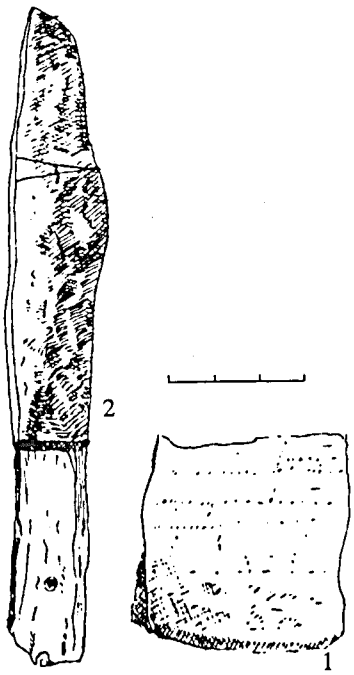

117 pav. Radiniai iš vyro kapo Nr. 143: 1 – rankinės fragmentas, 2 – peilis. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 117. Finds from male grave No. 143: 1 – handbag fragment, 2 – knife.

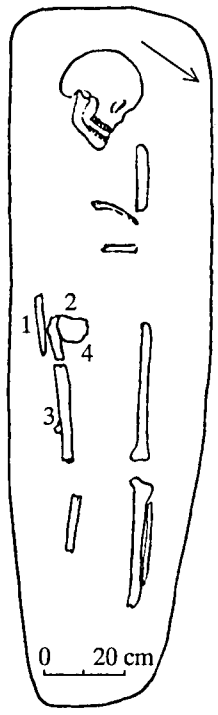

118 pav. Vaiko kapo Nr. 145 planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 118. Plan of child's grave No. 145.

tielninkas, galva į PV, 240° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant kairiojo šono. Dešiniosios rankos išlikęs dilbio kaulo fragmentas rodo, kad ranka buvo sulenkta per alkūnę stačiu kampu ir padėta juosmens srityje. Kairiosios rankos kaulų neišliko, bet žiedelis prie dešiniojo šlaunikaulio, išorinėje pusėje, rodo, kad ranka buvo ištiesta palei šoną. Kojos ištiestos, praskėstos (118 pav.).

Griaučių ilgis – 134 cm, tarpas tarp kelių – 9 cm.

Įkapės. Ant dešiniojo dubens kaulo fragmento prie šlaunikaulio galvutės, jos vidinėje pusėje, rastas 6,7x5,3 cm dydžio odinės rankinės fragmentas užapvalintais kampais. Jos pakraštys persiūtas. Viduje rastas sidabrinės monetos (Vytauto denaras) fragmentas. Rankinė kelių dalių. Prie dešiniojo šlaunikaulio galvutės, jos išorinėje pusėje, rastas geležinis kriauninis 17 cm ilgio peilis. Medinis peilio kotas visai sunykęs. Jo smaigalys nukreiptas kojų link. Ašmenys į dešinįjį kapo duobės kraštą. Prie dešiniojo šlaunikaulio, jo išorinėje pusėje, rastas žalvarinis juostinis nesueinančiais praplatintais galais žiedelis (119 pav.).

Kapas Nr. 146

45 cm gylyje išryškėjo 218x61 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 100 cm gylyje išpreparuoti sunykę 55 m. vyro griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 235° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant pakaušio, pasvirusi į dešiniąją pusę. Dešinysis petys pakilęs aukščiau už kairįjį. Dešinioji ranka sulenkta per alkūnę ir atlenkta išorės pusėn. Dilbio kaulas guli prie kapo duobės dešiniojo krašto, pirštais – galvos link. Kairioji ranka sulenkta per alkūnę stačiu kampu ir padėta juosmens srityje. Dešinioji koja sulenkta per kelį ir pasukta išorės pusėn. Kairioji koja ištiesta ir padėta įstrižai link dešiniosios kojos. Pėdos viena prie kitos, ištiestos į priekį (16, 24 pav.).

Griaučių ilgis – 166 cm, plotis per pečius – 30 cm, per alkūnes – 43 cm, tarpas tarp kelių – 28 cm.

Įkapės. Prie dešiniosios rankos alkūnės, juosmens srityje, rastas sunykęs geležinis kriauninis apie 19 cm ilgio peilis. Peilis padėtas įstrižai į P. Jo smaigalys nukreiptas į dešinę pusę ir guli po alkūne, ašmenys atsukti galvos link. Prie kairiojo žastikaulio, jo išorinėje pusėje, rastas antras geležinis kriauninis peilis, padėtas įstrižai į R. Dalis peilio rasta po žastikauliu, jo smaigalys nukreiptas kojų link. Ašmenys nukreipti į kapo duobės dugną. Išimant peilis sutrupėjo, nes buvo sunaikintas korozijos. Kairėje juosmens pusėje, rasta 6,5x6,5 cm dydžio geležinė keturkampė diržo sagtis užapvalintais kampais (120 pav.).

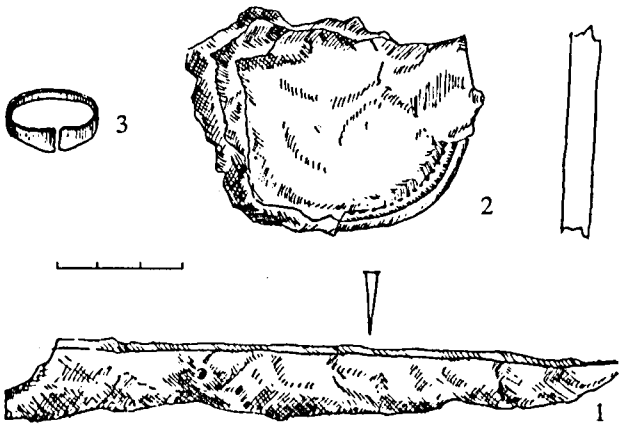

119 pav. Inventorius iš kapo Nr. 145: 1 – peilio fragmentas, 2 – rankinės fragmentas, 3 – žiedas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 119. Implements from grave No. 145: 1 – knife fragment, 2 – handbag fragment, 3 – ring.

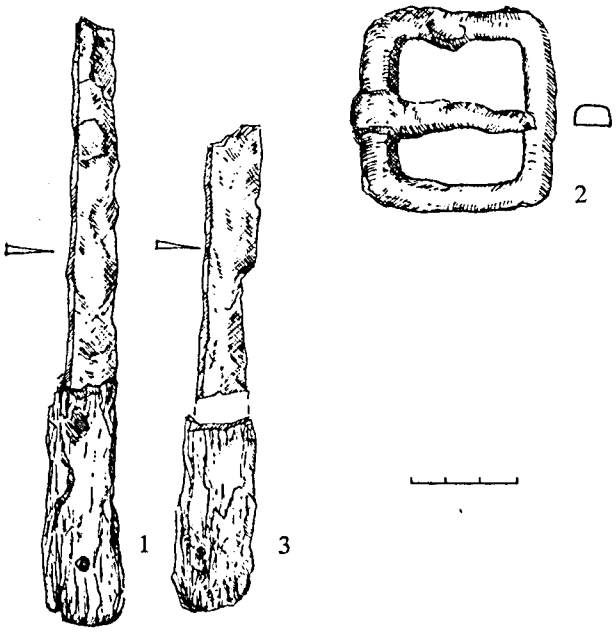

120 pav. Dirbiniai kapo Nr. 146: 1 – peilis, 2 – sagtis, 3 – peilio fragmentas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 120. Artefacts, plan of grave No. 146: 1 – knife, 2 – buckle, 3 – knife fragment.

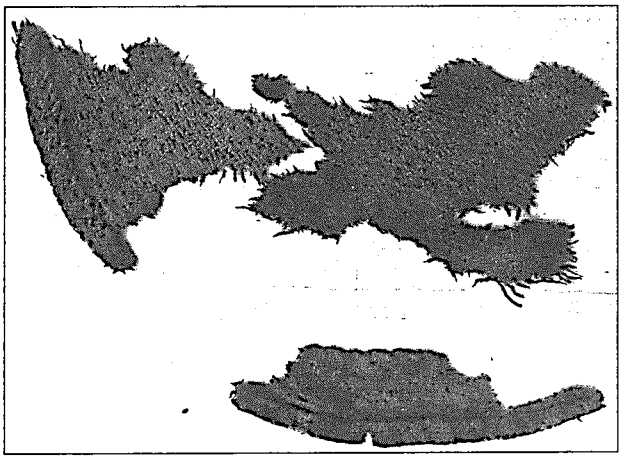

a

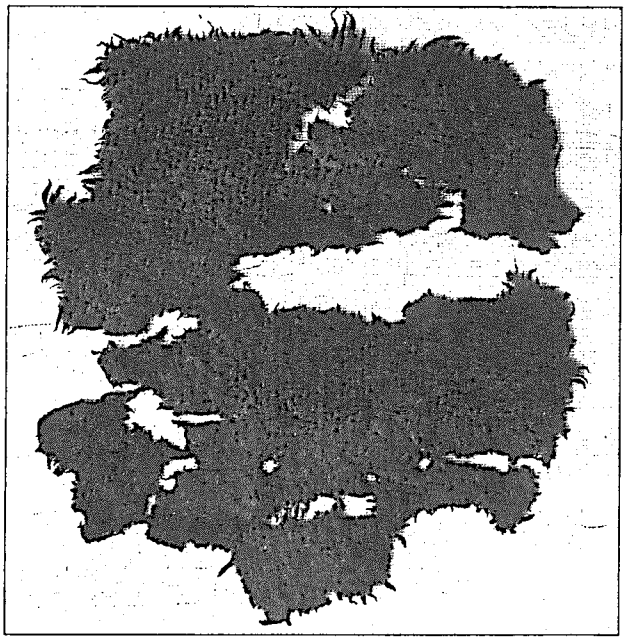

b

121 pav. Dirbinio fragmentas iš vyro kapo Nr. 147. *Autorės nuotr.*
Fig. 121. Fragment of artefact from male grave No. 147.

Kapas Nr. 147

35 cm gylyje išryškėjo stačiakampė suapvalintais kampais 237x78 cm dydžio kapo duobės dėmė. Dėmės ŠV kraštas nuo vidurio susiaurėja ir ŠR gale buvo 52 cm pločio. 101 cm gylyje preparuoti labai sunykę 25–30 m. vyro griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 225° kryptimi. Kaukolė sunykusi, bet matyti, kad gulėjo ant pakaušio, pasvirusi į dešinę pusę. Rankų žastikaulių fragmentai tiesioje padėtyje. Kojos – ištiestos. Kairiosios kojos likęs tik šlaunikaulio fragmentas (60 pav.).

Griaučių ilgis – 168 cm.

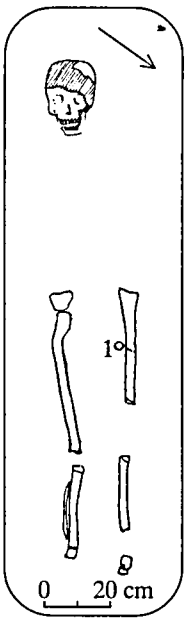

122 pav. Kapo Nr. 148 planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 122. Plan of grave No. 148.

Įkapės. Kojų gale, rasta 16x16,8 cm dydžio odinė rankinė. Ji keturkampė, užapvalinta apatine dalimi. Rankinė praplatinta šonuose ir apačioje įsiuvus platoką odos juostelę abiejose pusėse (62 pav.). Ji – trijų skyrių ir turi tris atvartus. Viršutinis atvartas – stačiakampio formos, karpytais pakraščiais ir ilgesne vidurine dalimi. Pakraštys abiejose pusėse puoštas žalvariniais skardiniais siaurais ir ilgais apkalėliais. Atvarto pakraščio centre pritvirtintas žalvarinis lietinis penkiakampis apkalas, kuris kitoje atvarto pusėje turi neilgą strypelį užsegimui. Apatinėje atvarto pusėje yra varnelės formos išpjovimas – kišenėlė (62 pav.). Antrasis atvartas trumpesnis, taip pat karpytu pakraščiu, kuris puoštas trimis linijomis. Pats atvartas puoštas išilginių linijų grupėmis (63 pav.). Trečiasis atvartas – trumpiausias. Jis užapvalinto trikampio formos, priekyje smailiu galu. Pakraštys puoštas dviem eilėmis smulkių įkartų. Centre apversta širdelė iš dviejų eilių smulkių įkartų, šonuose yra po apskritimą, sudarytą taip pat iš dviejų eilių smulkių įkartų (64 pav.). Ant rankinės, jos dešinėje pusėje, rastas geležinės grandinėlės fragmentas. Rankinės viduje rasta pailga akmeninio galąstuvėlio dalis su skylute platesniajame gale, titnago gabalėlis, peilio fragmentas, geležinė sagtelė ir Aleksandro Jogailaičio denaras (61 pav.). Konservuojant po rankine aptikta vilnonio audinio fragmentai (121 pav.).

Pagal antropologinio tyrimo rezultatus šiame kape palaidota moteris.

Rankinės turinys priklauso vyrui. Atrodo, kad rankinė su joje esančiais daiktais buvo įdėta moteriai į kapą, kaip papildoma įkapė.

Kapas Nr. 148

17 cm gylyje išryškėjo 181x53 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 32 cm gylyje preparuoti sunykę 30–35 m. vyro griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 235° kryptimi. Kaukolė sunykusi, bet matyti, kad gulėjo ant pakaušio veidu į priekį. Kojos ištiestos lygiagrečiai viena kitai, praskėstos (122 pav.).

Griaučių ilgis – 157 cm, tarpas tarp kelių – 10 cm.

Įkapės. Kairiojo blauzdikaulio vidinėje pusėje, ras-

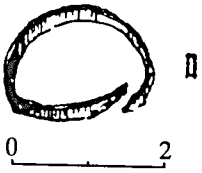

123 pav. Žiedas iš kapo Nr. 148.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 123. Ring from grave No. 148.

tas žalvarinis juostinis siauras žiedelis su pirštо falanga (123 pav.).

Kapas Nr. 149

17 cm gylyje išryškėjo 220x73 cm dydžio kapo duobės kontūrai. Skutant sampilą, kapo duobės dėmė mažėjo. 93 cm gylyje kapo duobės dėmė buvo 176x58 cm dydžio ir joje išpreparuoti moters griaučiai. Mirusioji palaidota aukštielninka, galva į PV, 220° kryptimi. Kaukolė guli ant dešiniojo šono, smakras netoli dešiniojo peties. Stuburas sunykęs, likęs fragmentas tiesioje padėtyje. Kairioji ranka sulenkta per alkūnę buku kampu ir padėta įstrižai kairiojo dubens. Kojos ištiestos lygiagrečiai viena kitai, praskėstos. Abiejų kojų pėdos ištiestos ir truputį pasvirusios į vidų (41, 46 pav.).

Griaučių ilgis – 154 cm, plotis per pečius – 34 cm, per alkūnes – 42 cm, tarpas tarp kelių – 6 cm.

Įkapės. Ant viršugalvio rastas žalvarinis smeigtukas maža galvute, pakreipta į V. Ant krūtinės prie kaklo, ties jo viduriu, rastos dvi balto metalo rutulio formos sagos, puoštos penkiais spurgeliais ir aplink juos iškiliu ranteliu. Kairėje griaučių pusėje prie stuburo ir dilbio kaulų, pilvo vietoje, truputį žemiau juosmens (matyt, pasislinko), rasta žalvarinė lietinė apskritinė kiaurarašte segė su siauru odiniu dirželiu, įvertu per vidurį žiedelio (47:5 pav.). Prie kairiosios rankos alkūnės, jos išorinėje pusėje, viena šalia kitos rastos 4 žalvarinės smulkios tūtelės, gulėjusios išilgai kapo duobės. Prie kairiojo dubens rasti du geležiniai 6,2 cm ir 8,3 cm ilgio raktai (42:2 pav.). Jie gulėjo vienas prie kito išilgai kapo duobės, kojelėmis – į kapo duobės dugną. Šalia jų ir tūtelių rastas sunykusio geležinio peilio fragmentas, padėtas išilgai kapo duobės, ašmenimis į kapo duobės dugną. Atrodo, kad ant kairiosios rankos buvo užmautas žalvarinis juostinis siauras žiedelis, gulėjęs netoli dubens kaulo. Nuėmus kaulus, po kairiuoju dubens kaulu, rastas sunykusio geležinio peiliuko fragmentas (124 pav.).

Kapas Nr. 150

45 cm gylyje išryškėjo 185x48 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 101 cm gylyje kapo duobėje išpreparuoti sunykę moters griaučiai. Mirusioji palaidota aukštielninka, galva į PV, 240° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant pakaušio, veidu į priekį, truputį pakrypusi į kairę pusę. Dešiniosios rankos išlikęs žastikaulio fragmentas. Kojos ištiestos lygiagrečiai viena kitai, praskėstos. Pėdos ištiestos į priekį (125 pav.).

Griaučių ilgis – 164 cm, tarpas tarp riešų – 7 cm.

Įkapės. Dešinėje griaučių pusėje rasta žalvarinė rutulio formos saga, gulėjusi kilpele galvos link (51:3 pav.).

Kapas Nr. 151

45 cm gylyje išryškėjo 139x48 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 88 cm gylyje išpreparuoti sunykę vaiko griaučiai. Mirusysis palaidotas galva į PV, 235° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant dešiniojo šono. Kojos per kelius vos palenktos ir pasvirusios į dešinę pusę, praskėstos (126 pav.).

Griaučių ilgis – 119 cm, tarpas tarp kelių – 10 cm, tarp riešų – 6s cm.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 152

35 cm gylyje išryškėjo 174x52 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 98 cm gylyje išpreparuoti paauglio griaučiai. Tame pat gylyje prie dešinio dubens ir dešinio šlaunikaulio išpreparuotas 25 cm ilgio ir 7 cm pločio karsto lentos fragmentas. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 220° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant pakaušio veidu į priekį. Apatinis žandikaulis atkritęs. Rankos per alkūnes sulenktos. Dešinioji ranka sulenkta per alkūnę stačiu kampu ir, kaip matyti iš likusio dilbio fragmento, buvo padėta juosmens srityje. Kairiosios rankos dilbio kaulo fragmentas rodo, kad ji buvo padėta ant kairiojo dubens kaulo. Kojos ištiestos, praskėstos (127 pav.).

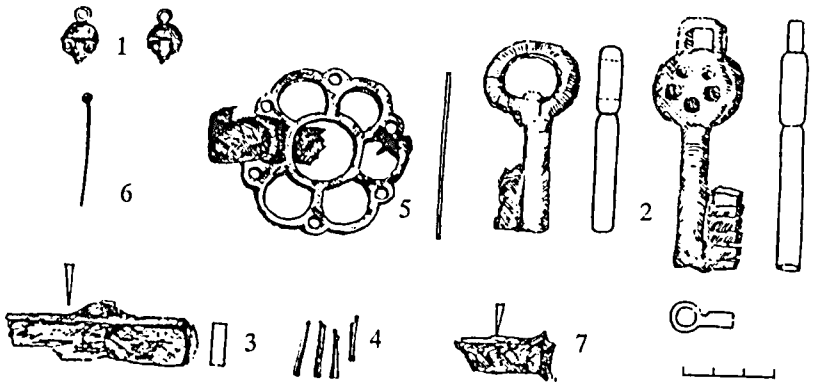

124 pav. Dirbiniai iš moters kapo Nr. 149: 1 – sagos, 2 – raktai, 3 – peilio fragmentas, 4 – tūtelės, 5 – segė, 6 – smeigtukas, 7 – peilio fragmentas.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 124. Artefacts from female grave No. 149: 1 – buttons, 2 – keys, 3 – knife fragment, 4 – small cylinders, 5 – brooch, 6 – pin, 7 – knife fragment.

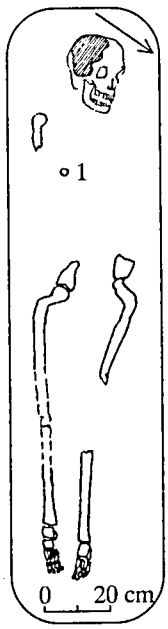

125 pav. Kapo Nr. 150 planas. *N.Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 125. Plan of grave No. 150.

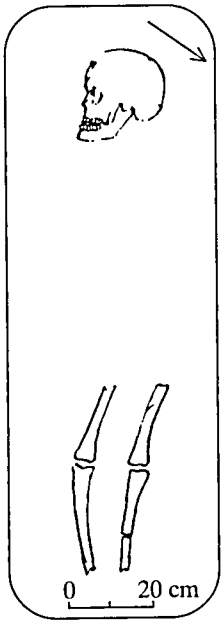

126 pav. Kapo Nr. 151 planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 126. Plan of grave No. 151.

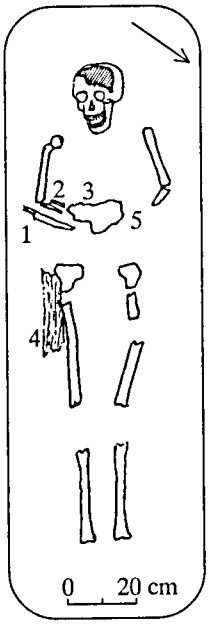

127 pav. Kapo Nr. 152 planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 127. Plan of girl's grave No. 152.

Griaučių ilgis – 142 cm, plotis per pečius 30 cm, per alkūnes – 42 cm, tarpas tarp kelių – 10 cm, tarp riešų – 6 cm.

Įkapės. Juosmens srityje, ties viduriu, pilvo vietoje, rasta 15 cm ilgio ir 7 cm pločio odinės rankinės pėdsakai. Rankinė visai sunykusi, jos išimti nepavyko. Po rankinės pėdsakais rastas kaulinis ritinio formos verpstukas, buvęs rankinės viduje (38:1 pav.). Kairėje juosmens pusėje tarp alkūnės (prie dilbio fragmento) ir rankinės fragmento rasta žalvarinė pasaginė segė žvaigždiniu galu. Ji gulėjo galvute statmenai į kapo duobės dugną. Segės apatinėje pusėje pritvirtinta užsegamoji dalis. Kita galvutė nulaužta (47:2 pav.). Prie dešiniosios rankos alkūnės rastas geležinis kriauninis peilis, padėtas įstrižai pilvo į Š. Jos smaigalys nukreiptas į dešinį kapo duobės kraštą, ašmenys pakreipti kojų link (128 pav.).

Kapas Nr. 153

17 cm gylyje išryškėjo didelė keturkampė suapvalintais kampais 230x175 cm dydžio kapo duobės dėmė. Jos PR kraštinė 80 cm siauresnė. 40 cm gylyje išpreparuoti dviejų žmonių sunykę griaučiai (12 pav.).

Griaučiai A

Dešinėje kapo duobės pusėje išpreparuoti 20–25 m. sunykę moters griaučiai. Mirusioji palaidota

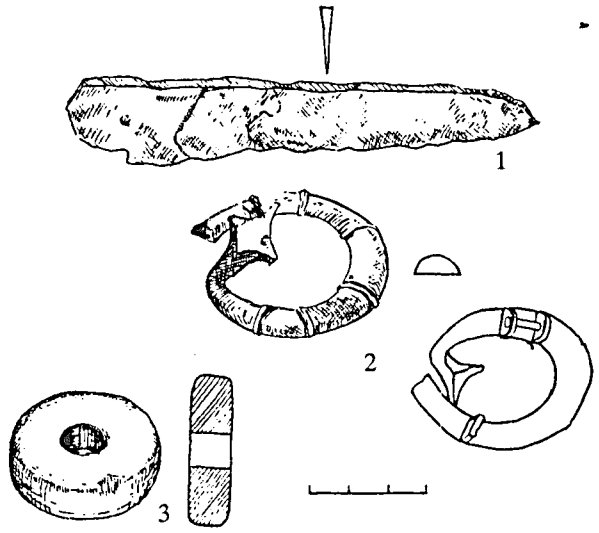

128 pav. Mergaitės įkapės iš kapo Nr. 152: 1 – peilio fragmentas, 2 – segė, 3 – verpstukas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 128. Plan of girl's grave No. 152: 1 – knife fragment, 2 – brooch, 3 – small spindle.

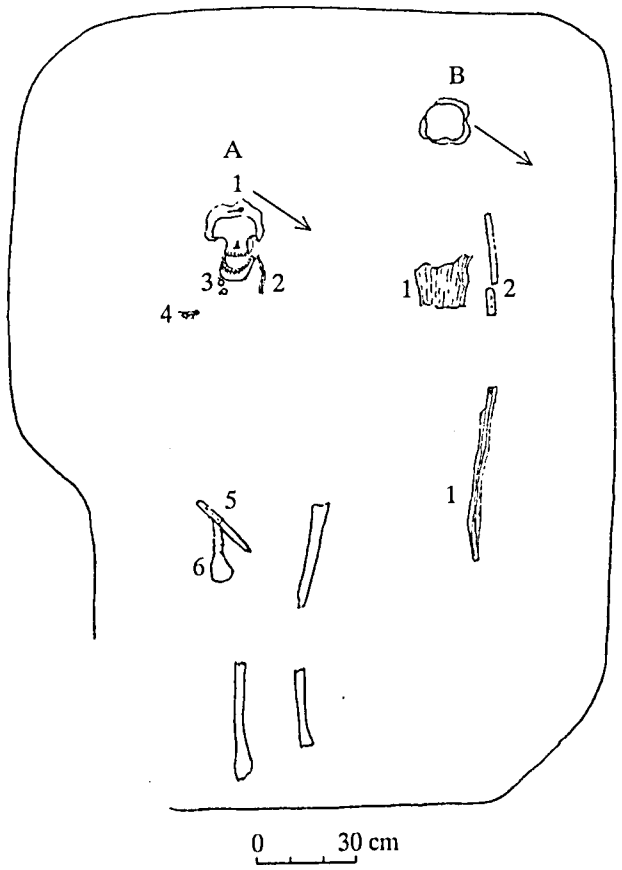

129 pav. Dvigubo kapo Nr. 153 planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 129. Plan of double grave No. 153.

aukštielninka, galva į PV, 235° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant pakaušio veidu į priekį. Apatinis žandikaulis atkritęs. Kojos ištiestos lygiagrečiai viena kitai, praskėstos. Kaulai labai sunykę (129 pav.).

Griaučių ilgis – 167 cm.

Įkapės. Ant viršugalvio rastas mažas žalvarinis smeigtukas. Jo galvutė nukreipta į ŠV. Kairėje kaukolės pusėje, prie apatinio žandikaulio, rasta siaura 7 cm pločio ir apie 10 cm ilgio austa juostelė. Ji, matyt, puošė plaukus. Dešinėje apatinio žandikaulio pusėje prie smakro rastos dvi rutulio formos balto metalo sagos, puoštos penkiais spurgeliais apatinėje dalyje ir iškiliu rumbeliu per vidurį. Dešinėje krūtinės pusėje rasta žalvarinė ažūrinė kabė su audinio fragmentu (51 pav.). Ant dešiniojo šlaunikaulio fragmento, įstrižai kaulo, padėtas geležinis kriauninis 21 cm ilgio peilis. Peilio smaigalys nukreiptas į Š, ašmenys pakreipti kojų link. Ant šlaunikaulio fragmento rastas 5x7 cm dydžio odinės rankinės fragmentas. Pakėlus fragmentą rastas gintarinis ritinio formos karoliukas, žalvarinė tūtelė bei sidabrinė moneta – Aleksandro denaras (130 pav.).

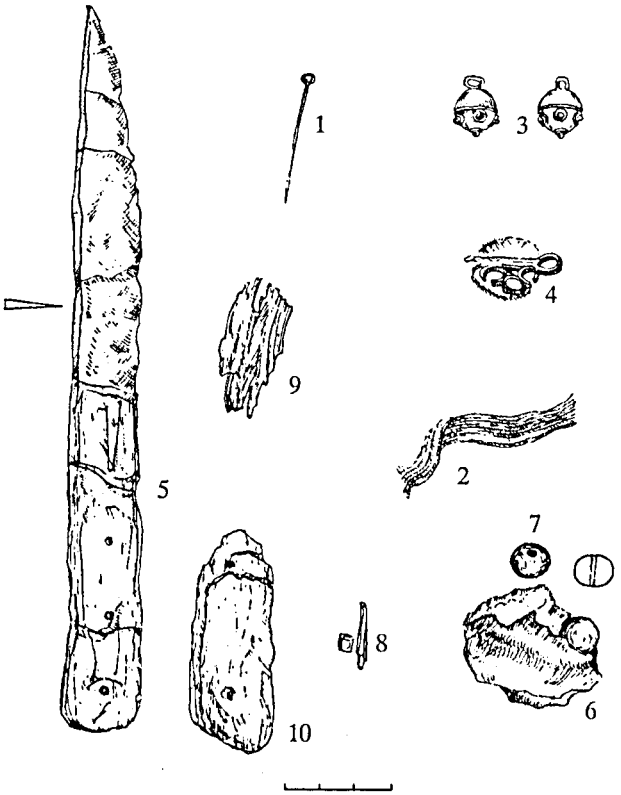

130 pav. Radiniai iš dviejų moterų kapo Nr. 153. Griaučiai A: 1 – smeigtukas, 2 – juostelė, 3 – sagos, 4 – kabė, 5 – peilis, 6 – rankinės fragmentas, 7 – karolis, 8 – tūtelė. Griaučiai B: 9–10 – peilio fragmentas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*

Fig. 130. Finds from two women's grave No. 153. Skeleton A: 1 – pin, 2 – strip, 3 – buttons, 4 – staple, 5 – knife, 6 – handbag fragment, 7 – bead, 8 – small cylinder. Skeleton B: 9–10 – knife fragment.

Griaučiai B

Kairėje kapo duobės pusėje išpreparuoti labai sunykę moters griaučiai. Tame pat gylyje aptiktas 12 cm ilgio ir 12 cm pločio karsto dugno lentos fragmentas. Kairėje kapo duobės pusėje išpreparuota 50 cm ilgio karsto lenta. Mirusioji palaidota aukštielninka, galva į PV, 240° kryptimi. Kaukolės išlikęs tik pakaušio fragmentas. Kairiosios rankos žastikaulis tiesioje padėtyje (129 pav.).

Įkapės. Prie kairiojo žastikaulio rastas geležinio kriauninio peilio kotas. Peilis, matyt, buvo padėtas prie šono. Smaigalys buvo nukreiptas kojų link (130:9 pav.).

Kapas Nr. 154

17 cm gylyje išryškėjo stačiakampė suapvalintais kampais 181x53 cm dydžio kapo duobės dėmė. Skutant sampilą pastebėta angliukų. 76 cm gylyje išpreparuoti sunykę moters griaučiai. Mirusioji palaidota aukštielninka, galva į PV, 250° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant kairiojo šono. Apatinis žandikaulis nukritęs žemyn ir guli tiesioje padėtyje. Dešinysis žastikaulis pakrypęs įstrižai į R. Atrodo, kad ranka buvo sulenkta per alkūnę smailiu kampu. Kairioji ranka buvo truputį sulenkta per alkūnę ir padėta ant kairiojo dubens – tai rodo prie dubens ir šlaunikaulio galvutės, jos vidinėje pusėje rastas žalvarinis juostinis žiedelis. Kairioji koja ištiesta (131 pav.).

Griaučių ilgis – 137 cm.

Įkapės. Prie kairiojo dubens ir kairiojo šlaunikaulio galvutės, jos vidinėje pusėje, rastas žalvarinis juostinis siauras žiedelis (132 pav.), buvęs užmautas ant kairiosios rankos piršto. Dešinėje galvos pusėje prie pakaušio, 4 cm nuo apatinio žandikaulio, rasta sidabrinė moneta – Aleksandro denaras.

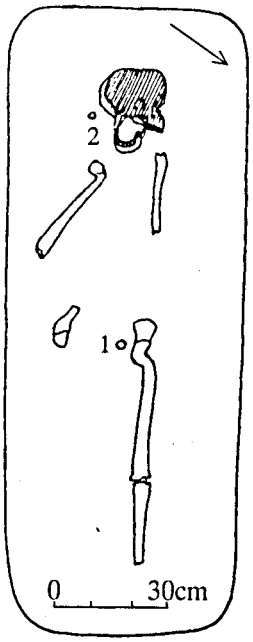

131 pav. Kapo Nr. 154 planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*

Fig. 131. Plan of grave No. 154.

Kapas Nr. 155

45 cm gylyje išryškėjo 136x42 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. Ji orientuota ŠR–PV kryptimi. Skutant sampilą pastebėta angliukų.

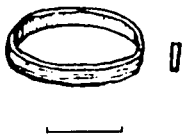

132 pav. Žiedelis iš moters kapo Nr. 154.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 132. Small ring from female grave No. 154.

95 cm gylyje kapo duobės dėmė išnyko. Griaučiai sunykę. Kapo duobės dydis rodo, kad joje buvo palaidotas vaikas.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 156

45 cm gylyje išryškėjo kapo duobės dėmė, kuri rėmėsi į perkasos ŠR galą. Iškasus 50x100 cm dydžio išpjovą, nustatytas kapo duobės dydis – 150x45 cm. Kapo duobės dėmė stačiakampė suapvalintais kampais. Skutant sampilą pastebėta angliukų. 97 cm gylyje išpreparuoti sunykę vaiko griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 230° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant pakaušio ir pasukta į kairę pusę. Apatinis žandikaulis atkritęs. Kairioji ranka ištiesta ir padėta ant dubens prie stuburo. Dešinysis petys pakeltas aukštyn. Dešinioji ranka vos sulenkta per alkūnę ir padėta ant dubens (dilbio kaulų tik fragmentas). Piršto falanga buvo ant dubens kaulo. Kojos ištiestos lygiagrečiai viena kitai, suglaustos. Pėdos pasvirusios į dešinę pusę (19 pav.).

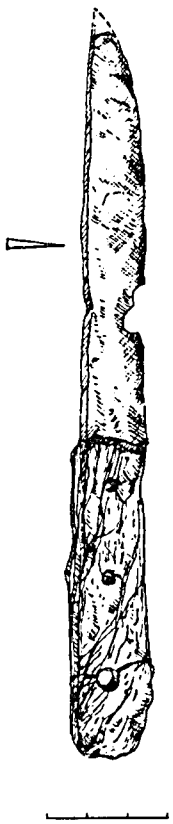

133 pav. Peilis iš vaiko kapo Nr. 156.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 133. Knife from child's grave No. 156.

Griaučių ilgis – 150 cm.

Įkapės. Kairėje juosmens pusėje, ant kairiosios rankos dilbio kaulo, prie kairiojo dubens, rastas įstrižai pilvo geležinis kriauninis 19 cm ilgio padėtas peilis. Peilio smaigalys nukreiptas į R, kotas – galvos link, ašmenys pakreipti į kapo vidurį (133 pav.).

Kapas Nr. 157

35 cm gylyje išryškėjo 82x45 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 36 cm gylyje išpreparuota sunykusi kūdikio kaukolė. Mirusysis palaidotas galva į PV, 245° kryptimi. Kaukolė sunykusi, bet matyti, kad gulėjo ant pakaušio veidu į priekį.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 158

17 cm gylyje išryškėjo 200x56 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 42 cm gylyje išpreparuoti sunykę vaiko griaučiai. Tame pat gylyje, dešinėje griaučių pusėje, 34 cm nuo apatinio žandikaulio, 5 cm nuo dilbio kaulų kojų link ir 11 cm nuo dešiniojo kapo duobės krašto prie šono išpreparuotas 31 cm ilgio karsto lentos sutręšęs fragmentas. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 225° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant pakaušio veidu į priekį, tačiau ji labai sunykusi. Kairiosios rankos išlikęs dilbio kaulo fragmentas tiesioje padėtyje, rodo, kad ranka buvo ištiesta palei šoną. Dešinioji ranka buvo sulenkta per alkūnę ir padėta pilvo srityje, išlikę dilbio kaulai guli įstrižai į Š. Kojos ištiestos lygiagrečiai viena kitai, praskėstos (65 pav.).

Įkapės. Kairėje juosmens pusėje rastas išilgai padėtas geležinis kriauninis 21 cm ilgio peilis (66 pav.). Jo smaigalys nukreiptas kojų link. Peilio ašmenys pakreipti į kapo vidų t. y. į dešinę pusę. Dešinėje juosmens pusėje, tarp karsto lentos fragmento ir peilio, rasta odinė rankinė. Ji gulėjo užapvalintu kampu į R. Užsegimo apkalas ir viršutinio atvarto kraštas nukreipti į kairę pusę. 16,1x13,8 cm dydžio rankinė – nežymiai suapvalinta priekine dalimi, praplatinta šonuose ir apačioje įsiuvus odos juostelę. Rankinė – trijų skyrių ir turi keturis atvartus. Viršutinis atvartas stačiakampio formos. Pirmasis atvartas vos trumpesnis už pačią rankinę. Jo pakraštys puoštas 1,2 cm ilgio žalvariniais siaurais ilgais apkaliukais, abiejose atvarto pusėse perkaltais kniede. Atvarto pakraščio centre pritvirtintas žalvarinis kiaurarаštis apskritas apkalas su penkiom ataugėlėmis pakraštyje ir stilizuotu žvėrimi – liūtu – viduryje. Kitoje atvarto pusėje išlikęs strypelis užsegimui. Atvarto vidurys puoštas 3 grupėmis išilginių linijų (67 pav.). Atvarto vidinėje pusėje varnelės formos įpjova – kišenėlė. Trečias atvartas – mažas trikampio formos, lygiu paviršiumi. Ketvirtas – suapvalinto trikampio formos. Jo pakraštys puoštas dviem eilėmis smulkių įkartų, užsukant eilutes vidaus pusėn prie apskritimų iš dviejų eilių smulkučių įkartų. Viduryje yra didesnis apskritimas iš dviejų eilių tokių pat įkartų ir prailginta juostele antrojo atvarto link. Rankinės pagrindinės dalies apačioje pritvirtintas žalvarinis kiaurarаštis keturkampis apkalas su kabliuku užsegimui – į jį įstatomas strypelis (67, 68, 69 pav.). Viduje rasti 7 Aleksandro Jogailaičio denarai.

Kapas Nr. 159

17 cm gylyje išryškėjo stačiakampė suapvalintais kampais 200x78 cm dydžio kapo duobės dėmė. 101 cm gylyje išpreparuotas sunykęs apatinis žandikaulis. Mirusysis palaidotas galva į PV, 230° kryptimi. Tame pat gylyje, 18 cm nuo apatinio žandikaulio kojų link ir 28 cm nuo dešiniojo kapo duobės krašto, beveik ties

kapo viduriu, išpreparuotas karsto dugno 7x7 cm dydžio fragmentas. 28 cm nuo pirmojo karsto dugno fragmento kojų link ir 25 cm nuo dešiniojo kapo duobės krašto į kapo vidurį, tiesioje linijoje su pirmuoju, atišpreparuotas antrasis 12x10 cm dydžio karsto dugno lentos fragmentas (30 pav.).

Įkapės. Ties kapo duobės viduriu, prie pat karsto dugno fragmento, rastas mažas žalvarinis smeigtukas su rutulio formos didele galvute, kuri abiejose pusėse (viršuje ir apačioje) puošta penkiakampe gėlyte. Galvutė pakreipta į kairįjį kapo duobės kraštą, matyt, smeigtukas buvo ant krūtinės. Dešinėje griaučių pusėje, atrodo, juosmens vietoje, rastas 7,8 cm ilgio odinio siauro dirželio fragmentas. 4 cm nuo dirželio ir 15 cm nuo smeigtuko kojų link, juosmens srityje, rasta 3,5x2,5 cm dydžio geležinė stačiakampė suapvalintais kampais sagtelė, padėta įstrižai siauruoju galu į R. Jos priekinė dalis atsukta į kairįjį kapo duobės kraštą. Kairėje griaučių pusėje, pilvo vietoje, rastas 16x15 cm dydžio sunykusios odinės rankinės pėdsakas. Išimti tik jos fragmentai. Rankinės kairiajame kampe rasta karoliukų apvarėlė. Ant rankinės, dešinėje pusėje, rastas 20,7 cm ilgio geležinis kriauninis peilis, padėtas išilgai pilvo, ties jo viduriu. Peilio smaigalys nukreiptas kojų link, ašmenys pakreipti į kairįjį kapo duobės kraštą. Dar vienos odinės rankinės fragmentai rasti mirusiojo kojūgalyje, ties kapo viduriu. Šios rankinės išliko tik 15,5x13,5 cm dydžio fragmentai. Matosi, kad ji buvo kelių sluoksnių. Pakėlus rankinę, rasta 2,5x2 cm dydžio žalvarinė dviguba stačiakampė sagtelė įsmauktu viduriu (31 pav.).

Kapas Nr. 160

17 cm gylyje išryškėjo stačiakampė suapvalintais kampais 207x81 cm dydžio kapo duobės dėmė. 99 cm gylyje išpreparuota sunykusi kaukolė, dešiniojo raktikaulio ir dešinės kojos blauzdikaulio fragmentai. Mirusysis palaidotas galva į PV, 230° kryptimi. Tame pat gylyje, po kaukole, išpreparuotas ir nemažas – 50x40 cm dydžio – karsto dugno lentų fragmentas. Jis nutolęs 15 cm nuo PV galo ir po 12 cm nuo abiejų kapo duobės kraštų. Mirusiojo kaukolė gulėjo ant dešiniojo šono, truputį palinkusi žemyn. Išlikęs dešiniosios kojos blauzdikaulio fragmentas tiesioje padėtyje (26, 70 pav.).

Įkapės. Kairėje galvos pusėje rasta odinė rankinė, padėta įstrižai į R. Viršutinis atvartas su žalvariniu apkalu pakrypęs kojų link. 16x17,5 cm dydžio keturkampė rankinė turi tris skyrius ir tris atvartus. Apatinė dalis karpyta. Pirmasis atvartas – kvadratinis, jo šonų ir apatinės dalies pakraštys puoštas dviem eilėmis smulkių įkartų. Atvarto pakraščio centre pritvirtintas žalvarinis penkiakampis apkalas lygiu paviršiumi (71 pav.). Antrasis atvartas stačiakampio formos bei tokiu pat karpytu pakraščiu. Šonuose ir apačioje pakraštys puoštas smulkių įkartų eilute, vidurys – 18 išilginių linijų, iš kurių 6 vidurinės – smulkių įkartų (72 pav.). Trečiasis atvartas trikampio formos, karpytais pakraščiais, puoštas aštuoniukėmis iš smulkių įkartų: centre didelė iš trijų eilučių, šonuose mažesnės iš dviejų eilučių, galuose dar po vieną apskritimą iš dviejų smulkių įkartų eilių. Apatinėje rankinės dalyje, ties viduriu, pritvirtintas žalvarinis kiauraraštis apkalas su kabliuku viduryje (73 pav.). Jis skirtas strypeliui užkabinti. Užpakalinėje rankinės pusėje, dešinėje pusėje, viršuje išlikęs kryžiaus formos apkalas (74 pav.). Rankinėje rastos 6 sidabrinės monetos – Aleksandro denarai, geležinio smeigtuko pėdsakai, medinės šukos, yla. Prie rankinės apatinės dalies rasta siaura persukta apie 10 cm ilgio austinė juostelė. Ant rankinės, viršuje, ties kairiuoju kraštu, rasta geležinės grandinėlės iš dviejų narelių fragmentas. Prie rankinės, jos viršuje, karsto dugne rasta geležinė keturkampė užapvalintais kampais sagtelė. Priekinė sagtelės dalis pakrypusi į kairįjį kapo duobės kraštą. Po rankine rastas 24 cm ilgio geležinis kriauninis peilis, padėtas įstrižai smaigaliu į Š. Jo kotas pakreiptas galvos link, ašmenys – į kapo vidų, t. y. į dešinę pusę. Po rankine rastas akmeninis pailgas keturkampio skerspjūvio galąstuvas, smailiuoju galu nukreiptas į kairę pusę (27 pav.).

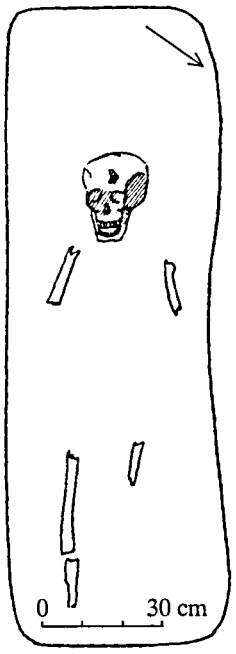

134 pav. Vaiko kapo Nr. 161 planas.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 134. Plan of child's grave No. 161.

Kapas Nr. 161

45 cm gylyje išryškėjo 170x54 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 110 cm gylyje išpreparuoti sunykę vaiko griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 240° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant pakaušio veidu į priekį ir truputį pakreipta į dešinę pusę. Apatinis žandikaulis nukritęs žemyn. Rankų belikę tik žastikauliai ir jie pakrypę išorės pusėn. Vadinasi, rankos per alkūnes buvo sulenktos. Kojos ištiestos, praskėstos (134 pav.).

Griaučių ilgis – 112 cm.

Įkapių nerasta.

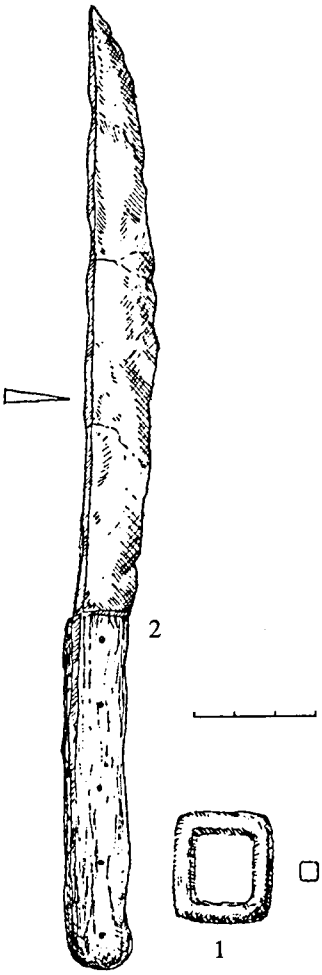

135 pav. Radiniai iš vaiko kapo Nr. 163: 1 – sagtis, 2 – peilis. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 135. Finds from child's grave No. 163: 1 – buckle, 2 – knife.

Kapas Nr. 162

45 cm gylyje išryškėjo 165x55 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 89 cm gylyje išpreparuota sunykusi vaiko kaukolė. Mirusysis palaidotas galva į PV, 240° kryptimi. Kaukolės likę tik pėdsakai, tačiau matyti, kad ji gulėjo ant pakaušio veidu į priekį (14 pav.).

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 163

35 cm gylyje išryškėjo 190x65 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 86 cm gylyje išpreparuota sunykusi vaiko kaukolė. Tame pat gylyje, 41 cm nuo apatinio žandikaulio kojų link ir 21 cm nuo dešiniojo kapo duobės krašto, ties viduriu, išpreparuotas 5x4 cm dydžio karsto dugno segmentas. Truputį žemiau, tiesioje linijoje su pirmuoju karsto fragmentu, rastas antrasis 8x4 cm dydžio karsto dugno lentos fragmentas. Mirusysis palaidotas galva į PV, 245° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant pakaušio veidu į priekį, tačiau ji labai sunykusi. Apatinis žandikaulis atkritęs (13 pav.).

Įkapės. Juosmens srityje, ties viduriu, rasta geležinė diržo sagtelė. Ji kvadratinė, 2,5x2,5 cm dydžio (135:1 pav.) padėta truputį įstrižai, siauruoju galu į Š. Dešinėje juosmens pusėje rastas geležinis kriauninis 24 cm ilgio peilis (135:2 pav.). Jis padėtas truputį įstrižai, smaigaliu į R. Peilio ašmenys pakreipti į dešinę kapo duobės pusę.

Kapas Nr. 164

45 cm gylyje išryškėjo 162x58 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. Skutant sampilą pastebėta angliukų. 110 cm gylyje išpreparuoti vyro griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 225° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant pakaušio ir pasukta smakru į R labai sunykusi. Apatinis žandikaulis atkritęs. Dešinioji ranka smarkiai sulenkta per alkūnę ir dilbio kaulai gulėjo ant krūtinės. Kairioji ranka sulenkta per alkūnę ir atlenkta išorėn, t. y. kairę pusę. Dilbio kaulai prie žastikaulio, išorinėje pusėje. Kojos ištiestos lygiagrečiai viena kitai, praskėstos (23 pav.).

Griaučių ilgis – 151 cm, plotis per pečius – 36 cm.

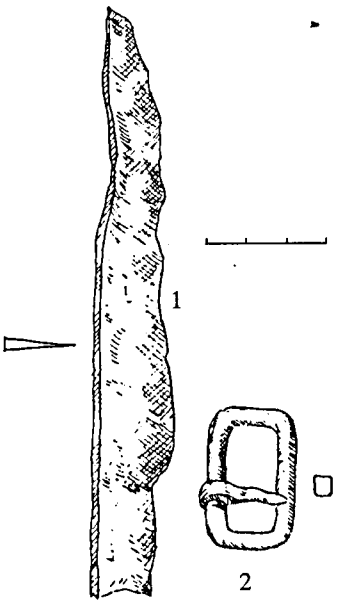

136 pav. Įkapės iš vyro kapo Nr. 164: 1 – peilio fragmentas, 2 – sagtis. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 136. Burial items from male grave No. 164: 1 – knife fragment, 2 – buckle.

Įkapės. Dešinėje juosmens pusėje, prie dešiniosios rankos alkūnės rastas geležinis kriauninis peilis, padėtas įstrižai į R. Jos smaigalys nukreiptas į dešinįjį kapo duobės kraštą, ašmenys pakreipti kojų link. Peilis 17 cm ilgio (136:1 pav.). Dešinėje juosmens pusėje rasta 2x3,5 cm dydžio geležinė stačiakampė diržo sagtelė. Sagtelė siauruoju galu pakrypusi į R (136:2 pav.).

Kapas Nr. 165

45 cm gylyje išryškėjo stačiakampė suapvalintais kampais 180x58 cm dydžio kapo duobės dėmė. Ji orientuota ŠR–PV kryptimi. Skutant sampilą pastebėta pavienių angliukų. 110 cm gylyje kapo duobės dėmė išnyko. Griaučiai sunyko be pėdsakų.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 166

45 cm gylyje išryškėjo stačiakampė suapvalintais kampais 76x38 cm dydžio kapo duobės dėmė. Ji orientuota ŠR–PV, 240° kryptimi. Skutant sampilą rasta pavienių angliukų. 83 cm gylyje kapo duobės dėmė išnyko. Griaučiai sunyko be pėdsakų.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 167

55 cm gylyje išryškėjo stačiakampė suapvalintais kampais 187x60 cm dydžio kapo duobės dėmė. Skutant sampilą pastebėta angliukų. 110 cm gylyje išpreparuoti sunykę moters griaučiai. Mirusioji palaidota aukš-

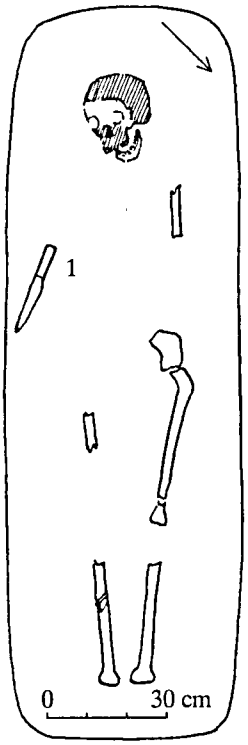

137 pav. Moters kapo Nr. 167 planas.
A. Raižio pieš.
Fig. 137. Plan of female grave No. 167.

tielninka, galva į PV, 240° kryptimi. Kaukolė sunykusi, bet matyti, kad gulėjo ant pakaušio ir truputį pakrypusi į dešinę pusę. Apatinis žandikaulis atkritęs. Kairiosios rankos žastikaulio fragmentas tiesioje padėtyje. Kojos ištiestos lygiagrečiai viena kitai, praskėstos (137 pav.).

Griaučių ilgis – 158 cm.

Įkapės. Dešinėje griaučių pusėje, matyt, prie šono, rastas geležinis kriauninis peilis, padėtas įstrižai, smaigaliu į R. Jo kotas pasuktas galvos link, ašmenys pakreipti į kapo vidų, t. y. į kairę pusę. Peilis – 22 cm ilgio (138 pav.).

Kapas Nr. 168

45 cm gylyje 163x50 cm dydžio išryškėjo stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. Ji orientuota ŠR–PV kryptimi. 88 cm gylyje kapo duobės dėmė išnyko. Griaučiai sunykę be pėdsakų.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 169

45 cm gylyje išryškėjo 190x60 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 102 cm gylyje išpreparuoti sunykę moters griaučiai. Tame pat gylyje, 3 cm nuo apatinio žandikaulio ir 30 cm nuo dešiniojo kapo duobės krašto, išilgai kapo duobės išpreparuotas 24 cm ilgio sunykusio karsto dugno fragmentas. Mirusioji palaidota aukštielninka, galva į PV, 250° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant dešiniojo šono, labai sunykusi. Apatinis žandikaulis atkritęs ir palinkęs į kairę pusę. Kairioji ranka ištiesta palei šoną, nes po peiliu rasti dilbio kaulų fragmentai tiesioje padėtyje. Dešiniosios rankos belikęs tik žastikaulio fragmentas. Tačiau juostinis žiedas, rastas prie dešiniojo šlaunikaulio, rodo, kad ranka buvo ištiesta palei šoną. Kojos ištiestos, praskėstos (28 pav.).

Griaučių ilgis – 155 cm. Tarpas tarp kelių – 13 cm, tarp čiurnų – 21 cm.

Įkapės. Ant viršugalvio rastas 8 cm ilgio ir 3 cm pločio plonos, austos iš lininių siūlų, juostelės fragmentas. Dešinėje kaukolės pusėje, kaklo srityje rastos keturios žalvarinės ažūrinės rutulio formos su kilpele viršuje sagos. Tai galėjo būti kaklo apvaros dalis. Dar viena didesnė balto metalo rutulio formos saga, puošta penkiais spurgeliais ir aplink einančiu iškiliu rumbeliu, rasta truputį dešiniau nuo pirmųjų sagų. Ji aptikta peties vietoje. Juosmens srityje, ties viduriu, išilgai kapo duobės rastas 7 cm ilgio žalvarinis smeigtukas, puoštas ažūrine rutulio formos galvute. Ji tokia pat kaip sagos. Galvutės viršuje nėra kilpelės, o pritvirtintas žalvarinis paauksuotas kiaurariaštis kabutis. Smeigtuko galvutė nukreipta galvos link. Ant dešiniosios rankos piršto buvo užmautas žalvarinis juostinis, siauras žiedelis. Kairėje juosmens pusėje prie šono šalia alkūnės, rasti 20x12 cm dydžio odinės rankinės pėdsakai. Išimtas tik 10x8 cm dydžio jos fragmentas. Šalia rankinės, alkūnės vidinėje pusėje, rastas 3,5x3 cm dydžio žalvarinis skardinis dvigubas apkalas. Jo viduje aptikta audinio. Ant rankinės buvo uždėta kairioji ranka ir ant jos įstrižai padėtas geležinis kriauninis peilis smaigaliu į R. Peilio kotas nukreiptas galvos link, ašmenys pakreipti į kairę pusę. Peilis – 17 cm ilgio. Rankinės viduje rastas žalvarinis žvangutis ir žalvarinis žiedas pinta priekine dalimi (29 pav.).

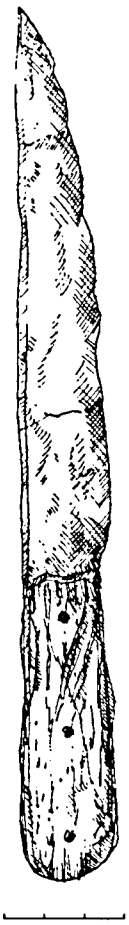

138 pav. Peilis iš kapo Nr. 167.
A. Raižio pieš.
Fig. 138. Knife from grave No. 167.

Kapas Nr. 170

45 cm gylyje išryškėjo 198x68 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 112 cm gylyje išpreparuoti sunykę mirusiojo griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 230° kryptimi. Kaukolė visai sunykusi, liko tik pakaušio fragmentai. Dešiniosios rankos žastikaulio fragmentas tiesioje padėtyje. Išliko ir kojų šlaunikaulių fragmentai (75 pav.).

Griaučių ilgis – 101 cm.

Įkapės. Dešinėje juosmens pusėje rasta 3,5x6,5 cm dydžio geležinė diržo sagtis. Priekine dalimi sagtis nukreipta į kairę pusę. Tarp šlaunikaulių, įstrižai pilvo, rasta keturkampė odinė rankinė. Suapvalintas jos

priekinės dalies kampas nukreiptas į R. Rankinės priekinė dalis su apkalu pakreipta kojų link. Ji – 18x16 cm dydžio. Ji praplatinta šonuose ir apačioje iš abiejų pusių įsiuvus platoką juostelę. Ši juostelė prisiūta dailiu dygsniu. Rankinė turi tris skyrius ir tris dailius atvartus. Viršutinis atvartas stačiakampis suapvalintais kampais. Jo pakraštys puoštas žalvarinių skardinių dvigubų ilgų kryžiaus formos apkaliukų grupėmis. Viršutinėje grupėje abiejuose šonuose jis yra po 4, likusiose – po 2. Apkaliukai pritvirtinti kniede, perkalant galvutę. Užapvalinti kampai tarp dviejų grupių kryžinių apkaliukų puošti žalvariniais skardiniais plokščiais pailgais apkalais, po vieną kampuose, kurio viena pusė suapvalinta, kita dantyta. Pakraščio centre pritvirtintas žalvarinis lietinis kiauraraštis apskritas apkalas su stilizuotu žvėrimi – liūtu – viduryje ir 6 ataugėlėmis pakraščiuose. Be to, atvartas dar puoštas trim išilginių linijų grupėmis (77 pav.). Antrasis atvartas taip pat stačiakampio formos, suapvalintais kampais. Jo pakraštys puoštas dviem siūlėmis. Ties viduriu atvartas puoštas 2 grupėmis išilginių linijų, kiekvienoje grupėje po 4 siūlu persiūtas linijas. Kairėje pusėje linijos nepersiūtos iki galo. Kitoje pusėje yra varnelės formos išpjova – kišenė (78 pav.). Trečiasis atvartas trikampio formos. Jis mažiausias ir prisiūtas prie siauros juostelės. Atvarto pakraštys karpytas ir puoštas dviem eilėm smulkių įkartėlių. Paviršius puoštas dvigubais apskritimais, iš kurių viduryje susidaro keturkampė gėlytė (79 pav.). Viršuje prie apatinės pusės pritvirtinti du žalvariniai lietiniai stilizuoto kryžiaus formos apkalai su keturkampėmis kilputėmis diržui įverti (80 pav.). Rankinės viduje rastas akmeninis 9,2 cm ilgio galąstuvas su skylute plačiajame gale, žalvarinio smeigtuko pėdsakai ir 6 sidabrinės monetos – Aleksandro denarai. Po rankine rastas iš vilnonių siūlų austos medžiagos fragmentas. Kairėje rankinės pusėje prie kairiojo šlaunikaulio galvutės 5 cm nuo diržo sagties kojų link rastas sunykęs geležinis kriauninis peilis. Jis gulėjo įstrižai pilvo, smaigaliu nukreiptas į Š. Kairėje griaučių pusėje rastas geležinės grandinėlės fragmentas iš dviejų narelių. Jis gulėjo išilgai kapo duobės. Kojūgalyje, kairėje pusėje, rastas kitos odinės rankinės 15x8 cm dydžio pėdsakas. Jo išimtas tik mažas fragmentas (76 pav.).

Kapas Nr. 171

45 cm gylyje išryškėjo 120x40 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. Ji orientuota ŠR–PV kryptimi. Skutant sampilą, pastebėta pavienių angliukų. 86 cm gylyje kapo duobės dėmė išnyko. Griaučiai sunyko be pėdsakų.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 172

55 cm gylyje išryškėjo 110x52 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. Ji orientuota ŠR–PV kryptimi. 101 cm gylyje pasirodė nejudintas smėlis, kapo duobės dėmė išnyko. Griaučiai sunyko be pėdsakų.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 173

45 cm gylyje išryškėjo 186x58 cm dydžio kapo duobės dėmė. 50 cm nuo jos ŠR galo į kapo vidų išryškėjo 30 cm pločio elektros kabelio linija dalinanti kapo duobę į dvi dalis. 96 cm gylyje išpreparuoti visai sunykę vyro griaučiai. Tame pat gylyje ties kapo viduriu, 41 cm nuo apatinio žandikaulio, 8 cm nuo kairiojo kapo duobės krašto prie elektros kabelio PV krašto išpreparuotas 22x18 cm dydžio karsto lentos fragmentas. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 230° kryptimi. Kaukolės išlikę tik fragmentai. Ji gulėjo ant dešiniojo šono. Apatinis žandikaulis atkritęs. Dešinioji ranka sulenkta per alkūnę ir padėta ant dubens. Išlikęs kairiosios kojos blauzdikaulio fragmentas. Kiti kaulai sunykę (81 pav.).

Griaučių ilgis – 147 cm.

Įkapės. Ant krūtinės rastas žalvarinis smeigtukas maža galvute. Jis gulėjo išilgai griaučių. Smeigtuko smaigalys nukreiptas kojų link. Dešiniojo dubens vietoje, prie dešiniosios rankos dilbio kaulų po karsto lentos fragmentu, rasta odinė rankinė. Ji padėta tiesiai. Apatinė dalis ir viršutinis atvartas su apkalu nukreipti kojų link. Rankinė keturkampė suapvalintais kampais. Ji 19,5x19 cm dydžio. Šonuose ir apačioje iš abiejų pusių įsiūta juostelė ją praplatina. Rankinė – trijų skyrių ir turi tris atvartus. Viršutinis atvartas – stačiakampis, suapvalintais kampais. Pakraščiai puošti žalvarinių skardinių dvigubų ilgų kryžiaus formos apkaliukų grupėmis. Viršutinėje grupėje abiejuose rankinės šonuose yra po 4 apkaliukus, likusiose – po 2. Suapvalinti kampai puošti žalvariniu apkalu. Jis trikampis, skardinis, profiliuotas, o jo viduryje – puošnūs 3 dvigubi apskritimai. Pakraščio centre pritvirtintas žalvarinis lietinis kiauraraštis apkalas su stilizuotu žvėrimi viduryje. Pakraščiuose – penkios ataugėlės. Be to, atvartas centre prie apkalo puoštas 6 išilginėmis linijomis, o šonuose, link trikampių apkalų, 6 įstrižinėmis linijomis (83 pav.). Antrasis atvartas – keturkampis, suapvalintais kampais. Pakraštys puoštas viena linija (89 pav.). Trečiasis atvartas mažiausias, trikampio formos. Jo pakraštys karpytas, puoštas smulkių įkartų bei lygia linijom. Šonuose yra po 2 dvigubus apskritimus iš smulkių įkartų ir lygios linijos (85 pav.). Ant pagrindinės rankinės dalies pritvirtintas žalvarinis kiauraraštis keturkam-

pis apkalas su kabliuku viduryje ir keturiomis ataugėlėmis pakraštyje (86 pav.). Apatinėje rankinės pusėje, netoli atvarto, pritvirtinti du žalvariniai stilizuoti kryžiaus formos apkalai su kilputėmis. Ant rankinės viršaus, kairėje pusėje, rastas siauro odinio dirželio 8,2 cm ir 8 cm ilgio fragmentai. Dirželis susiūtas iš kelių sluoksnių ir puoštas žalvariniais keturlapės gėlytės formos apkaliukais. Šalia dirželio fragmentų rasta ir 2,5x2,5 cm dydžio geležinė kvadratinė sagtelė suapvalintais kampais. Jos priekinė dalis nukreipta į kairę pusę. Po rankine rasta geležinis kriauninis peilis, yla, ir plono austo lininio audinio fragmentas (82 pav.).

Kapas Nr. 174

85 cm gylyje išryškėjo 152x46 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. Šiauriniu kampu ji lietėsi prie perkasos Š galo. Iš apačios buvo pakasta perkasos kraštinė, kad matytųsi visa kapo dėmė. 112 cm gylyje išpreparuota sunykusi kaukolė ir dešiniojo blauzdikaulio fragmentas. Mirusioji palaidota galva į PV, 245° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant pakaušio veidu į priekį.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 175

90 cm gylyje išryškėjo 158x46 cm dydžio kapo duobės dėmė. ŠR kampu ji lietėsi su perkasos R kraštine. Sampile pastebėta angliukų. 115 cm gylyje išpreparuoti sunykę paauglio griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 250° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant kairiojo šono. Rankų žastikauliai – tiesioje padėtyje. Kojų šlaunikaulių fragmentai gulėjo taip pat tiesioje padėtyje (139 pav.).

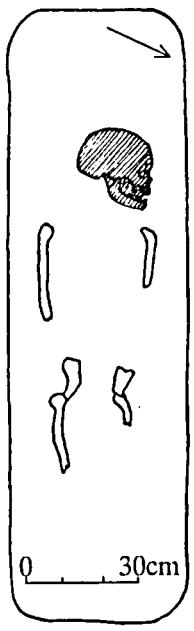

139 pav. Paauglio kapo Nr. 175 planas. *A. Raižio pieš.*
Fig. 139. Plan of juvenile grave No. 175.

Griaučių ilgis – 89 cm.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 176

85 cm gylyje išryškėjo 250x148 cm dydžio didelė tamsios žemės dėmė. Į šios dėmės PV kraštą kv. D, E – 3, 4 rėmėsi mažos kapo duobės ŠR galas. Skutant sampilą gilyn, pastebėta angliukų. Duobė orientuota ŠR–PV kryptimi. 110 cm gylyje kapo duobės dėmė sumažėjo. Ji stačiakampė suapvalintais kampais, 205x75 cm dydžio. Kapo duobėje išpreparuoti visiškai suardyti mirusiojo griaučiai – beliko tik smulkučiai jų fragmentai, išmėtyti po visą kapo duobę. Kaukolės viršutinis ir apatinis žandikauliai gulėjo PR kapo duobės gale pakreipti smakru į P.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 177

85 cm gylyje išryškėjo 112x60 cm dydžio mažos kapo duobės dėmė. Jos ŠR galas rėmėsi į kapo Nr. 176 PV kraštą. Sampile rasta angliukų. 110 cm gylyje kapo duobės dėmė pailgėjo. Ji stačiakampė, PV gale suapvalintais kampais, 136x60 cm dydžio. 120 cm gylyje išpreparuoti vyro griaučiai. Blauzdikaulių neliko, nes jie nukasti perkasant ir suardant kapą Nr. 176. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 250° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant pakaušio veidu į priekį, tačiau ji labai sunykusi. Kairioji ranka sulenkta ir padėta ant dubens. Dešinioji ranka truputį sulenkta per alkūnę ir padėta prie šono. Šlaunikauliai ištiesti, per kelius suglausti (11 pav.).

Griaučių ilgis – 113 cm. Plotis per pečius – 35 cm.

Įkapės. Kairėje galvos pusėje, prie smilkinio, rasti vienas šalia kito trys žalvariniai maži smeigtukai. Jie padėti išilgai kapo duobės, smeigiamosios dalys nukreiptos kojų link. Dešinėje juosmens pusėje rasta 4,5x3,5 cm dydžio geležinė stačiakampė suapvalintais kampais diržo sagtis. Ji gulėjo truputį įstrižai juosmens, priekine dalimi nukreipta į kairįjį kapo duobės kraštą. Dešinėje dubens vietoje, prie šlaunikaulio galvutės, vidinėje jos pusėje, rasta 4x7 cm dydžio *D* raidės formos geležinė sagtis. Ji gulėjo įstrižai dubens vietoje, priekine dalimi nukreipta į Š. Prie kairiojo šlaunikaulio galvutės, išorinėje jos pusėje, rasta geležinė yla. Ji gulėjo įstrižai prie šono, smaigaliu prie pat šlaunikaulio galvutės, t. y. į R (140 pav.).

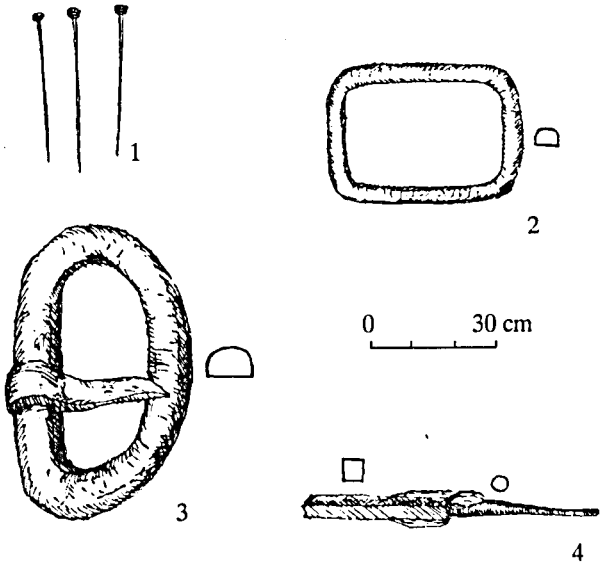

140 pav. Radiniai iš kapo Nr. 177: 1 – smeigtukai, 2–3 – sagtys, 4 – yla. *A. Raižio pieš.*
Fig. 140. Finds from grave No. 177: 1 – pins, 2–3 – buckles, 4 – awl.

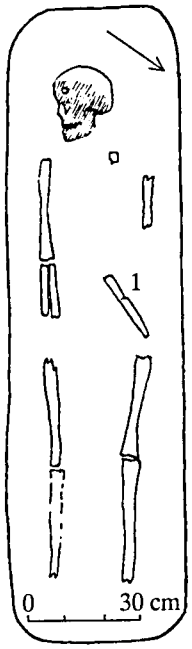

141 pav. Vyro kapo Nr. 178 planas.
A. Raižio pieš.
Fig. 141. Plan of male grave No. 178.

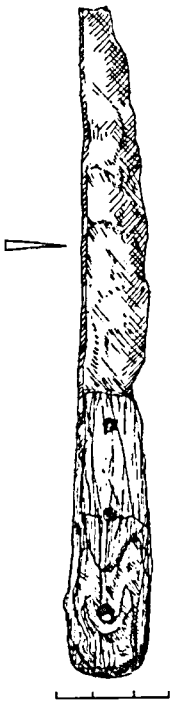

142 pav. Peilis iš vyro kapo Nr. 178. *A. Raižio pieš.*
Fig. 142. Knife from male grave No. 178.

Kapas Nr. 178

90 cm gylyje išryškėjo kapo duobės dėmė, kuri rėmėsi į perkasos R galą. Iškasus 50x70 cm dydžio išpjovą, nustatytas kapo duobės dėmės dydis – 164x45 cm. 112 cm gylyje išpreparuoti vyro griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 250° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant dešiniojo šono. Ji labai sunykusi. Dešinioji ranka ištiesta palei šoną. Kairiosios rankos belikęs tik žastikaulio fragmentas tiesioje padėtyje. Kojos ištiestos, praskėstos (141 pav.).

Griaučių ilgis – 134 cm, tarpas tarp kelių – 15 cm, tarp čiurnų – 15 cm.

Įkapės. Kairėje juosmens pusėje, kairiojo dubens vietoje rastas geležinis kriauninis, 18,2 cm ilgio peilis. Jis padėtas įstrižai, smaigaliu nukreiptas į Š, ašmenimis – į kairįjį kapo duobės kraštą (142 pav.).

Kapas Nr. 179

85 cm gylyje išryškėjo 152x46 cm dydžio kapo duobės dėmė. 115 cm gilumoje pasirodė 135x31 cm dydžio karsto kontūrai. 132 cm gylyje karste išpreparuota sunykusi vaiko kaukolė gulėjusi ant pakaušio ir orientuota PV, 250° kryptimi. (10 pav.). Be to, kairėje karsto kontūrų pusėje, 38 cm nuo PV karsto galo, išpreparuotas 85 cm ilgio ir 15 cm pločio karsto dugno fragmentas.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 180

85 cm gylyje išryškėjo 180x118 cm dydžio kapo duobės dėmė. 106 cm gylyje kapo duobės dėmės ŠV kraštas PV gale susiaurėjo iki 96 cm. Tame pat gylyje išpreparuoti suardyti žmogaus griaučiai. Mirusysis palaidotas galva į PV, 250° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant dešiniojo šono, kitų kaulų išlikę tik išmėtyti po duobę fragmentai.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 181

60 cm gylyje išryškėjo kapo duobės dėmė. Jos ŠR galas truputį rėmėsi į perkasos R galą. Kasti išpjovos nebuvo galima, nes įkasta aukštos įtampos elektros stulpo koja. Šis stulpas jau apkastas iš dviejų pusių perkasoje Nr. XXXIX iki 140 cm gylio. Buvo pasikasta po perkasos galu ir nustatytas kapo duobės dydis. Be to, tuojau pasirodė ir griaučiai. 75 cm gylyje kapo duobėje išpreparuoti moters griaučiai. Mirusioji palaidota aukštielninka, galva į PV, 230° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant kairiojo šono, labai sunykusi. Stuburo slanksteliai iškrypę iš tiesios padėties. Kairiosios rankos belikęs žastikaulio fragmentas. Dešinioji ranka truputį sulenkta per alkūnę buku kampu ir padėta juosmens srityje. Kojos ištiestos, praskėstos (143 pav.).

Griaučių ilgis – 136 cm. Plotis per pečius – 30 cm, tarpas tarp kelių – 9 cm.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 182

45 cm gylyje išryškėjo 176x48 cm dydžio kapo duobės dėmė. 96 cm gylyje išpreparuota sunykusi mirusiojo kaukolė. Ji gulėjo ant kairiojo šono, orientuota į PV, 230° kryptimi. Daugiau kaulų neišliko (144 pav.).

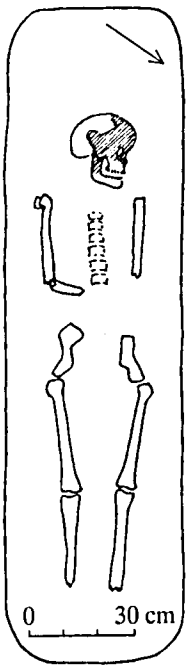

143 pav. Moters kapo Nr. 181 planas.
A. Raižio pieš.
Fig. 143. Plan of female grave No. 181.

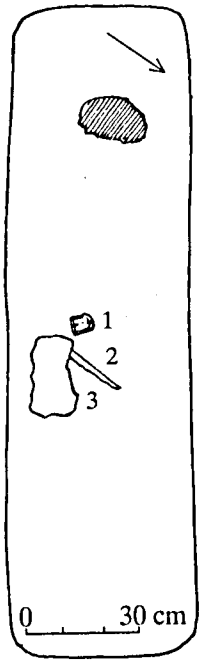

144 pav. Kapo Nr. 182 planas.
A. Raižio pieš.
Fig. 144. Plan of grave No. 182.

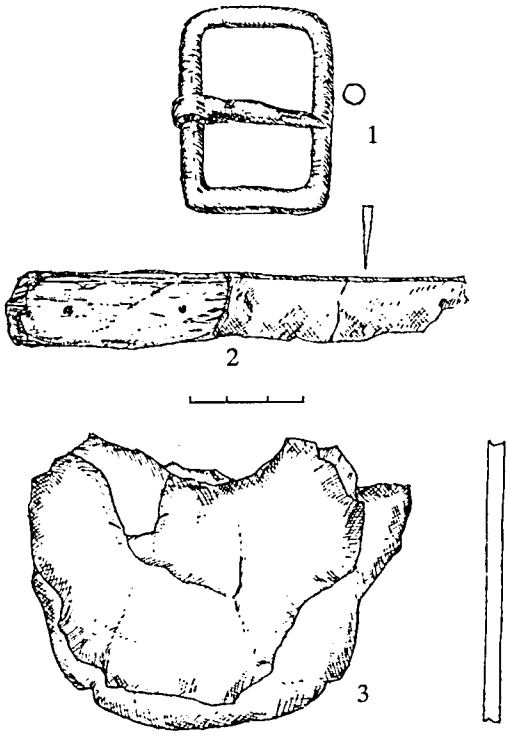

145 pav. Radiniai iš kapo Nr. 182: 1 – sagtis, 2 – peilio fragmentas, 3 – rankinės fragmentas. *A. Raižio pieš.*
Fig. 145. Finds from grave No. 182: 1 – buckle, 2 – knife fragment, 3 – handbag fragment.

Įkapės. Dešinėje griaučių pusėje, dubens vietoje prie šono rasti 20x10 cm dydžio odinės rankinės pėdsakai. Išimtas mažesnis fragmentas. Prie rankinės fragmento viršuje, vidinėje jos pusėje, juosmens vietoje ties viduriu rasta 4x5,5 cm dydžio geležinė keturkampė diržo sagtis. Jos priekinė dalis nukreipta į kairįjį kapo duobės kraštą. Prie rankinės truputį žemiau nuo sagties, matyt pilvo vietoje, įstrižai padėtas geležinis kriauninis peilis (145:2 pav.). Jo smaigalys nukreiptas į Š, ašmenys į kapo dugną.

Kapas Nr. 183

60 cm gylyje išryškėjo 180x55 cm dydžio kapo duobės dėmė. 112 cm gylyje išpreparuoti vyro griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 250° kryptimi. Kaukolės gulėjo ant pakaušio, truputį pasvirusi į dešinę, apatinis žandikaulis atkritęs. Žastikauliai tiesioje padėtyje. Kiti kaulai sunykę (146 pav.).

Įkapės. Kairėje krūtinės pusėje, ant karsto dugno lentos fragmento, rasta sidabrinė moneta – Aleksandro denaras. Dešinėje juosmens pusėje prie šono įstrižai padėtas geležinis kriauninis 16,2 cm ilgio peilis (147:2 pav.). Jo smaigalys nukreiptas į R. Peilio kotas yra prie pat dešiniojo žastikaulio vidinės pusės, ašmenys nukreipti į dešinį kapo duobės kraštą. 3 cm nuo peilio koto į kapo vidų ir 26 cm nuo apatinio žandikaulio rastas akmeninis galąstuvas (147 pav.). Jis gulėjo įstrižai juosmens nutrupėjusiu galu į Š.

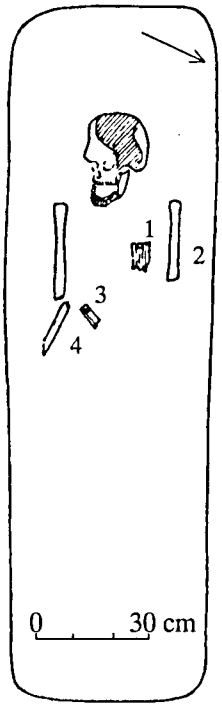

146 pav. Vyro kapo Nr. 183 planas. *A. Raižio pieš.*
Fig. 146. Plan of male grave No. 183.

Kapas Nr. 184

60 cm gylyje išryškėjo 182x54 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 110 cm gylyje išpreparuoti sunykę moters griaučiai. Mirusioji palaidota aukštielninka, galva į PV, 250° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant pakaušio, pasvirusi į kairę pusę. Kairysis petys truputį pakeltas aukštyn. Dešiniosios rankos likęs tik žastikaulis. Kairioji ranka truputį sulenkta per alkūnę ir padėta prie šono. Kojos ištiestos, praskėstos. Dešiniosios kojos išlikęs tik blauzdikaulio fragmentas (148 pav.).

Griaučių ilgis – 152 cm, plotis per pečius – 36 cm, plotis per alkūnes – 38 cm.

Įkapės. Dešiniojo žastikaulio išorinėje pusėje prie alkūnės, išilgai kapo duobės padėtas žalvarinis stačiakampis dvigubas apkalas su žalvarine sagtele. Sagtelės priekinė dalis nukreipta kojų link. Apkalo pakraščiai puošti smulkiomis įkartomis, vidurys – širdelių eilute ir aplink jas taškučių eile (54 pav.). Sagtelė keturkampė dviguba, siauru lankeliu, puošta skersinių brūkšnelių grupėmis. Dešinėje juosmens pusėje, prie stuburo, rasta maža *D* raidės formos sagtelė su žalvariniu dvigubu skardiniu apkaliuku. Priekinė sagtelės dalis nukreipta

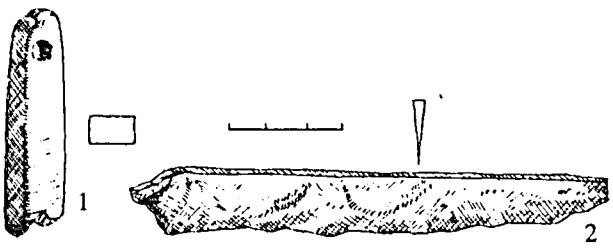

147 pav. Dirbiniai iš kapo Nr. 183: 1 – gąlastuvas, 2 – peilis. *A. Raižio pieš.*
Fig. 147. Artefacts from grave No. 183: 1 – whetstone, 2 – knife.

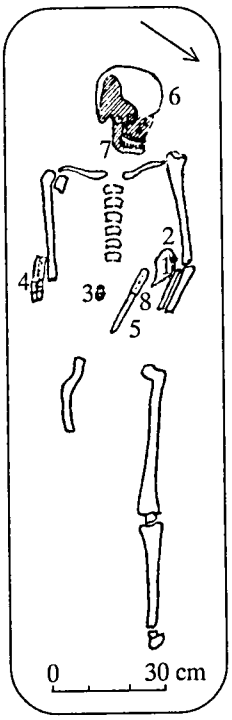

148 pav. Moters kapo Nr. 184 planas.
A. Raižio pieš.
Fig. 148. Plan of female grave No. 184.

kojų link. Prie kairiosios rankos alkūnės, vidinėje pusėje, prie šono rastas vilnonio audinio fragmentas, balto metalo rutulio formos saga, puošta 5 iškiliais spurgeliais ir aplink juos iškiliu ranteliu. Aplink sagą einantis rantelis dalija ją pusiau. Šalia sagos rasta kaklo apvara iš žalvarinių ritinio formos karoliukų, suvertų po du ir tarp jų tūtelė (45 pav.). Kairėje juosmens pusėje, prie pat audinio, įstrižai pilvo, gulėjo geležinis kriauninis 20 cm ilgio peilis. Jo smaigalys nukreiptas į R, kotas – prie audinio fragmento. Ant kaklo po smakru rasta dar viena balto metalo rutulio formos saga, puošta 5 iškiliais spurgeliais ir iškiliu ranteliu aplink juos (87 pav.). Po galva rasta juostelė iš metalizuotų siūlų.

Kapas Nr. 185

60 cm gylyje išryškėjo 178x80 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. Skutant sampilą rasta angliukų. 94 cm gylyje išpreparuoti žmogaus griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 230° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant pakaušio veidu į priekį, sunykusi. Apatinis žandikaulis atkritęs. Rankos ištiestos palei šonus. Kojos ištiestos, praskėstos (58 pav.).

Griaučių ilgis – 152 cm, plotis per pečius – 35 cm, tarpas tarp kelių – 7 cm.

Įkapės. Kairėje griaučių pusėje prie šono, rasta sunykusi odinė rankinė. Ji gulėjo įstrižai kapo, suapvalintu galu kojų link. Viršutinis atvartas nukreiptas į Š. Rankinė – 14x12 cm dydžio, keturkampė suapvalintais kampais. Viršutinis atvartas – keturkampis, 11,5x10,5 cm dydžio, suapvalinta apatine dalimi. Rankinės viduje rastas akmeninis keturkampio skerspjūvio 13 cm ilgio galąstuvas. Pakėlus rankinės fragmentus, rasta geležinė stačiakampė diržo sagtelė priekine dalimi nukreipta į kairę pusę, ir geležinis kriauninis 15 cm ilgio peiliukas (59:2 pav.). Jis gulėjo įstrižai kapo, smaigaliu į Š. Tarp rankinės ir dilbio kaulų pastebėta 7 cm ilgio ir 12 cm pločio sunykęs karsto dugno lentos segmentas.

Kapas Nr. 186

25 cm gylyje išryškėjo 116x40 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė ir kaukolės viršugalvis. 32 cm gylyje išpreparuota kaukolė ir kitos kaukolės fragmentėlis. Mirusieji palaidoti galvomis į PR, 130° kryptimi. Pagal antropologinių tyrimų rezultatus kape buvo palaidota vaikas ir kūdikis.

Įkapės. Po vaiko kaukole rasti 2 žalvariniai smeigtukai–segtukai (149 pav.).

149 pav. Smeigtukai iš vaikų kapo Nr. 186.
A. Raižio pieš.
Fig. 149. Pins from children's grave No. 186.

Kapas Nr. 187

25 cm gylyje išryškėjo 222x74 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 40 cm gylyje išpreparuotas suardytas kapas. Po visą kapo duobę mėtėsi smulkūs įvairių kaulų fragmentėliai (5 pav.).

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 188

25 cm gylyje išryškėjo 202x63 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 35 cm gylyje kapo duobės dėmė išnyko, pasirodė žvyras. Visi kaulai – nuarti.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 189

25 cm gylyje išryškėjo 201x70 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė ir dubens kaulo fragmentas. 38 cm gylyje išpreparuoti suardyti žmogaus griaučiai. PV kapo duobės gale rasta pusė apatinio žandikaulio ir keli smulkūs kauliukai. Keli kaulai mėtėsi po visą duobę. Pagal antropologinių tyrimų rezultatus kape buvo palaidota moteris ir kūdikis.

Įkapės. Po dubens kaulu rasta 2,5x1,9 cm dydžio žalvarinė dviguba sagtelė (150 pav.).

Kapas Nr. 190

25 cm gylyje išryškėjo stačiakampė suapvalintais kampais 172x60 cm dydžio kapo duobės dėmė ir kaukolės viršugalvis. 36 cm gylyje išpreparuoti suardyti vyro griaučiai. Kaukolė sutraiškyta, bet matyti, kad ji gulėjo ant pakaušio. Mirusysis palaidotas galva į PV, 230° kryptimi. Po kapo duobę mėtėsi kauliukai.

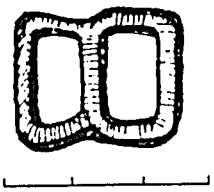

150 pav. Sagtelė iš moters kapo Nr. 189.
A. Raižio pieš.
Fig. 150. Small buckle from female grave No. 189.

Įkapės. Po kaukole, kairėje pusėje, rasta aptrupėjusi moneta – Aleksandro Jogailaičio denaras. Dešinėje kapo duobės pusėje rasta 12 cm ilgio geležinio peilio geležtė (151:2 pav.). Kairėje kapo duobės pusėje rastas stiklinis melsvas karoliukas (151:1 pav.).

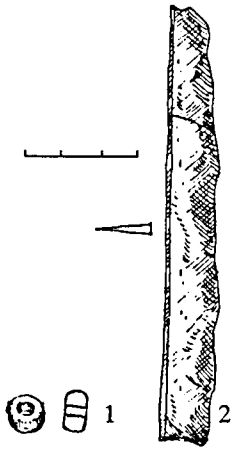

151 pav. Karoliukas ir peilis iš kapo Nr. 190. *A. Raižio pieš.*
Fig. 151. Bead and knife from grave No. 190.

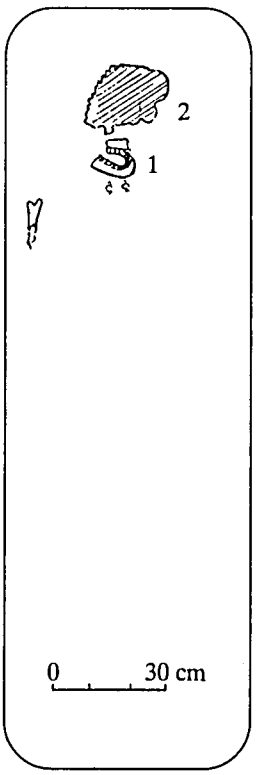

152 pav. Moters kapo Nr. 191 planas. *A. Raižio pieš.*
Fig. 152. Plan of female grave No. 191.

Kapas Nr. 191

17 cm gylyje išryškėjo 196x63 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 36 cm gylyje išpreparuoti sunykę moters griaučiai. Mirusioji palaidota galva į PV, 220° kryptimi. Kaukolė visai sunykusi, bet matyti, kad ji gulėjo ant kairiojo šono. Apatinis žandikaulis atkritęs. Išlikęs dešiniosios rankos žastikaulio fragmentas tiesioje padėtyje. Daugiau kaulų neaptikta (152 pav.).

Įkapės. Kaklo srityje rastos dvi žalvarinės rutulio formos profiliuotos sagutės su spurgeliu apačioje. Jų skersmuo – 1,8 cm, aukštis – 2,4 cm (153:1 pav.). Kilpelės pakreiptos prie apatinio žandikaulio. Po kaukolės likučiais rastas 3,2 cm ilgio ir 0,8 cm pločio vilnonio audinio fragmentas (153:2 pav.).

Kapas Nr. 192

40 cm gylyje išryškėjo 203x62 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 85 cm gylyje išpreparuoti 25–30 m. vyro griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 245° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant kairiojo šono. Dešinioji ranka ištiesta palei šoną. Kairioji ranka truputį sulenkta per alkūnę ir padėta prie kairiojo dubens. Stuburo slanksteliai neišliko. Kojos ištiestos, praskėstos. Pėdos ištiestos į priekį (154 pav.). Po kairiosios rankos dilbio kaulais prie pat kairiojo dubens rastas 13x19 cm dydžio karsto dugno lentos fragmentas.

Griaučių ilgis – 168 cm, plotis per pečius – 39 cm, plotis per alkūnes – 36 cm,

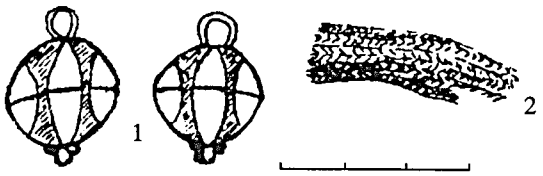

153 pav. Radiniai iš kapo Nr. 191: 1 – sagos, 2 – audinio fragmentas. *A. Raižio pieš.*
Fig. 153. Finds from grave No. 191: 1 – buttons, 2 – textile fragment.

dubens plotis – 24 cm, tarpas tarp kelių – 7 cm, tarpas tarp čiurnų – 10 cm.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 193

40 cm gylyje išryškėjo 132x45 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 122 cm gylyje išpreparuota sunykusi vaiko kaukolė. Kaukolė gulėjo ant kairiojo šono. Daugiau kaulų neaptikta, jie sunyko. Mirusysis palaidotas galva į PV, 245° kryptimi (155 pav.).

Įkapės. Kairėje kaukolės pusėje prie apatinio žandikaulio rastas plono 7,2 cm ilgio ir 1,3 cm pločio lininio audinio sunykęs fragmentas. Šalia rastas ir trumpas 3,2 cm ilgio ir 1 cm pločio lininės juostelės fragmentas (88:2 pav.). Juostelės apačioje prisiūti du žalvariniai rutulio formos kiauraraščiai pakabučiai–sagutės su kilpele viršuje ir spurgeliu apačioje (88:1 pav.). Kairėje griaučių pusėje rastas 7 cm ilgio, 3 cm pločio karsto dugno lentos fragmentas. Ant jo gulėjo sidabrinė moneta – Aleksandro Jogailaičio denaras. Nuėmus kaukolę, po pakaušiu rastas sunykusios monetos – Aleksandro Jogailaičio denaro fragmentas.

Kapas Nr. 194

70 cm gylyje išryškėjo 108x42 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. Skutant sampilą rasta pavienių angliukų. 130 cm gylyje išpreparuoti sunykę vaiko griaučiai – kaukolė ir dešiniojo žastikaulio

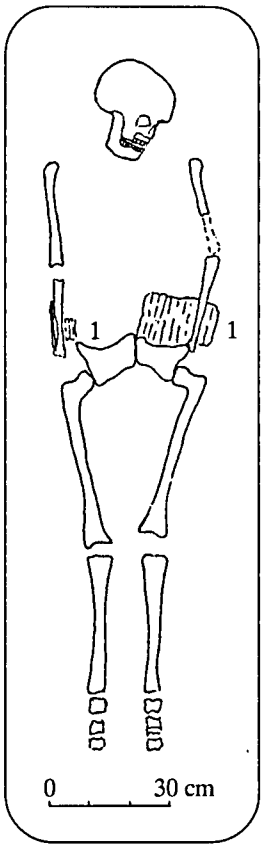

154 pav. Vyro kapo Nr. 192 planas. *A. Raižio pieš.*
Fig. 154. Plan of male grave No. 192.

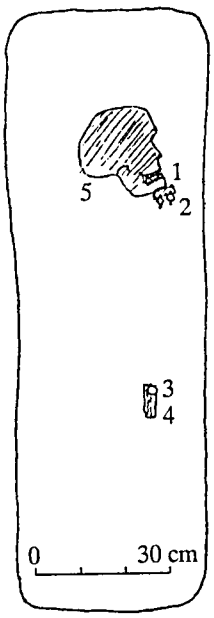

155 pav. Vaiko kapo Nr. 193 planas. *A. Raižio pieš.*
Fig. 155. Plan of child's grave No. 193.

fragmentas. Kaukolė sunykusi, bet matyti, kad gulėjo ant pakaušio veidu į priekį. Mirusysis palaidotas galva į PV, 235° kryptimi.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 195

70 cm gylyje išryškėjo 155x61 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. Skutant sampilą pastebėta pavienių angliukų. 95 cm gylyje išpreparuota vaiko kaukolė. Kaukolė sunykusi, bet matyti, kad gulėjo ant pakaušio, veidu į viršų. Mirusysis palaidotas galva į PV, 240° kryptimi.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 196

70 cm gylyje išryškėjo 224x62 cm dydžio kapo duobės dėmė. Kapo sampile matėsi pavienių angliukų. 96 cm gylyje išpreparuoti sunykę 25–30 m. moters griaučiai. Mirusioji palaidota aukštielninka, galva į PV, 235° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant pakaušio, truputį pasvirusi į dešinę pusę. Apatinis žandikaulis atkritęs. Iš dešiniosios rankos išlikęs tik žastikaulio fragmentas gulėjo truputį įstrižai į dešinįjį kapo duobės kraštą. Žiedai, rasti šlaunikaulio vidinėje pusėje, rodo, kad dešinioji ranka buvo truputį sulenkta per alkūnę ir padėta ant dešiniojo dubens kaulo. Kairiosios rankos išlikęs žastikaulis ir dilbio fragmentas. Ji sulenkta per alkūnę. Kojos ištiestos, praskėstos per kelius. Dešiniosios kojos pėda pasukta į dešinę, kairiosios kojos pėda – ištiesta į priekį (156 pav.).

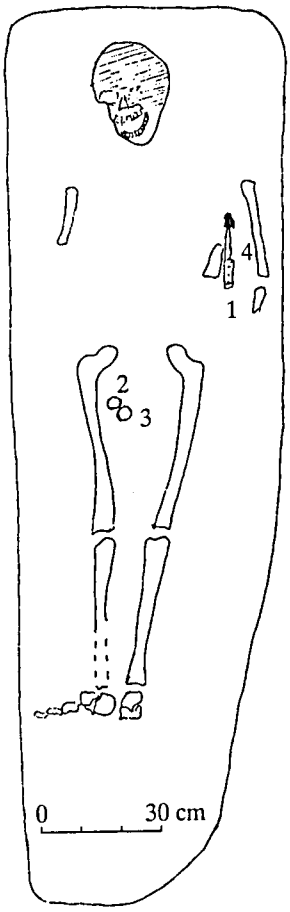

156 pav. Moters kapo Nr. 196 planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 156. Plan of female grave No. 196.

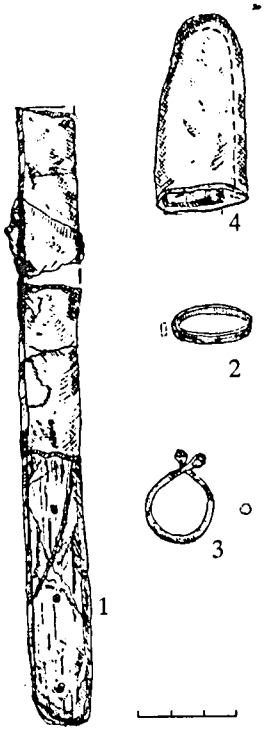

157 pav. Radiniai iš moters kapo Nr. 196: 1 – peilis, 2–3 – žiedai, 4 – makštų fragmentas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 157. Finds from female grave No. 196: 1 – knife, 2–3 – rings, 4 – sheath fragment.

Įkapės. Prie kairiojo žastikaulio, vidinėje pusėje, 7 cm nuo alkūnės ir 24 cm nuo apatinio žandikaulio rastas 25 cm ilgio kriauninis peilis (157:1 pav.). Jis padėtas išilgai kapo duobės, smaigaliu nukreiptas į PV. Peilio ašmenys nukreipti į kapo duobės dugną. Pats peilis visai sunykęs. Ant jo smaigalio išlikęs 5,2 cm ilgio ir 3 cm pločio odinių makštų fragmentas. Vienas odinių makštų šonas ir galas persiūtas dygsniu. Ant dešiniosios rankos rasti du žalvariniai žiedai: juostinis (157:2 pav.) ir su dviem aguonėlės formos spurgeliais (157:3 pav.). Šis žiedas – tai miniatiūrinė pasaginė segė aguoninėmis galvutėmis. Žiedai gulėjo vienas šalia kito, dešiniojo šlaunikaulio vidinėje pusėje, 9 cm nuo galvutės kojų link.

Kapas Nr. 197

70 cm gylyje išryškėjo 134x44 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 110 cm gylyje išpreparuoti sunykę vaiko griaučiai. Išliko tik kaukolė ir žastikaulio fragmentas. Kaukolė sunykusi, bet matyti, kad gulėjo ant pakaušio veidu į priekį. Mirusysis palaidotas galva į PV, 230° kryptimi. Žastikaulio fragmentas tiesioje padėtyje.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 198

70 cm gylyje išryškėjo 182x48 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. Skutant sampilą, kapo duobės dėmė mažėjo. 120 cm gylyje ji buvo 148x38 cm dydžio. 170 cm kapo duobėje išpreparuoti visai sunykę vaiko kaukolės fragmentai, keli dantys ir dubens fragmentas. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 240° kryptimi (158 pav.).

Įkapės. 37 cm nuo PV kapo duobės galo ir 17 cm nuo kairiojo kapo duobės krašto rastas žalvarinis smeigtukas su kiaurarašėiu paauksuotu kabučiu. Vietoj galvutės yra nedidelis karoliukas su dviem gėlytės formos plokštelėmis. Smeigtukas gulėjo ant krūtinės truputį įstrižai smaigaliu į R. Galvutė pakreipta į V. 22 cm nuo

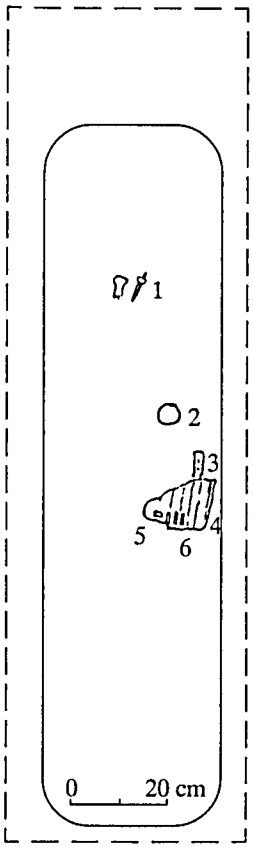

158 pav. Vaiko kapo Nr. 198 planas. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 158. Plan of child's grave No. 198.

smeigtuko į ŠR kapo duobės galą ir 8 cm nuo kairiojo kapo duobės krašto, tikriausiai juosmens srityje rasta geležinė grandis. Prie šono, 6 cm nuo grandies į ŠR kapo duobės galą ir 3 cm nuo kairiojo kapo duobės krašto rastas kriauninio peilio kotas. Peilio geležtė buvo po karsto lentos fragmentu, kuris yra 17 cm ilgio ir 11 cm pločio. Peilis 18 cm ilgio visiškai sunykęs. Jo smaigalys nukreiptas į ŠR kapo duobės galą. Ant karsto lentos fragmento, 10 cm nuo peilio kriaunų ir 11 cm nuo kairiojo kapo duobės krašto gulėjo žalvarinis apkaliuko fragmentas ir trys žalvarinės tūtelės, sulenktos iš skardelės. Jos padėtos išilgai kapo duobės. Po karsto lentos fragmentu rastas 12,3x9 cm dydžio odinės rankinės fragmentas. Rankinės kraštas persiūtas dygsniu. Rankinė buvo kelių sluoksnių. Viduryje rastos 6 sidabrinės monetos – Aleksandro Jogailaičio denarai (vieno tik mažas fragmentas). Rankinės viduje dar rasta ir 8 stiklinių ritinio formos karoliukų apvarėlė (159 pav.).

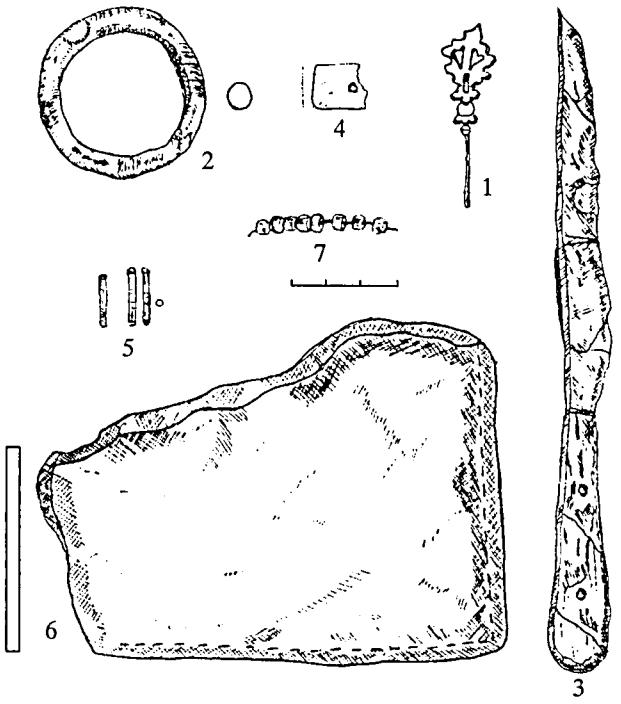

159 pav. Įkapės iš vaiko kapo Nr. 198: 1 – smeigtukas, 2 – grandis, 3 – peilis, 4 – apkaliukas, 5 – tūtelės, 6 – rankinės fragmentas, 7 – karoliukų apvarėlė. *N. Rimkevičiūtės pieš.*
Fig. 159. Burial items from child's grave No. 198: 1 – pin, 2 – chain, 3 – knife, 4 – small plating, 5 – small cylinders, 6 – handbag fragment, 7 – string for beads.

Kapas Nr. 199

70 cm gylyje išryškėjo 218x68 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė, orientuota ŠR–PV kryptimi. 142 cm gylyje kapo duobės dėmė išnyko. Griaučių nerasta, nes jie sunyko.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 200

70 cm gylyje išryškėjo 124x42 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. 85 cm gylyje išpreparuota vaiko kaukolė. Kiti kaulai neišliko. Mirusysis palaidotas galva į ŠV, 330° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant dešiniojo šono. Apatinis žandikaulis atkritęs. Kaukolė labai sunykusi.

Įkapių nerasta.

Kapas Nr. 201

75 cm gylyje išryškėjo 212x54 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. Dalis kapo duobės R galo rėmėsi į perkasos ŠR galą. 127 cm gylyje išpreparuoti 20–25 m. vyro griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 210° kryptimi. Kaukolė sunykusi, bet matyti, kad ji gulėjo ant pakaušio veidu į viršų. Apatinis žandikaulis atkritęs ir guli kaklo slankstelių dešinėje pusėje. Stuburo slanksteliai iškrypę iš tiesios padėties. Rankos sulenktos per alkūnes ir sukryžiuotos ties liemeniu. Kairioji ranka uždėta ant dešiniosios. Kojos ištiestos praskėstos (160 pav.).

Griaučių ilgis – 181 cm, plotis per pečius – 30 cm, plotis per alkūnes – 35 cm, dubens plotis – 32 cm, tarpas tarp kelių – 8 cm, tarpas tarp čiurnų – 12 cm.

Įkapės. Prie kairiojo šono, juosmens vietoje, ties alkūne, 5 cm nuo stuburo rasta 2,8x3,9 cm dydžio geležinė keturkampė diržo sagtis (55:7 pav.).

Kapas Nr. 202

75 cm gylyje išryškėjo 121x45 cm dydžio stačiakampė suapvalintais kampais kapo duobės dėmė. Skutant kapo sampilą, kapo duobė vis mažėjo. 122 cm gylyje kapo duobės dydis buvo 86x30 cm. Jos PV gale išpreparuoti vaiko dantys. Mirusysis palaidotas galva į PV, 235° kryptimi. Daugiau kaulų nerasta (161 pav.).

Įkapės. 10 cm nuo PV kapo duobės galo ir 16 cm nuo dešinio kapo duobės krašto rasta sidabrinė moneta – Aleksandro Jogailaičio denaras. Ji buvo padėta po mirusiojo galva. 24 cm nuo PV kapo duobės galo, 3 cm nuo dešiniojo kapo duobės krašto išpreparuotas

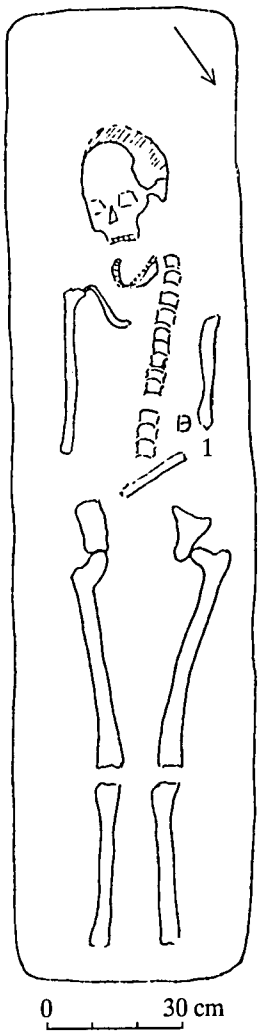

160 pav. Vyro kapo Nr. 201 planas.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 160. Plan of male grave 201.

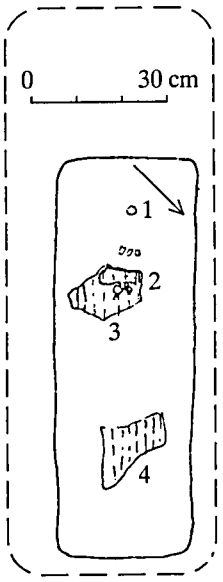

161 pav. Vaiko kapo Nr. 202 planas.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 161. Plan of child's grave No. 202.

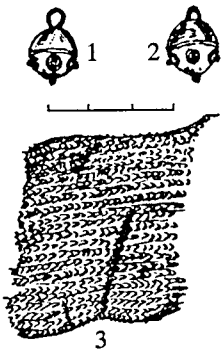

162 pav. Sagos (1, 2) ir audinio (3) fragmentas iš vaiko kapo Nr. 202.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 162. Buttons and fragment of fabric from child's grave No. 202.

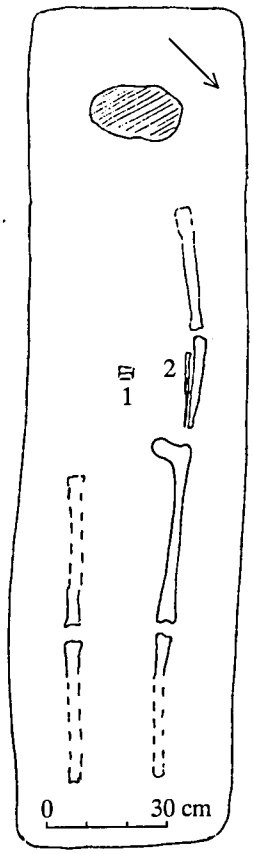

163 pav. Kapo Nr. 203 planas.
N. Rimkevičiūtės pieš.
Fig. 163. Plan of grave No. 203.

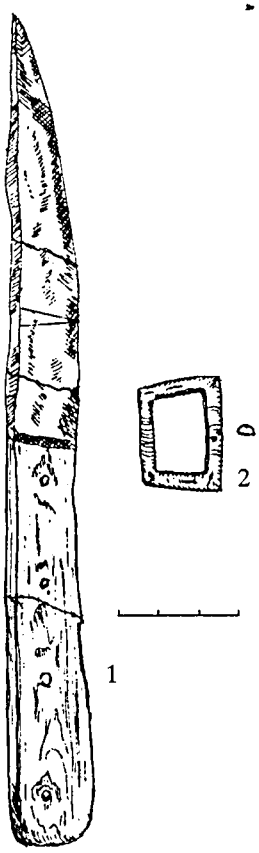

164 pav. Dirbiniai iš kapo Nr. 203: 1 – peilis, 2 – žalvarinė sagtelė.
N. Rimkevičiūtės pieš.
164 pav. Artefacts from grave No. 203: 1 – knife, 2 – bronze small buckle.

16x10 cm dydžio karsto lentos fragmentas. Ant jo, beveik ties kapo viduriu, 16 cm nuo monetos ir 4 cm nuo dantų į ŠR ir 9 cm nuo dešiniojo kapo duobės krašto, matyt, ties mirusiojo kaklu, rastas 4,6x4 cm dydžio vilnonio audinio fragmentas ir dvi žalvarinės rutulio formos sagutės, kurių apatinė dalis puošta 5 spurgeliais ir iškiliu rumbeliu ties viduriu (162 pav.). 22 cm nuo karsto lentos fragmento, 11 cm nuo dešiniojo kapo duobės krašto ir 15 cm nuo ŠR kapo duobės galo rastas 10x15 cm dydžio antras karsto lentos fragmentas.

Kapas Nr. 203

75 cm gylyje išryškėjo 204x56 cm dydžio kapo duobės dėmė. 120 cm gylyje išpreparuoti sunykę žmogaus griaučiai. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, galva į PV, 230° kryptimi. Kaukolė gulėjo ant dešiniojo šono. Kairioji ranka ištiesta palei šoną, dešinioji – sunykusi. Kojų kaulų likę tik kontūrai, iš jų matyti, kad kojos buvo ištiestos, praskėstos (163 pav.).

Griaučių ilgis – 172 cm, tarpas tarp kelių – 18 cm, tarpas tarp čiurnų – 18 cm.

Įkapės. Prie kairiojo šono, dilbio kaulo vidinėje pusėje, ties juosmeniu, 52 cm nuo kaukolės kojų link, rastas 21,7 cm ilgio ir 1,6 cm pločio geležinis kriauninis peilis (164:1 pav.). Peilis padėtas išilgai kaulų, visai sunykęs. Jo smaigalys nukreiptas kojų link, ašmenys pakreipti į kapo duobės dugną. Ties juosmens viduriu, 14 cm nuo peilio kriaunų į kapo vidų, 50 cm nuo kaukolės fragmento kojų link ir 23 cm nuo dešiniojo kapo duobės krašto, rasta 2,2x2,9 cm dydžio žalvarinė keturkampė sagtelė (164:2 pav.).

1 lentelė. Ištirtų perkasų dydis ir kapų skaičius
Table 1. Size of investigated trenches and number of graves

Kasinėjimų metai Year of excavations	Perkasos Nr. Trench No.	Perkasos dydis m^2 Size of trench in sq. m^2	Kapų skaičius perkasoje Number of graves in trench	Kapų Nr. Grave No.
1998	XXX	3x15=45	2	123–124
	XXXI	2x17=34	2	125–126
	XXXII	6x10=60	9	127–135
	XXXIII	5x9=45	8	136–143
	XXXIV	2x10=20	–	–
	XXXV	6x10=60	13	144–156
	XXXVI	6x10=60	9	157–165
1999	XXXVII	6x10=60	8	166–173
	XXXVIII	5x6=30	7	174–180
	XXXIX	5x10=50	5	181–185
	XL	5x10=50	5	186–190
	XLI	2x8=16	–	–
	XLII	2,5x15=37,5	1	191
	XLIII	2x10=20	2	192–193
2000	XLIV	6x8=48	6	194–199
	XLV	7x3,3 trikampio formos = 11	1	200
	XLVI	4x5	3	201–203
	XLVII	5x6 trikampio formos = 15	–	–

2 lentelė. Suvestiniai laidosenos duomenys
Table 2. Summary data of burials

Kapo Nr. Grave No.	Lytis Sex	Amžius m. Age in years	Orientacija Orientation	Kapo duobės dydis cm Size of grave pit in cm	Kapo duobės gylis cm Depth of grave pit in cm	Karstas Coffin	Suardytas Destroyed	Angliukai Charcoals
123	Vk.	3+1	240°	118x47	25		D	
124	V	40–50	245°	220x68	25	+	V	
125	V	30–35	265°	200x55	100			+
126	M	18–20		132x67	71		V	
127	V	>50	250°	224x52	81			+
128	V	30–35	240°	174x52	63			+
129	M	20–25	230°	190x64	83			
130	V	35–40	240°	186x76	75			
131	V?	18–20	240°	219x60	82			
132	V	35–40	230°	212x68	73			

2 lentelės tęsinys

Kapo Nr.	Lytis	Amžius m.	Orientacija	Kapo duobės dydis cm	Kapo duobės gylis cm	Karstas	Suardytas	Angliukai
133	V	35–45	210°	232x62	82			
134	M	20–25	240°	184x67	110			
135	V	40–50	240°	210x55	110			
136	Vk.		245°	115x30	64			
137	V	20–30	255°	196x58	75			+
138	Vk.	5+12	260°	246x64	83			
139	V	25–30	245°	221x72	91			
140	Vk.	7+1–2		102x50	68			+
141	P	15–17	250°	168x68	92			
142	M	30–35	245°	189x64	87	+		
143	V	>50	270°	186x62	96	+		
144	Vk.		245°	52x38	65			
145	Vk.	12+/–2,5	240°	174x52	57			
146	V	>55	235°	218x61	100			
147	M	25–30	225°	237x78	101			
148	V?	30–35	235°	181x53	32			
149	M	25–30	220°	176x58	93			
150	M	>55	240°	185x48	101			
151	Vk.	9+/–2	235°	139x48	88			
152	Vk.	15+/–3	220°	174x52	98	+		
153	A. M B. M	15–25 20–25	235° 240°	230x175	40	+		
154	M	50–55	250°	181x53	76			+
155	Vk.			136x42	95			+
156	Vk.	12+/–1,5	230°	150x45	97			+
157	K		245°	82x45	71			
158	Vk.	12+/–2,5	225°	200x56	42	+		
159	Vk.	8–10	230°	200x78	101	+		
160	M?	30–40	230°	207x81	99	+		
161	Vk.	9+/–2	240°	170x54	110			
162	Vk.	8+/–2	240°	165x55	89			
163	Vk.	7+/–2	245°	190x55	86	+		
164	V	40–45	225°	162x58	110			+
165				180x58	110			+
166				76x38	83			+
167	M	30–35	240°	187x60	110			+
168				163x50	83			
169	M	20–25	250°	190x63	102	+		
170	V?	20–30	230°	198x68	112			

2 lentelės tęsinys

Kapo Nr.	Lytis	Amžius m.	Orientacija	Kapo duobės dydis cm	Kapo duobės gylis cm	Karstas	Suardytas	Angliukai
171	Vk.			120x40	86			+
172				110x52	101			
173	V	25–30	230°	186x58	96	+		
174	M	20–30	245°	152x46	112			
175	P	15–20	250°	158x46	115			+
176	Vk.	12+/–2,5		250x148 205x75	110			+
177	V	>55	250°	112x60	120			+
178	V	40–50	250°	164x45	112			
179	P	10–20	250°	152x46	132	+		
180	M	40–50	250°	139x31 180x118	96			
181	M	30–35	230°	185x52	75			
182	V?	>55	230°	176x48	96			
183	V	25–30	230°	180x55	112	+		
184	M	30–35	250°	182x54	110			
185	V	35–40		178x80	94	+		+
186	Vk.	12+/–2,5		116x40	32			
186a	K							
187				222x70	40		V	
188	M			202x63	35		V	
189	M	35–45		201x70	38		V	
189a	K							
190	V	25–30		172x60	36		V	
191	M?	15–25	220°	196x63	36			
192	V	25–30	245°	203x62	85	+		
193	Vk.	6+/–2	245°	132x45	122			
194	Vk.	8+/–2	235°	108x42	130			+
195	Vk.	3+/–1	240°	155x61	95			+
196	M	25–30	235°	224x62	96			+
197	Vk.	5+/– 2	260°	134x44	110			
198	Vk.	iki 5	240°	148x38	170	+		
199				218x68	142			
200	Vk.	4+/–1	330°	124x42	85			
201	V	20–25	210°	212x54	127	+		
202	Vk.	2+/–8	235°	86x	122			
203	M	20–30						

Paaiškinimai: „Lytis“ – K – kūdikis, M – moteris, P – paauglys, V – vyras, Vk. – vaikas;
„Suardytas“ – D – dalinai, V – visiškai.

3 lentelė. Kapų inventoriaus suvestinė
Table 3. Summary of grave inventory

																		Segės			Karolių apvaros					Smeigtukai					Sagos				Žiedai																
Kapo Nr.	Lytis	Peiliai	Peilių makštys	Galąstuvai	Skiltuvai	Ylos	Raktai	Titnago gabalėliai	Puodai	Puodų šukės	Grandys	Sagtys	Diržai	Verpstukai	Rankinės	Tūtelės	Apskritos kiauraraštės	Pasaginės žvaigždiniais galais	Apskritos	Karoliai	Kaklo apvara	Švininiai karoliai	Stikliniai karoliai	Stikliniai karoliai ir tūtelės	Lazdeliniai	Maža galvute	Kiauraraštis rutulio formos galvute	Rutulio formos galvute	Antsmilkiniai	Auskarai žiediniai su pakabučiais	Rutulio formos	Profiliuotos	Kabės	Juostiniai	Pinta priekine dalimi	Praplatinta priekine dalimi	Padarytas iš pasaginės segės	Šukos	Apkaliukai	Monetos	Žvangutis	Grandinėlė	Kaklo juostelė	Apgalvio juostelė	Juostelė	Audinys	Paukščio kaulai	Neaiškūs dirbiniai	Siūlų tolkutė	Antkaklė
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51
123																															2								1											
124		1								3																														2						x	1		
125		1			1							1								1																															
126																																																		
127		1	1								1																																						
128			1											1	1																																			
129		1				1									1										1						3	1								2					1		X			
130							1						1			1										4								1																
131											1	1			1																								5										
132		1							1			1																												1								1		
133		2							1		2	2																																			X	1		
134											1	1																																						
135																																																		
136																																																		
137		1													1	3										3								2																
138		1											1		1														1																					
139		1										1			1																								2										
140																																																		
141																																			1																
142		1										1	1																							1														
143		1													1																																			
144																																																		
145		1													1																						1				1										
146		2										1																																						
147				1				1				1			1																								1		1				1				
148																																			1																
149		2					2									4	1									1					2			1																
150																																1																			
151																																																		
152		1												1	1			1																																
153a		1													1	1				1						1					2		1							1						1				
153b		1																																																
154																																			1						1										
155																																																		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51
156		1																																																
157																																																			
158		1													1																										7											
159		1										2	1		2								1					1																							
160		1		1		1						1	1		1											1													1		7		1			1				1	
161																																																		
162																																																		
163		1										1																																						
164		1										1																																						
165																																																		
166																																																		
167		1																																																
168																																																		
169		1													1												1					1			1	1						1			1					
170		1		1								1			2						1					1														7		1			1					
171																																																		
172																																																		
173		1	1			1						1	1		1											1																				1				
174																																																		
175																																																		
176																																																		
177						1						2														3																								
178		1																																																
179																																																		
180																																																		
181																																																		
182		1										1			1																																			
183		1		1																																				1										
184		1										2												1							2								2	8				1		1			
185				1											1																																			
186																										2																								
187																																																		
188																																																		
189												1																																				X			
190		1																		1																				1										
191																															2															1				
192																																																		
193																																									2			1						
194																																																		
195																																																		
196		1	1																															1			1											
197																																																		
198		1									1				1	3						1					1												1	6										
199																																																		
200																																																		
201												1																																							
202																															2										1						1				
203		1										1																																						
Ats.		1															1		1												1								1											1
Iš viso		39	4	5	1	5	2	1	2	3	6	26	5	2	23	11	2	1	1	3	1	1	1	1	1	17	1	2	1	2	14	3	1	9	1	2	1	1	7	54	1	3	1	2	1	7	4	3	1	1

4 lentelė. Mirusiųjų lyties ir amžiaus diagnostikos rezultatai (pagal osteologinę medžiagą)*
Table 4. Results of diagnostics of decedents' sex and age (according to the osteological material)*

Kapo Nr. Grave No.	Medžiaga Material	Lytis Sex	Amžius m. Age in years	Pastabos Observations
123	Kaukolės ir skeleto fragmentai	?	Vaikas, 3±1	
124	Erodavę kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras	40–50	
125	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras	30–35	Anatominė variacija: kryžkaulio *spina bifida*
126	Liemens griaučių fragmentai	Moteris	18–20	
127	Erodavę kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras	>50	
128	Erodavę kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras	30–35	
129	Kaukolė, skeletas	Moteris	20–25	Anatominė variacija: abipusis mentės *os acromiale*
130	Erodavę kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras	35–40	
131	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras?	18–20	
132	Kaukolė, skeletas	Vyras	35–40	Anatominė variacija: dešinės pusės I–II šonkaulių suaugimas
133	Erodavę kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras	35–45	Prisimaišę paukščio(?) kaulų
134	Erodavę kaukolės ir skeleto fragmentai	Moteris	20–25	
135	Erodavę kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras	40–50	
137	Erodavę kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras	20–30	
138	Kaukolės ir skeleto fragmentai	?	Vaikas, 5±2	
139	Erodavę kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras	25–30	
140	Kaukolės fragmentai	?	Vaikas, 7±2	
141	Kaukolės fragmentai	?	15–17 paauglys	
142	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Moteris	30–35	
143	Erodavę kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras	> 50	
145	Kaukolės ir skeleto fragmentai	?	Vaikas, 12±2,5	
146	Kaukolės fragmentai	Vyras	>55	
147	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Moteris	25–30	
148	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras?	30–35	
149	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Moteris	25–30	
150	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Moteris	>55	
151	Kaukolės fragmentai	?	Vaikas, 9±2	
152	Kaukolės fragmentai	?	Paauglys, 15±3	
153A	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Moteris	20–25	
153B	Menki fragmentai	Moteris ?	15–25	
154	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Moteris	50–55	
156	Kaukolės ir skeleto fragmentai	?	Vaikas, 12±2,5	
157	Menki fragmentai	?	0–2 mėnesių kūdikis	
158	Kaukolės ir skeleto fragmentai	?	Vaikas, 12±2,5	
159	Dantys	?	8–10 vaikas	
160	Menki fragmentai	Moteris?	30–40	
161	Kaukolės fragmentai	?	Vaikas, 9±2	
162	Kaukolės fragmentai	?	Vaikas, 8±2	

* Parengė Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Anatomijos, histologijos ir antropologijos katedros docentas R. Jankauskas.

* Prepared by R. Jankauskas, the docent of the Chair in Anatomy, Histology and Anthropology of the Medical Department of the Vilnius University).

4 lentelės tęsinys

Kapo Nr.	Medžiaga	Lytis	Amžius m.	Pastabos
163	Kaukolės ir skeleto fragmentai	?	Vaikas, 7±2	
164	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras	40–45	
167	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Moteris	30–35	
169	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Moteris	20–25	
170	Menki fragmentai	Vyras?	20–30	
173	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras	25–35	
174	Kaukolės fragmentai	Moteris	20–30	
175	Kaukolės fragmentai	?	15–20 paauglys	
176	Kaukolės ir skeleto fragmentai	?	Vaikas, 12±2,5	Lėtinis blauzdikaulių ir šeivakaulių periostitas
177	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras	>55	
178	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras	40–45	
179	Kaukolės fragmentai	?	10–20 paauglys	
180	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Moteris	40–50	Lėtinis blauzdikaulių osteomielitas
181	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Moteris	30–35	
182	Kaukolės fragmentai	Vyras	>55	
183	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras	25–35	Dešiniojo šlaunikaulio osteomielitas
184	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Moteris	30–35	
185	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras	35–40	
186	Kaukolės fragmentai	?	Vaikas, 12±2,5	
186A	Kaukolės fragmentai	?	0–2 mėnesių kūdikis	
189	Apatinio žandikaulio, dubenkaulių fragmentai, dešinys žastikaulis	Moteris	35–45	
189A	Skeleto fragmentai	?	Naujagimis	
190	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras	25–30	*Cribra orbitalia*
191	Kaukolės fragmentai	Moteris?	15–25	
192	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras	25–30	
193	Kaukolės fragmentai	?	Vaikas, 6 ±2	
194	Kaukolės fragmentai	?	Vaikas, 8±2	
195	Kaukolės fragmentai	?	Vaikas, 3±1	
196	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Moteris	25–30	
197	Kaukolės fragmentai	?	Vaikas, 5±2	
198	Kaukolės skliauto fragmentai	?	Vaikas, iki 5	
200	Kaukolės fragmentai	?	Vaikas, 4±1	
201	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Vyras	20–25	
202	Dantų vainikai	?	Vaikas, 2±0,5	
203	Kaukolės ir skeleto fragmentai	Moteris?	20–30	

Pastaba: kaulinė medžiaga stipriai erodavusi, todėl daugelio kapų detalus tyrimas buvo neįmanomas.

ŠALTINIŲ IR LITERATŪROS SĄRAŠAS

Antanavičius J., 1970š – Kėjėnų senkapio (Raseinių raj.) 1970 m. tyrinėjimų dienoraštis // LIIR. F. 1, Nr. 368.

Gabriūnaitė K., 1959š – Radikių senkapio (Utenos rajonas) tyrinėjimai 1959 m. // LIIR. F. 1, Nr. 106a.

Gabriūnaitė K., 1969 – Iš amžių glūdumos // Raudondvaris. Kaunas, 1969, p. 9–19.

Kuncienė O., 1979 – Sarių senkapis // LA. Vilnius, 1979. T. 1. p. 76–100.

Michelbertas M., 1986 – Senasis geležies amžius Lietuvoje. Vilnius, 1986.

Naudužas J., 1959 – Šiaulių miesto archeologiniai paminklai // ILKI. Vilnius, 1959. T. 2, p. 177–187.

Petrulienė A., 1998 – Drąseikių kaimo senkapiai // ATL 1996 ir 1997 metais. Vilnius, 1998, p. 236.

Ribokas D., 1994š – Ruklių kapinyno (Utenos raj.) tyrinėjimų ataskaita 1994 m. // LIIR. Nr. 2397.

Ribokas D., 1996 – Ruklių senkapių tyrinėjimai 1994 ir 1995 metais // ATL 1994 ir 1995 metais. Vilnius, 1996, p. 147–149.

Ribokas D., 1996š – Ruklių kapinyno (Utenos raj.) tyrinėjimų ataskaita 1996 m. // LIIR. Nr. 2753.

Rickevičiūtė K., 1977 – Karmėlavos (Kauno raj.) senkapio tyrinėjimai 1975 metais // ATL 1974 ir 1975 metais. Vilnius, 1977, p. 142–144.

Rickevičiūtė K., 1978 – Karmėlavos (Kauno raj.) senkapio tyrinėjimai 1976–1977 metais // ATL. Vilnius, 1978, p. 206–210.

Rickevičiūtė K., 1995 – Karmėlavos kapinynas // LA. Vilnius, 1995. T. 11, p. 73–102.

Satkūnaitė S., 1998 – XVI a. piniginė iš Ruklių senkapio // Baltų archeologija, 1998, Nr. 1–2(11–12), p. 32–37.

Svetikas E., 1986š – Alytaus XV–XVII a. kapinynas 1986 m. archeologinių kasinėjimų ataskaita // LIIR. Nr. 1265.

Svetikas E., 1988 – XIV–XVII a. Alytaus kapinynas. Alytus, 1988.

Svetikas E., 2000 – Užubalių senkapio tyrinėjimai 1998 m. // ATL 1998 ir 1999 metais. Vilnius, 2000, p. 326–330.

Svetikas E., 2000 – Didžiųjų Likiškių senkapio tyrinėjimai 1998 m. // ATL 1998 ir 1999 metais. Vilnius, 2000, p. 320–324.

Tautavičius A., 1961 – Archeologiniai kasinėjimai Vilniaus Žemutinės pilies teritorijoje 1960 m. // MADA. Vilnius, 1961. T. 2 (11), p. 103–124.

Urbanavičius V., 1970 – Rumšiškėnai XIV–XVI amžiais. Vilnius, 1970.

Urbanavičius V., 1972 – Piktagalio senkapis // MADA. Vilnius, 1972. T. 1 (38), p. 83–102.

Urbanavičius V., 1974a – Senųjų tikėjimų reliktai Lietuvoje XV–XVII amžiais. (1. Pagoniškųjų laidojimo papročių nykimas rytų Lietuvoje) // MADA. Vilnius, 1974. T 3(48), p. 77–91.

Urbanavičius V., 1974b – Senųjų tikėjimų reliktai Lietuvoje XV–XVII amžiais. (2. Pagonybės liekanos Pakalniškiuose XVI–XVII a.) // MADA. Vilnius, 1974. T. 4(49), p. 71–80.

Urbanavičius V., 1975 – Senųjų tikėjimų reliktai XV–XVII amžiais. (3. Laidojimo papročiai Uliūnuose XVI–XVII amžiais) // MADA. Vilnius, 1975. T. 1(50), p. 51–62.

Urbanavičius V., 1979 – Jakštaičių senkapis // LA. Vilnius, 1979. T. 1, p. 122–155.

Urbanavičius V., Urbanavičienė S., 1988 – Obelių kapinynas // LA. Vilnius, 1988. T. 6, p. 9–63.

Urbanavičienė S., 1995a – Diktarų kapinynas // LA. Vilnius, 1995. T. 11, p. 169–204.

Urbanavičienė S., 1995b – Ažugirių kapinynas // LA. Vilnius, 1995. T. 11, p. 152–167.

Valatkienė L., 1995 – Kuršų senkapis // LA. Vilnius, 1995. T. 11, p. 214–242.

Varnas A., 1986 – Griežės (Mažeikių raj.) XV a. pab. – XVI a. senkapiai // MADA. Vilnius, 1986. T. 3(96), p. 24–36.

Varnas A., Ivanauskas E., 1987 – Šapnagių (Akmenės raj.) XVI–XVII a. senkapiai // MADA. Vilnius, 1987. T. 3(100), p. 24–41.

Varnas A., 1995 – Tulpiakiemio senkapiai // LA. Vilnius, 1995. T. 11, p. 244–288.

Varnas A., 1996 – Masteikių kapinyno (Kauno raj.) tyrinėjimai 1994 // ATL 1994 ir 1995 metais. Vilnius, 1996, p. 138–141.

Vaškevičiūtė I., 1995a – Mažeikių (Šiaulių raj.) XVI–XVII a. kapinynas // LA. Vilnius, 1995. T. 11, p. 290–315.

Vaškevičiūtė I., 1995b – XVI–XVII a. Pavirvytės–Gudų kapinyno (Akmenės raj.) kapai // LA. Vilnius, 1995. T. 11, p. 317–328.

Vėlius G., 1996 – Kernavės–Kriveikiškių XIII–XIV a. kapinynas // ATL 1994 ir 1995 metais. Vilnius, 1996, p. 149–154.

Vėlius G., 1998 – Kernavės–Kriveikiškių XIII–XIV a. senkapis // ATL 1996 ir 1997 metais. Vilnius, 1998, p. 248.

Vilnius, 1999 – Vilniaus Žemutinės pilies rūmai. Vilnius, 1999. T. 4.

Volkaitė-Kulikauskienė R., Luchtanas A., 1979 – Narkūnų senkapio 1976 m. tyrinėjimai // LA. Vilnius, 1979. T. 1, p. 101–110.

Zabiela G., 1995a – Bečių senkapis // LA. Vilnius, 1995. T. 11, p. 330–381.

Zabiela G., 1995b – Šeimyniškėlių senkapis // LA. Vilnius, 1995. T. 11, p. 382–396.

Zabiela G., 2000 – Šeimyniškėlių senkapio tyrinėjimai 1999 m. // ATL 1998 ir 1999 metais. Vilnius, 2000, p. 335–337.

SANTRUMPOS

ATL – Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje. Vilnius
ILKI – Iš Lietuvos kultūros istorijos. Vilnius
KVAD – Kultūros vertybių apsaugos departamentas
LA – Lietuvos archeologija. Vilnius
LAA – Lietuvos TSR archeologijos atlasas. Vilnius
LIIR – Lietuvos istorijos instituto Rankraštynas
LNM – Lietuvos nacionalinis muziejus
MADA – Lietuvos Mokslų Akademijos darbai. A serija
VDKM – Vytauto Didžiojo karo muziejus
VU – Vilniaus universitetas.

KARMĖLAVA CEMETERY (INVESTIGATIONS FROM 1998 TO 2000)

Reikšminiai žodžiai – Keywords: senkapis – cemetery, kapas – grave, karstas – coffin, griaučiai – skeleton, įkapės – burial items, peilis – knife, yla – awl, skiltuvas – striker, galąstuvas – whetstone, verpstukas – spindle, puodas – pot, auskaras – earring, antsmilkinis – temple ornament, raktas – key, vėrinys – necklace, karolis – bead, kabutis – pendant, segė – brooch, smeigtukas – pin, žiedas – ring, saga – button, kabė – hook, diržas – belt, diržo sagtis – belt buckle, grandis – chain, grandelė – small chain, rankinė – handbag, šukos – comb, apkalai – binding, drabužis – garment, moneta – coin.

Gauta 2002 05 15